

Møte onsdag den 30. november 2016 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 23):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Representanten Rasmus Hansson vil fremsette et representantforslag.

Rasmus Hansson (MDG) [10:00:21]: Jeg vil gjerne på vegne av Miljøpartiet De Grønne framsette et forslag om vern av Norges siste villmarker.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:00:43]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Bent Høie, Anders Anundsen og Linda C. Hofstad Helleland vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Torgeir Micaelsen.

Torgeir Micaelsen (A) [10:01:17]: Kommunene er den viktigste leverandøren av trygghet i landet vårt. De bygger og driver skoler for å forberede de yngste i befolkningen, og de har hovedansvaret for alle som trenger helse- og omsorgstjenester utenfor sykehus. Dette gjelder ikke minst eldreomsorg, hvor vi er helt avhengige av at god og varm omsorg kan tilrettelegges i kommunene. Da er det avgjørende at disse kommunene settes i stand til å gjennomføre oppdraget vi som fellesskap har gitt dem. Dessverre har vi opplevd ved en rekke anledninger i denne stortingsperioden at Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen har valgt helt andre hovedsatsinger enn nettopp dette. Det er nok å nevne at skattene nå er kuttet med nesten 25 mrd. kr.

Men denne budsjettøsten har ting blitt enda mer alvorlig. Ikke bare ligger regjeringen over 3 mrd. kr bak det vi i Arbeiderpartiet har klart å prioritere i vårt alternative budsjett til kommunene, bl.a. til eldreomsorg. Knappe tre uker før jul vet ikke kommunene hva de skal forholde seg til når det gjelder disse viktige temaene. Det er, som alle vet, fullstendig budsjettkaos på borgerlig side. Og det er ikke hva som helst av saker pasienter, brukere og kommuner ikke vet hvordan de skal forholde seg til. La meg gi to konkrete eksempler: Bli f.eks. kuttet regjeringen har foreslått for såkalt ressurskrevende tjenester til brukere som har stort hjelpebehov i kommunene, stående? Skal kommunene pålegges å drive inn egenandeler på fysioterapi, slik regjeringen har foreslått i statsbudsjettet? Dette er saker som er alvorlige nok i seg selv. Problemet er at vi i tillegg ikke vet, nå knappe tre uker før jul, hva kommunene skal planlegge

for. Jeg sier som Jonas Gahr Støre sa i går: Dette er ikke slik man styrer et land. Jeg ønsker å høre helse- og omsorgsministerens og Høyres nestleders kommentar til denne uholdbare situasjonen regjeringen nå har satt landets kommuner i.

Statsråd Bent Høie [10:03:20]: For det første er det slik at regjeringspartiene jobber godt med å prøve å finne en løsning på budsjettsituasjonen. Stortinget har fastsatt sitt program knyttet til det, og det vil innebære at finansinnstillingen er oppe til diskusjon på mandag, slik som planlagt. Så er det jo også slik at etter at finansinnstillingen er ferdig, er det som vanlig komiteene som beslutter og ender en del av disse spørsmålene. Men vi ser jo at kommunene behandler sine budsjetter som vanlig. Så jeg er ikke enig i den framstillingen som representanten gir knyttet til hva denne regjeringen har prioritert. Tvert imot, hvis en ser på hva regjeringen virkelig har brukt det store økonomiske handlingsrommet til, er det to hovedformål. Det ene er å styrke velferden gjennom styrket kommuneøkonomi og gjennom styrket sykehusøkonomi, og det andre er å investere for framtiden gjennom satsing ikke minst på infrastruktur, samferdsel – på det å bygge landet. Det er der de virkelig store pengene og handlingsrommet er brukt av denne regjeringen. Så har jeg et stort håp om at regjeringspartiene og samarbeidspartiene skal finne løsninger også på budsjettet dette året.

Torgeir Micaelsen (A) [10:04:49]: Ja, jeg hører at det er flere medlemmer av regjeringen som fortsatt sier at de har et stort håp om å bli enige. Det har vi nå hørt i ukevis, og vi er nå på overtid av overtiden. Jeg har gitt flere eksempler på helt konkrete forhold som landets kommuner, på vegne av de pasientene og brukerne som har behov for avklaring av disse viktige spørsmålene, fortsatt altså ikke har fått svar på.

For å si det litt forenklet: Regjeringen har nå, med helse- og omsorgsministeren som medlem, hatt elleve måneder på seg til å forberede landets budsjett neste år, mens den vanligste budsjettdataen i kommunene altså er 8. desember, neste uke. Hvis vi vedtar rammene, kanskje, på mandag 5. desember her i Stortinget, vil altså kommunene ha et par dager til å områ seg på viktige områder, der man ikke kjenner spørsmålene.

Jeg sier igjen at jeg synes dette er svakt. Jeg synes at regjeringen nå må vise lederskap og komme ut av den situasjonen landet nå står i, ikke minst på vegne av de pasientene som helse- og omsorgsministeren har ansvaret for.

Statsråd Bent Høie [10:05:53]: Jeg kan berolige representanten med at regjeringspartiene i Stortinget og regjeringen jobber kontinuerlig med å finne gode løsninger. Det er slik at det heller ikke er noen ny situasjon at det er forhandlinger på overtid i Stortinget om statsbudsjettet. Vi har i Norge hatt lang tradisjon med mindretallsregjeringer som har vært avhengige av å forhandle om budsjettet i Stortinget. Det er også situasjonen nå. Vi har et stort håp om og ønsker selvfølgelig å finne løsninger på dette fram til finansdebatten på mandag.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Trygve Slagsvold Vedum.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:06:45]: Det er ikke rart at det er kaos når statsråden ikke erkjenner at det er kaos og et problem, og når statsråden fra Stortingets talerstol hevder at man nå har overholdt alle frister, og at man nå jobber systematisk i de fire partiene. I Stortingets forretningsorden står det helt tydelig: «Senest 20. november skal finanskomiteen avgi innstilling».

Grunnen til at finanskomiteen ikke har avgitt sin innstilling, handler om at Høyre, Fremskrittspartiet og de to støttepartiene har bedt om utsatt frist gang etter gang, og nå står vi i en budsjettkrise.

Ser statsråd Høie at dette setter lokale folkevalgte rundt i hele Norge i et kjempeproblem – at regjeringen ikke har vist lederskap, slik at de som skal ta beslutninger lokalt, ikke vet hvilke rammer de har å forholde seg til?

Statsråd Bent Høie [10:07:36]: At det er frister som er overskredet, har jeg på ingen som helst måte bestridd. Det jeg har sagt, er at vi jobber for å finne en løsning. Dagen for Stortingets vedtak av rammene er satt til mandag 5. desember, og det er det en jobber etter.

Det er helt åpenbart for alle, og ikke minst for regjeringspartiene og samarbeidspartiene, at vi gjerne skulle klart å finne løsninger tidligere, men det er vanskelig. Derfor jobber vi fortsatt med å finne løsninger på dette.

Det er også slik at kommunene starter sine budsjettprosesser i lang tid før Stortinget behandler statsbudsjettet. Det gjør en bl.a. på bakgrunn av kommuneproposisjonen, som vedtas i mai, nettopp for å gi kommunene bedre forutsetninger for å planlegge. Kommunene vet heller ikke helt nøyaktig hva som blir resultatet, før finansinnstillingen blir vedtatt, og før komiteen er ferdig med sitt arbeid før jul. Derfor har kommunene budsjettprosesser som tar hensyn til det.

Presidenten: Ketil Kjenseth – til oppfølgingsspørsmål.

Ketil Kjenseth (V) [10:08:50]: Representanten Micaelsen innledet med en del forestående kutt i kommunene, knyttet til ressurskrevende brukere som et eksempel. Men i samarbeidet har vi lagt vekt på å se etter mulighetene innenfor helse- og omsorgssektoren i kommunene. I primærhelsemeldinga ble vi enige om at fram til 2020 skal vi satse på omstilling, velferdsteknologi, innovasjon og litt oppfølging av Hagen-utvalgets Innovasjon i omsorg. En av nøkkelfaktorene er å rekruttere flere ergoterapeuter til kommunene for å drive det omstillings- og tilpasningsarbeidet. Det kan ikke være så vanskelig å sørge for en opptrapping av ergoterapeuter fram mot 2020, sånn som vi er enige om.

Statsråd Bent Høie [10:09:44]: Nei, det ligger til behandling i Stortinget i forbindelse med at regjeringen har lagt fram en opptrappingsplan for rehabiliteringsfeltet som en del av budsjettproposisjonen som helse- og omsorgskomiteen skal behandle. Der er regjeringens forslag at vi bevilger i 2017 til sammen 200 mill. kr til kommunene – 100 mill. kr er øremerket – nettopp med henblikk på at regjeringspartiene og samarbeidspartiene er blitt enige om bl.a. å lovfeste kravet om ergoterapeutkompetanse i kommunene fra 2020. Det betyr at vi har gitt kommunene både øremerkede midler og økning i de frie midlene til å bygge opp kompetanse på rehabiliteringsfeltet. Da er det

bl.a. vist til ergoterapeuter. Jeg er helt enig med representanten i at en løsning på de utfordringene som vi står foran, bl.a. i eldreomsorgen, handler om ergoterapeutens kompetanse til å bidra til at folk klarer å mestre sitt eget liv.

Presidenten: Bård Vegard Solhjell – til oppfølgings-spørsmål.

Bård Vegar Solhjell (SV) [10:11:01]: Sjølv om nasjonen nok består neste år òg, er det ein uvanleg kaotisk situasjon no, og han skapar ei uvisse som kommunane i sitt arbeid med f.eks. pleie og omsorg, ikkje er vande til.

Viss det vert vedteke eit budsjett den 5. desember, er det uvanleg seint, men no er det også mogleg at det ikkje vert fleirtal for eit statsbudsjett den 5. desember. Eg forstår at regjeringas plan A sjølvsagt er å jobbe på spreng for å få det til, men eg antek at dei no òg må vere førebudde på å bruke den siste veka på at det er mogleg det ikkje skjer. Då er mitt spørsmål: Korleis vil regjeringa førebu heilt sentrale institusjonar, som skal planleggje og få ting inn neste år, på den moglegheita at dei ikkje greier å få vedteke eit statsbudsjett med fleirtal i Stortinget den 5. desember?

Statsråd Bent Høie [10:12:00]: Det vi jobber med, er å finne en god løsning. Når det gjelder spørsmål om alternativer, er det ikke min rolle å svare på det. Når det gjelder kommunenes situasjon, er det sånn at jeg har selv vært lokalpolitiker da en tidligere hadde mindretallsregjeringer, og da hadde en ofte forhandlinger som gikk på overtid. Men kommunene klarte å håndtere det da, og jeg tror at kommunene klarer å håndtere det nå. Selv om det selvfølgelig ikke er en ønskelig situasjon, verken sett fra regjeringens, Stortingets eller kommunenes side, så er det noe som et samfunn som Norge klarer å håndtere. Det har vi klart å håndtere tidligere.

Presidenten: Tove Karoline Knutsen – til oppfølgings-spørsmål.

Tove Karoline Knutsen (A) [10:12:52]: Den 29. september i år var Jonas Gahr Støre og jeg på Kolsås-hjemmet bo- og behandlingssenter i Bærum, der vi møtte ledere og politikere som var dypt fortvilt over at man har endret investeringstilskuddet. I Politisk kvarter dagen etter, den 30. september, hørte jeg helseministeren berolige kommunene og si at selvfølgelig skal man få penger til å renovere også etter 2021 hvis man bygger nytt. I spørretimen den 16. november sa helseministeren det diametralt motsatte, at man kun kan få støtte til de nye plassene man skal bygge.

Dette gjør det verre både for oss i Stortinget og for kommunene. Hvem skal kommunene høre på – helseministeren i Politisk kvarter, eller helseministeren i spørretimen?

Statsråd Bent Høie [10:13:51]: Kommunene gjør lurt i både å høre på helseministeren og lese det som står i proposisjonen, noe som er mine svar til Stortinget på dette området. Der kommer det helt klart fram at kommunene også vil få penger til rehabilitering for prosjekter som de søker om før 2021. Det er rett og slett et resultat av de innspillene som har kommet fra kommunene, bl.a.

Bærum kommune. Man har utvidet den perioden lenger enn det som var varslet i kommuneproposisjonen. Fra 2021 vil kommunene kun få investeringsstøtte til flere plasser. Det er rett og slett fordi regjeringen mener at de eldre i Norge ikke har tid til Arbeiderpartiets vente-og-se-holdning i eldrepolitikken. Det er stort behov for å øke aktiviteten når det gjelder å bygge ut flere plasser. Kommunene har nå hatt mange år på seg til å rehabilitere plasser, de får utvidet tid til det. Men fra 2021 må vi konsentrere oss om å få bygd flere plasser.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:14:57]: Det mest grunnleggende en stat skal ivareta, er beredskapen og sikkerheten til folk. Det siste året har det vært mye uro rundt politiet, og det har blitt brukt enormt med ressurser på omorganisering, sentralisering og byråkratisering. De prosessene som politiet er inne i, er svært energikrevende og har gått ut over den daglige drift, og den lokale beredskapen har blitt svekket av den store sentraliseringen vi nå er vitne til. Regjeringens såkalte nærpoltireform har blitt det motsatte: en fjernpolitireform med uro, lite forutsigbarhet og fakkeltog rundt omkring i hele landet.

En ting er at det er uro rundt fjernpolitiet, eller den såkalte nærpoltireformen, men nå er det også uro om hvorvidt landet skal få et budsjett. Under en måned før Stortinget skal avslutte høstsesjonen, vet vi ikke om landet får et budsjett og hvilke rammer det eventuelle budsjettet får. Så dette skaper også uro for landets beredskap.

Mitt spørsmål til statsråd Anundsen er: Kan statsråden forsikre oss om at politiet og beredskapsenheterne vil ha de nødvendige bevilgninger og driftsmidler, slik at de kan løse sine viktige beredskapsoppgaver i januar 2017 selv om det ikke blir et budsjettflertall mandag?

Statsråd Anders Anundsen [10:16:42]: La meg først starte med å si at jeg er fundamentalt uenig i den beskrivelsen som representanten gir av nærpoltireformen. For det første synes jeg det er ganske fremoverlent å konkludere med at nærpoltireformen, som nå er under gjennomføring, har ført til et fjernpoliti. Det er ingen ting som skulle tyde på det, og det er – for å si det meget mildt – en forskuttering av et resultat som vi jobber veldig hardt for at ikke skal være tilfellet. Vi skal ha mer politi ut, vi skal ha mer politi som gir et bedre resultat for folk flest. Siden regjeringsskiftet er det nå 746 flere politifolk enn det var da Slagsvold Vedums parti satt i regjering.

Jeg opplever også at uroen om reformen – som det blir hevdet er der – er veldig liten. Det er selvfølgelig slik at alle reformer skaper engasjement, og det er viktig at folk får bidra og gi uttrykk for hva de mener bør være utfallet av en prosess. Det er veldig positivt, det er en helt fundamental del av vårt demokrati. Det tror jeg ikke vi skal frykte, det skal vi dyrke, det er bra. Men det er altså sånn at kommunene nå opplever – basert på de tilbakemeldingene jeg har fått, bl.a. fra KS – at prosessene er gode, at en er involvert, at en sikrer at en faktisk er bidragsyter inn i den prosessen som nå foregår.

Når det gjelder statsbudsjettet, la regjeringen frem sitt forslag til statsbudsjett i henhold til planen, den 6. oktober. Så er det forhandlinger i Stortinget. I så henseende kan jeg vise til det statsråd Høie sa i sted, at det nå er Stortinget

som forhandler om et budsjett. Som en ansvarlig regjering forbereder vi oss på alle mulige scenarier. Men det er også Stortingets ansvar å bidra til at vi klarer å lande et budsjett. Det føler jeg meg ganske trygg på at vi gjør. Dersom det mot enhver formodning ikke skulle skje, må selvfølgelig både storting og regjering i fellesskap løse den utfordringen, slik at vi ikke kommer i en situasjon hvor det skaper usikkerhet både i beredskapssammenheng og også i all annen offentlig drift.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:18:42]: Takket være det kaoset vi har sett mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, har frist etter frist blitt utsatt her på huset – dessverre. Det burde ikke ha skjedd. Nå har det skjedd, og det gjør at hvis man ikke får et budsjettflertall på mandag, har vi ikke tid til å få på plass et annet budsjettflertall før jul. Takket være det manglende lederskapet som statsminister Erna Solberg og finansminister Siv Jensen da har hatt, kommer Norge til å stå uten et budsjett, faktisk.

Det norske budsjettssystemet og Grunnloven er sånn at vi vedtar budsjettbevilgninger for ett år av gangen etter Grunnloven § 75. Da er mitt spørsmål til ansvarlig statsråd og beredskapsminister Anders Anundsen: Hvilken plan har regjeringen hvis det ikke blir et budsjettflertall mandag kveld, for å sikre at våre beredskapsenheter er oppe og går og har de nødvendige driftsmidler og bevilgninger også i januar og februar 2017?

Statsråd Anders Anundsen [10:19:42]: Heller ikke her er jeg enig i representantens utgangspunkt for spørsmålet. Det er noen ganger slik at demokratiske prosesser er krevende, at det tar tid. Det er ikke noe nytt i norsk konstitusjonell historie og heller ikke i norsk politisk historie. Det at en har krevende forhandlinger om budsjett med mindretallsregjeringer, er veldig vanlig. Jeg har stor tro på demokratiet og stor tro på demokratiske prosesser, og jeg er helt sikker på at det også vil lede frem til et godt resultat denne gangen. Jeg vil ikke forskuttere at en ikke kommer til enighet, snarere tvert imot har jeg det motsatte utgangspunktet: Jeg er overbevist om at vi klarer å finne en løsning på dette, slik at vi ikke kommer i en situasjon hvor en må gjennomføre ekstraordinære tiltak for å ha et budsjett. Men dersom vi skulle komme i den situasjonen, er jeg også trygg på at Stortinget og regjeringen i fellesskap vil løse den utfordringen, slik at vi ikke kommer i en situasjon som utfordrer den statlige driften i januar, både når det gjelder beredskap og statens drift for øvrig.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Geir Pollestad.

Geir Pollestad (Sp) [10:20:53]: Ei viktig side av god beredskap handlar om trygg og stabil leing. Så handlar beredskap om å planleggja for at ting ikkje går heilt som ein hadde tenkt, og kva ein skal gjera då.

Me opplever no at den ansvarlege statsråden for landets beredskap står her og seier at han trur det ordnar seg, det fiksar seg, det går i orden med budsjettet. Eg vil minna om at landet no er eit pågåande møte unna at me har ein situasjon der det ikkje er noko fleirtal for regjeringas budsjettforslag.

Så mitt spørsmål er: Kan statsråden seia noko om

konsekvensane dersom landet ikkje får eit budsjett for beredskapen? Og: Kan statsråden garantera at det uansett utfallet av budsjettprosessen, ikkje vil gå ut over tryggleiken og beredskapen for det norske folket?

Statsråd Anders Anundsen [10:21:57]: Det er ikke justis- og beredskapsministerens ansvar å fortelle Stortinget hva som skjer hvis Stortinget ikke blir enige om et budsjett innenfor de fristene som er fastsatt. Det har vært tilfellet, hvis jeg ikke husker feil, to ganger tidligere, riktignok før den budsjettmodellen vi nå har, og da er det ulike måter å løse det på. Det har stortingspresidenten kommentert i mediene i dag, bl.a., det som gjelder muligheten for å ha en driftsfullmakt som sikrer opprettholdelse av statens drift.

Jeg kan bare understreke det jeg svarte også på forrige spørsmål, at vi forbereder oss på å håndtere enhver form for situasjon, og sikrer oss så godt som rå er for at vi ikke skal komme i en situasjon som går ut over både beredskap og annen offentlig drift.

Jeg vil også understreke at jeg er demokrat både i hjerte og sjel og tror at dette vil finne sin gode løsning innenfor de demokratiske rammene som Stortinget er en del av.

Presidenten: Hadia Tajik – til oppfølgingsspørsmål.

Hadia Tajik (A) [10:22:59]: Justisministeren er ein del av ei regjering som er med på å skriva stortingshistorie, kanskje ikkje på den måten som regjeringa sjølv håpte på, men me ser altså eit budsjettkaos som ikkje har nokon annan ekvivalent i heile Stortingets historie, og som utfordrar både framdrifta og forretningsordenen og føreseielegheita for korleis ein skal handtera den typen spørsmål.

Spørsmålet mitt følgjer opp spørsmålet frå Senterpartiet, fordi det me høyrer, er at statsråden er ein demokrat – greitt at han har presisert det overfor denne forsamlinga – og at han har gode forhåpningar om at dette vil ordna seg, og at Stortinget vil koma til ei løysing, men det eg ønskjer å vita, er kva som er statsrådens plan for politiet, for beredskapen, om budsjettet ikkje vert vedteke i tide til at ein frå 1. januar 2017 har klart for seg korleis pengane skal verta disponerte? Kva er planen? Det må jo liggja føre ein plan.

Statsråd Anders Anundsen [10:23:57]: La meg først understreke at det ikke er regjeringen som vedtar budsjettet. Det er Stortinget som vedtar budsjettet, og det er i Stortinget disse prosessene nå pågår. Regjeringen bidrar selvfølgelig med alt vi kan for at disse prosessene skal lande så godt som mulig. Forhandlingene skjer faktisk i Stortinget, og det tror jeg også representanten Tajik må ha respekt for. Det er her løsningen på de utfordringene faktisk skal finnes.

Vi må forutsette at en finner den løsningen som gjør at vi kan fortsette driften uavhengig av hvorvidt en har fått vedtatt et budsjett eller ikke, dersom en skulle komme i en sånn situasjon. Men jeg er ganske overbevist om at både regjeringspartiene og samarbeidspartiene gjør det de kan for å sikre at vi har et budsjett innen årsskiftet. Har en det ikke, har vi noe konstitusjonell historie på hvordan det kan løses, og det er jeg helt trygg på at Stortinget klarer å håndtere uten at justisministeren skal instruere dem eller fortelle dem hvordan det skal løses. Det er mye god kompetanse på det her.

For vår daglige drift er vi forberedt på begge deler, og vi må tilpasse oss den situasjonen som er et resultat av de prosessene som går i Stortinget.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Terje Breivik (V) [10:25:22]: Spørsmålet mitt går til helseministeren.

«Her kommer vinteren, her kommer den kalde fine tida.» Lina er henta ifrå rockelåta «Her kommer vinteren» av eminente Jocke & Valentinerne. Dessverre er det mange som opplever den kalde, fine tida som ei mare, direkte helsefarleg og alt anna enn fin.

Luftforureiningsproblema, særleg i dei større byane, er like årvisse som årstidene. Denne veka gjekk varselet om høg forureining ei rekkje stader. Over ein million menneske er her og no utsette for luft som går på helsa laus. For astmatikarar og personar med andre luftvegssjukdomar og folk med alvorlege hjartesyjukdomar betyr varselet om høg luftforureining at dei bør redusera utandørsaktivitetar og ikkje opphalda seg i dei mest forureina områda.

Eit av problema kommunane som er hardest råka, møter, er mangel på verktøy for å setja inn effektive tiltak for å redusera problemet. Eit svært treffsikkert tiltak er såkalla lågutsleppssoner. Stortinget gjorde sitt fyrste vedtak om dette i mars 2015 – for snart to år sidan. Framleis har dessverre ikkje regjeringa omsett dette i praktisk handling. Handling, eller i dette tilfellet mangel på handling, seier i regelen meir enn fine ord og festtalar.

Spørsmålet mitt til ministeren er difor: Kva svar har ministeren til alle dei som igjen er utsette for stor helsefare og har dårlegare livskvalitet på grunn av høg luftforureining?

Statsråd Bent Høie [10:26:58]: Det er helt riktig at luftkvalitet har stor betydning for folks helse, og jeg mener at regjeringen og ikke minst våre samarbeidspartier gjør veldig mye for nettopp å bedre luftkvaliteten i byene våre. Det er derfor en f.eks. satses stort på jernbane og kollektivtransport, på miljøvennlig drivstoff og nye teknologiske løsninger. Det handler om å gi folk et alternativ til bilen uten å redusere mobiliteten, og jeg mener at en har vist veldig klart at det er noe som er prioritert.

Det er helt riktig at Stortinget har vedtatt et representantforslag om lovhjemmel for lavutsleppssoner før sommeren. Dette er et arbeid som pågår i Samferdselsdepartementet, og det er samferdselsministeren som er konstitusjonelt ansvarlig for det forslaget. Men det er klart at dette også er et viktig helse spørsmål, og jeg kan forsikre om at dette arbeidet har høy prioritet i Samferdselsdepartementet og hos samferdselsministeren, slik at en skal få landet den saken så raskt som mulig.

Terje Breivik (V) [10:28:13]: Eg har sjølvsagt forståing for at ting nødvendigvis må ta litt tid for å sikra forsvaret sakshandsaming. Det er heller ikkje tvil om at helseministeren tek problema på alvor, noko han no har stadfesta gjennom at han er samd i at det enklaste og billigaste tiltaket for å få bukt med luftforureining er å førebyggja gjennom å gjera det meir attraktivt å bruka andre transportmetodar enn dei som er tufta på fossil energi. I så måte er det uforståeleg at ministeren og regjeringa i forslaget sitt til statsbudsjett for 2017 føreslår å svi av nesten 1 mrd. kr til fordel for fossile køyretøy. Ja, ikkje berre det,

dette er så viktig for regjeringa at dei stiller det som eit urokkeleg krav til sine samarbeidsparti – som eit ultimatum. At ein samferdselsminister frå Framstegspartiet kan finna logikk i noko slikt, er éin ting, men kvifor ein helseminister frå Høgre støttar ein slik pengebruk og ei slik prioritering, vonar eg ministeren bidreg til å oppklara.

Statsråd Bent Høie [10:29:14]: For det første mener jeg at det i det statsbudsjettet som er lagt fram, ligger en rekke gode forslag som nettopp bidrar til det jeg sa i mitt første svar, nemlig å finne alternative transportmuligheter, som ikke er basert på biltransport – som har store utslipp – samtidig som en ivaretar mobiliteten til befolkningen. Men regjeringen er også opptatt av at Norge ser annerledes ut i Oslo enn hjemme hos meg på Vestlandet og på representantens hjemsted. Derfor er det også slik at når en gjennomfører den typen grønt skifte som vi er enige om, og som også ligger i statsbudsjettet, er det viktig å ta hensyn til og ha omtanke for dem som blir rammet av dette, der en rammer mobilitet, der en rammer det lokale næringslivet. Derfor har regjeringen forsøkt å balansere dette i vårt forslag til statsbudsjett.

Presidenten: Ingvild Kjerkol – til oppfølgingsspørsmål.

Ingvild Kjerkol (A) [10:30:32]: Lokal luftforurensning gjør syke folk sykere, og man står i fare for å gjøre friske folk syke. Dette er ikke en liten utfordring, det er faktisk så alvorlig at Norge er dømt av EFTA-domstolen for brudd på EUs luftkvalitetsdirektiv. Lokalpolitikere i de største byene – i Oslo, Bergen og Tromsø – engasjerer seg for å få regjeringen med på laget for å løse disse utfordringene. I Tromsø blir de lite imponert over at statsråden viser til vedlikeholdsbudsjettet på jernbane, de ønsker tiltak som avhjelper denne situasjonen.

Mitt spørsmål til statsråden er om han anerkjenner lokal luftforurensning som et helseproblem. Hva har regjeringen gjort, og hva vil man gjøre sammen med lokalpolitikere, som ønsker verktøy og handling for å bedre luftkvaliteten i byene våre?

Statsråd Bent Høie [10:31:31]: Ja, helt åpenbart. Ikke bare erkjenner jeg dette som et helseproblem, det gjør sågar hele regjeringen og også våre samarbeidspartier. Det er nettopp derfor en har satset ikke bare på jernbanen, men også på en rekke andre tiltak som vil ha stor betydning. Kommunene kan f.eks. bygge tryggere gang- og sykkelveier, og fylkeskommunene kan forbedre det kollektive transporttilbudet og bidra til mindre bilbruk. Her stiller staten opp mer enn noen gang, ved bl.a. å ta 50 pst. av de større investeringskostnadene på større kollektivtransportprosjekter i de fire største byene. Samtidig er det satset betydelige midler på andre tiltak som bidrar til mobilitet uten den type utslipp. Det er også mange andre virkemidler som det nå jobbes med i Samferdselsdepartementet. Ett av de tiltakene er lavutslippssoner, som ikke ble prioritert av forrige regjering, men som det nå jobbes med å få på plass.

Presidenten: Heikki Eidsvoll Holmås – til oppfølgingsspørsmål.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [10:32:55]: Med all respekt, statsråden kan ikke stå her og si at arbeidet med lavutslippssoner er prioritert av denne regjeringen. Da vi først vedtok noe i mars 2016, som samferdselsministeren nektet å følge opp, ble vi nødt til å vedta et eget lovfor-slag. Da samferdselsministeren sendte ut dette på høring, innebar forslaget til lavutslippssoner at det ikke var mulig å ta det i bruk i Bergen eller i Oslo, gjennom de begrensningene som lå der. Feilinformering overfor Stortinget eller tildekking av virkeligheten, er ikke greit.

I fjor vinter sto Erna Solberg skolerett her fordi vi gikk nok en vinter i møte der vi ikke hadde lovgivning for lavutslippssoner eller for miljødifferensierte avgifter, og der det ikke var gjort noe med svevestøvet. Vi står her fortsatt, og vi har ingen av disse virkemidlene på plass. Derfor er spørsmålet mitt: Kan statsråd Høie forsikre oss om at han vil være pådriver for å sørge for å få på plass lavutslippssoner og for Oslo kommunes mulighet til å femdoble takstene i akuttsituasjoner denne vinteren?

Statsråd Bent Høie [10:34:01]: Jeg har svart på spørsmål om dette tidligere, i den ordinære spørretimen, og samferdselsministeren har svart på spørsmål om dette gjentatte ganger. Stortinget er forsikret om at arbeidet med denne forskriften er høyt prioritert i Samferdselsdepartementet. Det er en forskrift som må omfattes av det samme arbeidet knyttet til kvalitet når det gjelder bl.a. høring, som annet lov- og forskriftsarbeid er. Det er også gjort. Forskriften har vært på høring, og det jobbes nå med å iverksette den.

Jeg vil minne representanten om at han selv var medlem av en regjering som hadde akkurat det samme forslaget på bordet i 2012, som valgte å skrinlegge forslaget og pekte på at kommunene hadde andre virkemidler å bruke.

Presidenten: Ketil Kjenseth – til oppfølgingsspørsmål.

Ketil Kjenseth (V) [10:34:54]: I sommer fulgte mange «Skibladner» minutt for minutt mellom Gjøvik, Lillehammer og Hamar. Toppsaken på Oppland Arbeiderblads nettsider i går var: «Her kan du følge luftforurensningen i Gjøvik – minutt for minutt.» Svevestøvet er rekordhøyt, og her er det samme utfordring for Hamar og Lillehammer også. Dette er ikke lenger bare en storbyutfordring.

I morgen avgir helse- og omsorgskomiteen sin innstilling knyttet til tobakkslovgivningen. Det blir kanskje verdens strengeste tobakkslovgivning. Mitt spørsmål er om statsråden har like høye ambisjoner for luftforurensningen, for den er i ferd med å bli en stor folkehelseutfordring for mange med astma- og allergiutfordringer, men også for mange med hjerte- og karsykdommer og til og med for dem med diabetes. Dette må vi gjøre noe med: Har statsråden like høye ambisjoner for å gjøre noe med luftforurensningen som med tobakkslovgivningen?

Statsråd Bent Høie [10:36:02]: For det første er jeg glad for at representanten trekker fram arbeidet som nå pågår i komiteen når det gjelder tobakkskadeloven. Jeg er også glad for at vi har lagt fram et forslag til behandling i Stortinget som igjen vil flytte Norge i front når det gjelder arbeidet med konsekvensene av tobakk og å få en av verdens strengeste tobakkskadelover igjen.

Så er det slik at luftforurensning er et viktig folkehelse-

problem også i Norge. Selv om utfordringene er større i andre land, er det ikke minst i perioder i Norge når det er kaldt og stille, også et problem i byene våre. Derfor jobbes det nå også med å gjøre kommunene enda bedre i stand til å kunne håndtere sånne situasjoner.

Samferdselsdepartementet vurderer miljødifferensierte bompenger, et felles rettslig grunnlag for trafikantbetaling i byene og arbeidet med forskriften som jeg har redegjort for tidligere. Kommunene har i dag også en rekke virkemidler som de kan ta i bruk hvis de ønsker det.

Presidenten: Rasmus Hansson – til oppfølgingsspørsmål.

Rasmus Hansson (MDG) [10:37:14]: Helseministeren viser til at man har svart på utfordringene når det gjelder luftforurensning i byene – man jobber med saken, man er klar over at forrige regjering ikke har gjort ting, osv. Men det er altså sånn at forskriften om lavutslippssoner har regjeringen brukt så lang tid på at den sannsynligvis ikke kommer til anvendelse i år heller, og arbeidet med differensierte bompenger kommer antakelig ikke til å resultere i anvendelige resultater før etter valget. Imens dør, ifølge Folkehelseinstituttet, 185 mennesker for tidlig på grunn av svevestøv bare i Oslo, og i tillegg kommer alle de andre byene.

Er helseministeren fornøyd med den innsatsen han har gjort for å redde folk fra død og sykdom på grunn av bilindustert luftforurensning i byene i løpet av de tre årene han har sittet i regjering?

Statsråd Bent Høie [10:38:16]: For det første er jeg veldig fornøyd med den innsatsen som regjeringen har gjort, sammen med våre samarbeidspartier, i de tre budsjettene som er vedtatt til nå, for en betydelig investering og nye løsninger for å bidra til at folk kan velge mer miljøvennlige transportløsninger. Det er en historisk satsing som innebærer et grønt skifte, som er viktig for miljøet, men som også er viktig for befolkningens helse, og det er et arbeid som jeg er stolt over. Samtidig må vi erkjenne at det fortsatt er langt igjen, og derfor jobber vi også iherdig med nye løsninger på dette området.

Så er det sånn at det nå faktisk er én måned igjen av dette året – det har blitt understreket flere ganger i tidligere spørreunder – men vi jobber nå med å få den angjeldende forskriften på plass så raskt som mulig, og det er høyt prioritert i Samferdselsdepartementet.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Bård Vegar Solhjell (SV) [10:39:34]: Mitt spørsmål går til medieminister Linda C. Hofstad Helleland.

Noreg har over lang tid vorte eit land med høg tillit og sterke fellesskap. Ein viktig grunn til det er at vi har hatt sterke medium som har representert eit mangfald, men òg skapt felles referansar og ei felles offentlegheit. Allmennkringkastarar som NRK, seinare TV 2 og P4, store kvalitetsaviser som VG, Aftenposten, Dagbladet og fleire, sterke lokalaviser med liknande funksjon, har skapt ein kombinasjon av folkeopplysning og meiningsbryting. Ein skal vere forsiktig med å overdrive, men dette er no utfordra, kanskje trua, meir enn nokosinne i nyare tid. Inntektsstraumar er flytta, lesar- og sjåarvanar vert endra, mediehus

kuttar om ikkje minutt for minutt, så i ganske raskt tempo.

Det er ikkje krise for journalistikken eller mengda informasjon. Gode formidlarar er det mange av, nye kanalar for kommunikasjon veks fram, men det liknar ei krise for sterke institusjonar med store ressursar og tung kompetanse, styrte etter redaktørplakaten, som kan avkle lettvintheit og kvalitetssikre informasjon. Det er ei alvorleg utfordring for dei store felles debattarenaene som gjer ei opplyst offentlegheit mogleg. Eg fryktar ei gradvis utvikling mot at vi først og fremst får informasjonen vår frå dei som allereie er einige med oss, og at våre fakta og vårt meiningstilfang vert meir og meir ulike. Det kan over tid svekke demokratiet.

Det er definitivt ikkje regjeringa som har skylda for det, men politikken si oppgave er jo ofte å løyse problem som er skapte av samfunnsutviklinga. Så om statsråden i grove trekk er enig i verkelegheitsskildringa mi, kva strategi følgjer regjeringa for å handtere denne store samfunnsutfordringa vi står midt oppi?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:41:34]: Jeg deler den virkelighetsbeskrivelsen representanten Solhjell her kommer med, og er enig i det aller meste, tror jeg faktisk, som representanten sa. Her har vi en situasjon for mediehusene i Norge, for mediemangfoldet, som utvikler seg ganske dramatisk, og det skjer raskt. Det som er vanskelig for oss politisk, som er opptatt av å ta vare på et mediemangfold, er å vite svaret på hva som er riktig å gjøre. For endringer skjer så dramatisk fort, og det er heller ingen andre som kommer opp med et tydelig svar på hva som er riktig å gjøre.

Derfor ser jeg frem til å få legge frem en stortingsmelding før jul som omhandler finansiering av NRK. Jeg og regjeringen er opptatt av at vi skal ha en sterk allmennkringkaster i dette landet, men vi er også opptatt av at vi skal ha en kommersiell allmennkringkaster som også er med og gjør allmennkringkastingen vår bedre. Derfor kommer jeg også med en stortingsmelding som omhandler en kommersiell allmennkringkaster.

Men i tillegg har vi også alle avisene, og jeg er bekymret når jeg ser hvordan opplagstallene deres nå går. Noen er godt i gang med omstilling, nyskaping, innovasjon, og det er gledelig å besøke noen av mediehusene som nå ser at antallet abonnementer på nett går veldig raskt opp, men det er også veldig, veldig mange aviser som sliter. Der er jeg opptatt av at vi kan se på moderne mediestøtte som gjør at de har gode vilkår i tiden fremover.

Bård Vegar Solhjell (SV) [10:43:36]: Eg er glad statsråden deler verkelegheitsskildringa mi, og det er veldig bra at det kjem saker om NRK og TV 2 før jul. Noko anna ville vore veldig uklokt, all den tid Stortinget har vedteke at det skal kome saker før jul.

Men det eg spurde om, var ein strategi. For å bruke ein sjakkreferanse så er ein strategi ein plan for kor ein vil vere mange trekk fram i tid. Det eg nok sakna litt i svaret, var ei skildring av kva statsråden vil gjere utover det Stortinget har pålagt statsråden å gjere med NRK og TV 2. Kva grep kan ein ta for å auke digitaliseringa av dei mange lokalavisene våre? Det er ei kjempeutfordring for dei. Andre land har innført ei innovasjonsstøtte. Kva modellar kunne ein tenkje seg for å sikre auka bidrag frå dei store internasjonale aktørane som tener store pengar på denne medie-

utviklinga? Korleis kan vi på andre måtar tenkje oss ein annan og betre bruk av alle dei økonomiske ressursane vi bruker?

La meg spørje sånn: Kva grep utover NRK og TV 2 planlegg statsråden for det neste året for å følgje opp den utfordringa som ho er heilt einig i er stor?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:44:43]: Jeg vil minne om at representanten Solhjell og jeg for noen måneder siden ble enige om at det var et *initiativ* regjeringen skulle komme med i spørsmålene knyttet til kommersiell allmennkringkaster. Nå kommer det en stortingsmelding, det er jeg glad for, og jeg ser også veldig frem til hvordan Stortinget kommer til å stille seg til den.

Når jeg er ute og besøker mediehusene, og når de er på besøk hos meg, f.eks. som Amedia var for noen uker siden, sier de at det beste som har skjedd dem, er nettopp det regjeringen har gjort gjennom å øke likebehandling av mediene ved å innføre momsfritak for elektroniske nyhetsmedier og plattformøytralt produksjonstilskudd. En årseffekt av det vi gjorde med nullmoms, er 350 mill. kr i støtte. Det er nettopp det tiltaket som regjeringen fikk på plass etter at den rød-grønne regjeringen sa det ikke var mulig, nemlig å innføre nullmoms, som nå virkelig har skapt en helt annen dynamikk i mange mediehus.

Så er det sånn at vi satte ned et mediemangfoldsutvalg nettopp for å gi oss noen svar på hva vi kan gjøre for å tenke langsiktig, og hvilken strategi det er riktig å velge for å ivareta mediemangfoldet. De kommer med sin innstilling 1. mars, og da skal vi jobbe videre med det for å svare på det representanten etterspør.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Torgeir Knag Fylkesnes.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:46:10]: Lokal- og regionaviser i heile landet reduserer talet på journalistar kraftig, og vi ser også at dei store mediehusa legg ned regionkontora sine og trekkjer seg tilbake i Oslo, VG som sist ut. NRK har også fått rettkomen kritikk for i svært liten grad å spegle det som skjer i andre delar av landet. Situasjonen vi står i, er difor todelt. Vi har fått ei kraftig nedbygging av journalistikken utanfor Oslo, og vi har fått ein nasjonal, offentleg samtale som kretsar i stadig sterkare grad rundt Oslo-/hovudstatsoffentlegheita. Dette aukar polariseringa, aukar avstanden mellom hovudstaden og resten av landet og representerer starten på eit demokratisk problem.

Så mitt spørsmål er: Korleis møter regjeringa denne utviklinga, og kva vil regjeringa gjere for å styrkje dei journalistiske miljøa utanfor Oslo og i resten av landet?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:47:05]: Jeg er veldig glad for dette spørsmålet, for det er viktig at vi tenker på at et mediemangfold handler om at vi også har medieklynger eller sterke mediemiljø rundt om i landet. Det er Stortinget opptatt av, og det er regjeringen også veldig opptatt av, ikke minst når vi snakker om å etablere en kommersiell allmennkringkaster utenfor Oslo. Der vil jeg spent følge med på hva resultatet blir av forhandlingene etter at stortingsmeldingen om kommersiell allmennkringkaster legges frem for Stortinget. Men lokalaviser rundt om i Norge står sterkt i dag, heldigvis. For re-

gjeringen er dette viktig å opprettholde, og det lokalavisene også forteller, er at det viktigste for dem er nettopp muligheter til omstilling, innovasjon og nyskaping som gjør at de også fanger opp de yngre leserne og får dem over på nett. Heldigvis ser vi nå en veldig positiv utvikling til at det er nettopp det som skjer med lokalavisene.

Presidenten: Arild Grande – til oppfølgingsspørsmål.

Arild Grande (A) [10:48:26]: Selv om dagens kulturminister har få eller ingen tiltak for en mediebransje i krise, har iallfall regjeringen gjennom budsjettkaoset som nå utspiller seg, sørget for at mediene har rikelig å skrive om.

Regjeringens mangel på tiltak ble beskrevet slik av Norsk Journalistlag i deres innspill til budsjettet:

«Dessverre settes viktige deler av mediepolitikken ut til Mediemangfoldsutvalget. I den grad statsråden tar aktive grep, er de negative som kutt i pressestøtten og frys i NRK-lisensen.»

Dette er forslag som regjeringen har kommet med mange ganger. Kulturministeren har ikke evnet å sørge for avtale med kommersiell allmennkringkaster, og regjeringens svake håndtering av lørdagsavisene har gjort vondt verre for mange lokalaviser.

Hvorfor er det sånn at kulturministeren sier at vi må vente på Mediemangfoldsutvalget hver gang noen kommer med forslag som kan være positive for mediebransjen, mens hun har nærmest ingen tid å miste når det gjelder forslag som kan være negative for media?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:49:26]: Mens nærmest det siste den rød-grønne regjeringen gjorde før de forlot kontorene, var å si at det var helt umulig å innføre nullmoms, som var et samlet krav fra mediebransjen, så har faktisk denne regjeringen klart å få på plass det. Det er det viktigste som bransjen sier vi kunne ha fått til, og derfor er de også veldig glade for at det er på plass, fordi det bidrar til innovasjon.

Så har jeg tatt et initiativ overfor mine nordiske medieministerkollegaer og de store mediehusene om å sette oss ned i et medietoppmøte for å se hva vi kan gjøre – altså på tvers i Norden – fordi vi har mye av de samme utfordringene. Det er ikke noen enkle løsninger. Det var derfor regjeringen satte ned Mediemangfoldsutvalget, for at de skulle komme med innspill om hva som er riktig å gjøre. Jeg møter ingen, bortsett fra én representant, én person, som har enkle løsninger på det. Det er representanten Grande, som åpenbart sier at dette er bare å løse over natta. Dessverre er det mer komplisert enn som så.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [10:50:38]: Det er nok riktig at veldig få av utfordringene til mediebransjen lar seg løse over natta, men det er også veldig få av dem som lar seg løse ved at en stadig oppholder Stortinget med godt snakk om stortingsmeldinger og medietoppmøter forskjellige plasser i forskjellige hovedsteder. Det er noen problemstillinger som er helt konkrete, og som en burde kunne gå videre på, og jeg har lyst til å spørre statsråden litt om den problematikken. Det gjelder lokalavisene. Stortinget har bestemt at folk som bor i distriktene, skal få lokalaviser også på lørdager. Når Posten ser ut til ikke å ha noen pro-

blemer med å levere avisene fra mandag til fredag, har regjeringen tildelt et anbud til et firma som heter Kvikkas, som ikke ser ut til å være i stand overhodet til å levere avisene på lørdag. Det gjør at mange lokalaviser blør. De får en klagestorm uten like, det er tusenvis av abonnenter som ikke får avisene sine. Hittil har statsrådens kollega samferdselsministeren vært lite villig til å gjøre noe. Vil medieministeren på vegne av lokalavisene sørge for at samferdselsministeren her gjør de nødvendige endringene og eventuelt hever det anbudet som er inngått med Kvikkas, og som i dag er skadelig for norske lokalaviser?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:51:58]: Posten distribuerer aviser i abonnement på lørdager. Fra nå av må avisene leveres ved bruk av avisenes egne avisbud, og områder uten avisbuddekning har inngått denne avtalen med Kvikkas. Norge er det eneste landet i Norden som har en ordning med statlig støtte til avisdistribusjon. Jeg fikk en telefon nylig fra en person i Hallingdal som hadde abonnert på Klassekampen og Aftenpostens lørdagsutgave i mange, mange år, og som nå var helt fortvilet, for mens Klassekampen har fellesdistribusjon med Hallingdølen og man får den lørdag morgen, er ikke så tilfellet med Aftenposten. Derfor er det også litt opp til mediehusene hvordan de håndterer dette. Grunnen til at dette er gjort, er at postvolumet synker kraftig. Nå ser vi at Kvikkas har levert mye bedre resultater bare på kort tid, og jeg tror at dette er en ordning som vil komme godt på plass etter hvert.

Presidenten: Trine Skei Grande – til oppfølgings-spørsmål.

Trine Skei Grande (V) [10:53:23]: Jeg er veldig glad for at statsråden virkelig hegner om nullmomsen. Alle regjeringsparti har de siste tolv årene vært mot nullmoms, men vi fikk til et vedtak i Stortinget om å gjennomføre det, noe som har vært et viktig grep.

Mediepolitikken vår handler om ytringsfrihet, men den handler også om dannelse. Dagens medielevering, med logaritmer, siling av informasjon der man bare får den informasjonen som kanskje allerede bekrefter ens egne standpunkt – alt dette syns jeg gir et litt skremmende perspektiv på Medie-Norge. Når vi skal lage en mediepolitikk for en ny digital hverdag, må også dannelsesperspektivet være en viktig del av det – det at vi alle sammen har behov for å bli utfordret på og få motstand mot våre allerede gitte sannheter og meninger.

Spørsmålet er: Når statsråden nå skal legge fram disse meldingene, kommer dannelsesperspektivet til å være viktig? Og vil det å komme med motkunnskap og motmeninger også være en viktig del av det å ha en bred mediepolitikk?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:54:35]: Først vil jeg si at jeg igjen ønsker å gi all honnør til Venstre for at de ikke ga seg i sin kamp for nullmomsen. Det er veldig bra, og det er det veldig mange norske mediehus og aviser som er veldig glade for, for det er nettopp det som hjelper dem.

Så til det interessante spørsmålet som jeg er helt enig i er en viktig del av mediemangfoldsutfordringene våre – hvordan vi skal sikre at vi blir møtt med andre stemmer

enn bare dem som er enige med oss selv. Det håper jeg vil være mulig, også etter at vi får innspill fra mediemangfoldsutvalget, som jeg igjen vil vise til, om hvordan vi kan sikre norskprodusert journalistisk innhold. Det er viktig for om vi skal bidra med statsstøtte, men også for en mangfoldig debatt som gjør at vi ikke bare sitter og sensurerer oss selv, men at også andre stemmer kommer til uttrykk.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Hadia Tajik (A) [10:56:01]: Det vert gjort mykje bra politiarbeid rundt om i Noreg, men 2016 har òg gjeve oss mange eksempel på at bemanninga i distrikta er altfor låg. Gardermoen trua i sommar med å stengja passkontrollen. I Bergen har ein over år latt vera å beslagleggja store parti med narkotika. I sommar lét òg politiet ein full trailersjåfør frå Polen køyra 17 mil utan å stansa han, fordi dei ikkje hadde nokon patrulje å senda. I Oslo måtte det på årets budsjett verta tildelt særskilte midlar på grunn av aukande ungdomskriminalitet, som ei følgje av låg bemanning. Ein viktig grunn til dette er òg tronge budsjetttrammer.

Me registrerer at statsråden sjølv er einig i at det er noko gale ein stad. Han gjekk sjølv ut i førre veke og erklærte at han kjem til å få eksterne rådgjevarar til å sjå på kor pengane vert av. Statsråden framstiller dette som eit aldri så lite mysterium.

Men kva pengane skal verta brukte til, står jo i budsjettet. For politi og påtalemyndigheit ser ein f.eks. at 1,45 mrd. kr går til pensjon, at 398 mill. kr går til løns- og prisvekst, og at ein då står igjen med 412 mill. kr, som kan gå til frie driftsmidlar til politiet. Blant anna har magasinet Politiforum fleire gonger dokumentert at desse pengane fort vert bundne opp i Politidirektoratet i staden for å gå til lokal politikkraft.

Spørsmålet mitt er: Korleis har statsråden eigentleg klart å styra i tre år utan å sikra at pengane som han gjev til politietaten, faktisk endar opp med å gå til lokal politikkraft?

Statsråd Anders Anundsen [10:57:47]: Jeg er redd representanten Tajik tar feil i premisene for spørsmålet. Hvis en ser litt på hva som faktisk har skjedd siden regjeringsskiftet, er det 742 flere politiansatte per 1. oktober i år, det er 119 flere jurister enn da Tajiks parti satt i regjering, og det er samlet sett 1 524 flere ansatte i politiet. Og for å forebygge oppfølgingsspørsmålet om byråkrati vil jeg si at det er drøye 270 som samlet sett jobber i Politidirektoratet. Så det har vært en formidabel vekst i politiets kraft og kapasitet. Men samtidig har også oppgavene til politiet vokst. Blant annet når det gjelder tilrettelagt avhør, særlig om vold og overgrep mot barn, har politiet måttet bruke mye kapasitet for å håndtere den veksten som jeg tror både Tajik og vi mener er en gledelig vekst i antall anmeldelser og antall saker på dette området.

Jeg synes det er litt forunderlig, kanskje, men det er mulig at jeg har lest Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett feil, at de, tror jeg, har om lag 10 mrd. kr mer å rutte med i sitt alternative budsjett, mens de bruker i overkant av 100 mill. kr på å styrke politiet. Det må jo indikere at representanten Tajiks parti ikke er veldig misfornøyd med det utgangspunktet som regjeringen har foreslått for vekst

i politibudsjettet, og det skjønner jeg, for det er et godt politibudsjett.

Når det gjelder undersøkelsen om hvor pengene går hen, tror jeg alle statlige etater fra tid til annen bør sette seg ned og få en ekstern gjennomgang av hvorvidt en bruker de ressursene en tildeles, på en mest mulig effektiv måte. Vi har jo opplevd gjennom flere ulike situasjoner at en nok kan ha et forbedringspotensial her. Jeg er mest opptatt av resultater og mindre opptatt av prestisje.

Hadia Tajik (A) [10:59:46]: Det er utruleg kjekt at statsråden marknadfører Arbeidarpartiets alternative budsjett, og det er heilt riktig at det er 150 mill. kr meir til politiet frå Arbeidarpartiet enn frå denne regjeringa.

Eg kan òg registrera at stort sett er det som går føre seg, anten den førre regjeringa si skuld eller ein underliggjande etat. Statsråden kan stort sett ikkje gjera noko anna enn å hyra inn folk som kan sjå på korleis ein kan fordela skuld og ansvar.

Noko anna eg har merka meg, er at i perioden 2014–2015 har statsråden øymerkt 77 pst. av politibudsjettet. Det har ikkje endra seg nemneverdig dei følgjande åra. Til samanlikning øymerkte Grete Faremo, Knut Storberget og Odd Einar Dørum høvesvis 46 pst., 50 pst. og 44 pst. – altså ein vesentleg forskjell frå dagens statsråd, med sine 77 pst øymerkingar.

Så spørsmålet mitt er: Kvifor øymerkjer han så mykje til politiet? Stoler han ikkje på prioriteringane deira?

Statsråd Anders Anundsen [11:00:44]: Jeg skal ikke diskutere alternative budsjettall med representanten, men jeg tror representanten må se på nettotall hvis hun skal se på en reell vekst i politiet. Da er det, i hvert fall så vidt jeg har lest, ikke 150 mill. kr, men et betydelig lavere beløp. Men det kan vi jo diskutere utenfor denne salen.

Det er heller ikke riktig at å sette i gang noen undersøkelser om hvordan ressursbruken og fordelingen faktisk skjer, skulle være noen form for ansvarsfraskrivelse. Snarere tvert imot mener jeg det er mitt ansvar å gjennomføre den typen evalueringer og gjennomganger for at vi skal være trygge på at vi klarer å håndtere fremtidige utfordringer på en best mulig måte.

De øremerkingene skyldes nok at vi har hatt store utfordringer i norsk politi, og det har vært viktig for regjeringen å være tydelig på hva som er nødvendige satsingsområder. En del av øremerkingene er kommet etter forslag fra regjeringen, men en del av øremerkingene er kommet etter forlik, også i Stortinget.

Det er viktig at vi har nok ressurser og kapasitet i politiet til å løse de utfordringene vi har, og jeg er glad for at Arbeiderpartiet i all hovedsak ser ut til å støtte de rammene som vi har lagt opp til.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Kari Henriksen.

Kari Henriksen (A) [11:02:01]: Det kan virke som om alle spørsmålene statsråden har fått i dag, har feil premiss – etter statsrådets mening. Eller vi kan kanskje si at han får spørsmål som han ikke ønsker seg eller ikke kan svare på.

Det kan virke som om det er om ikke budsjettkaos, så resultatkaos i ministerens departement. Ministeren henter

altså eksterne rådgivere for å kontrollere at pengedisponeringer ministeren er ansvarlig for, blir fulgt opp av etaten slik ministeren har sagt, i etaten ministeren er øverste leder for – mer byråkrati og mindre ledelse. Betyr det at statsråden ikke har tillit verken til egen styringsdyktighet eller til at hans egne ledere i etaten, som ministeren er ansvarlig for, følger opp de signalene som statsråden gir i budsjettprosesser?

Statsråd Anders Anundsen [11:03:02]: Det spørsmålet er allerede besvart ved mine to svar til foregående representant.. Som jeg sa, mener jeg det er et viktig ledersansvar fra tid til annen å sette seg ned og se på hvorvidt man bruker ressursene på best mulig måte, eller se på om det er andre måter man kan bruke ressursene bedre på. Det er fordi vi er opptatt av de gode, praktiske resultatene, men det er ingen tvil om at man har sett at politiet over tid har vært sulteføret av tidligere regjering. Det er et enormt etterslep på mange, mange områder, bl.a. innenfor IKT og fornyelse på IKT-siden, som skaper store utfordringer, og som man ikke klarer å løse bare ved noen få budsjetter, men som er en del av en langsiktig satsing.

Så jeg er uenig også denne gang i premissen for spørsmålet, for å bruke det begrepet, rett og slett fordi jeg mener det viktigste her er å finne de gode, praktiske resultatene – mye viktigere enn noen form for prestisje. Jeg er litt forundret over at Arbeiderpartiet kritiserer at vi gjør dette. Jeg hadde faktisk trodd at dette skulle bli applaudert av opposisjonen, for dette er noe som også vil være et viktig grunnlag for hvordan vi skal finansiere nærpoltireformen fremover – og den står vi jo sammen om.

Presidenten: Geir Pollestad – til oppfølgingsspørsmål.

Geir Pollestad (Sp) [11:04:18]: Me er i ferd med å få eit meir topptungt politi, og utfordringane står i kø. Me har høyrte om usikkerheit knytt til passkontrollen på Gardermoen, vekst i Politidirektoratet, bekymring ute i politiet om ressurs situasjonen. Me har høyrte historier om at politiet ser på alvorleg kriminalitet, men har fått ordre om ikkje å gripa inn.

I dag høyrer me at alle spørsmåla frå opposisjonen har feil premiss. Me veit at statsråden tidlegare ikkje har vore nøgd med dekninga til den frie pressa av statsrådgjeringa hans. Mitt spørsmål er: Vurderer statsråden no å spela inn ein ny informasjonsfilm om situasjonen i politiet, og vil han då ta med seg lokale politifolk, som kan få lov til å fortelja om sin kvardag etter tre år med Framstegspartiet i statsrådstolen?

Statsråd Anders Anundsen [11:05:16]: Det var sikkert et forsøk på å være litt morsom – og det kan man jo fra tid til annen prøve seg på. Men jeg synes premissene også for dette spørsmålet bør grundig gjennomgås, for det legges til grunn at politiet nå blir mer topptungt, at det er mindre politikraft ute, og at ressursene er en utfordring. Jeg er enig i at vi alltid vil ha behov for mer ressurser i norsk politi. Jeg tror aldri vi kommer i en situasjon hvor politiet vil være strålende fornøyd med bevilgningsnivået.

Jeg har lyst til, for at ikke jeg skal stå her og diskutere premissene for eget budsjett, å vise til Politiets Fellesforbunds reaksjon da regjeringen la frem sitt budsjett – de sa at regjeringen treffer blink. Det er i hvert fall en indikasjon

på at vi tar signalene fra det lokale politiet ute på alvor, og at vi gjennomfører tiltak for å sikre at vi følger opp de utfordringene vi faktisk ser der ute. De som har skoen på, er også de som vet hvor skoen trykker. Derfor har regjeringen i budsjettforslaget lagt vekt på å høre på de signalene. Det burde også Pollestads parti gjøre.

Presidenten: Da er den muntlige spørretimen omme.

Sak nr. 2 [11:06:21]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten.

De foreslåtte endringene i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Karianne O. Tung til statsministeren, er overført til arbeids- og sosialministeren. Etter anmodning fra arbeids- og sosialministeren vil spørsmålet bli flyttet og besvart før spørsmål 21, som besvares av samme statsråd.

Spørsmål 2, fra representanten Hadia Tajik til statsministeren, er overført til finansministeren.

Spørsmål 9, fra representanten Torgeir Knag Fylkesnes til utenriksministeren, vil bli besvart av klima- og miljøministeren på vegne av utenriksministeren, da utenriksministeren er bortreist.

Spørsmål 11, fra representanten Anna Ljunggren til klima- og miljøministeren, vil bli besvart av kommunal- og moderniseringsministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 24, fra representanten Kjell-Idar Juvik til arbeids- og sosialministeren, vil bli besvart av samferdselsministeren som rette vedkommende.

Presidenten: Vi starter da med første spørsmål, som etter disse endringene blir spørsmål 2.

Spørsmål 2

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Hadia Tajik til statsministeren, er overført til finansministeren.

Hadia Tajik (A) [11:06:57]: Spørsmålet mitt er:

«Meiner statsministeren det er rettferdig at ein typisk låginntektsfamilie vil ende opp med skatteutt på ca. 15 200 kroner, som følgje av regjeringa sine prioriteringar, medan ein typisk høginntektsfamilie vil ende opp med meir enn dobbelt så mykje; 34 600 kroner, og meiner ho det er rettferdig at dei verkeleg rike familiane, med ein samla inntekt over 9 mill. kroner, får nesten 10 gonger så mykje som dette att på skatten?»

Statsråd Siv Jensen [11:07:33]: Det er helt riktig som representanten Tajik sier, at lavinntektsfamilier har fått skatteutt med denne regjeringen. Det tror jeg de opplever kommer godt med.

Men lavinntektsfamilie har fått mer enn lavere skatt. De siste tre årene har denne regjeringen sørget for flere tiltak som skal sørge for en enklere og tryggere hverdag for disse familier. Vi har foreslått betydelige forbedringer av bostøtteordningen for å skape en økonomisk tryggere hverdag for mange tusen familier. Vi har sørget for rimeligere barnehageplass for familier med lav inntekt og en nasjonal ordning med gratis kjernetid i barnehagen for alle barn – i familier med lav inntekt – fra de er tre år. Vi har tatt initiativ til at alle barn, uavhengig av foreldrenes økonomi, skal få delta i minst én organisert fritidsaktivitet sammen med andre. Vi har økt stipendandelen for elever fra lavinntektsfamilier. Vi har gjort det mulig for unge å ha større inntekt uten at det betyr redusert sosialstønad for foreldrene. Dette er noen tiltak som gir lavinntektsfamilier en bedre og tryggere hverdag.

Regjeringens politikk er å bevare et samfunn med små forskjeller og redusere antall barn og familier som lever i fattigdom. Derfor lanserte denne regjeringen en strategi mot barnefattigdom – den første i sitt slag – med 64 ulike tiltak som skal redusere barnefattigdommen. Jeg mener derfor at skattelettelsene som representanten Tajik referer til, ikke gir et helhetlig bilde av regjeringens arbeid for et trygt, godt og inkluderende samfunn med forholdsvis små forskjeller, høy sysselsetting og god vekstevne.

Så skal vi heller ikke glemme at Norge er et land hvor inntektene er jevnere fordelt enn i mange andre land. Regjeringens skattepolitikk endrer ikke det bildet. Kun 14 pst. av regjeringens handlingsrom har gått til skatte- og avgiftsreduksjoner. Resten av handlingsrommet er prioritert til å styrke det sosiale sikkerhetsnettet, til skole og utdanning, til bedre helsetjenester og utbygging av samferdsel over hele landet. Endringene i skatt som regjeringen har bidratt til, har ikke hatt stor effekt på inntektsulikheten, og det norske skattesystemet er betydelig omfordelende både før og etter skattelettelsene i denne perioden.

Hadia Tajik (A) [11:09:53]: Finansministeren har heilt rett i at låginntektsfamilier og opplever andre ting enn dei skatteutt som eg her har referert til. Dei risikerer f.eks. å oppleva kutt i feriepengar for arbeidsledige, kutt i pendlarfrådrag og skatt på sluttvederlag. Det er ei heil rekkje med endringar frå denne regjeringa som òg får konsekvensar for akkurat desse familiane.

Så har eg tillate meg å sjå på nokre veljarundersøkingar – det vert laga nokre veljarundersøkingar i dette landet som er ganske detaljerte – som viser at omtrent 40 pst. av finansministeren sine eigne veljarar høyrer til i låginntektsfamilier, mens 40 pst. av Høgres veljarar høyrer til i høginntektsfamilier. Når ein då samtidig ser at regjeringa fører ein politikk som kjem høginntektsfamiliane så til dei grader til gode, er eg nysgjerrig på kva finansministeren har lyst å seia til sine eigne veljarar, som er dei som kjem dårlegast ut med regjeringa sin politikk.

Statsråd Siv Jensen [11:10:47]: Det er jeg ikke enig i. Jeg mener det er viktig, når vi gjennomfører en skattereform og skattereduksjoner, at skattelettelsene er relativt jevnt fordelt. Det har de vært i alle de budsjettforslag som denne regjeringen har lagt frem. De alle fleste opplever å få lettelse, og veldig få står stille med tanke på lettelsene.

Det er også en veldig viktig premisse når det gjelder skatt, at skattesystemets viktigste funksjon ikke i seg selv

er å være omfordelende, men å drive omfordeling gjennom måten vi finansierer velferdsordninger på i vårt samfunn. Det er skatteinntektene som gjør at vi kan holde oss med gode, universelle velferdsordninger og ordninger som er målrettede, og som treffer dem som har behov for det. Det er den aller viktigste funksjonen til skattesystemet. I tillegg skal skattesystemet stimulere til aktivitet, arbeid, sparing, verdiskaping og sysselsetting. Og kanskje noe av det alle viktigste vi gjør, er å legge til rette for at flere mennesker kommer seg inn i arbeidslivet, og slik sett også kommer ut av en lavinntektssituasjon, som kan være krevende for mange familier.

Hadia Tajik (A) [11:12:05]: Her ser me ein grunnleggjande politisk ueinigheit: Arbeidarpartiet meiner at ein òg må bruka skattesystemet tydeleg fordelande, og den skatteuttspolitikken som denne regjeringa har ført, er tydeleg sosialt urettferdig når vanlege folk får 5 kr om dagen i skatteutt, mens dei som har mykje frå før av, får 2 100 kr i skatteutt kvar einaste dag.

Samtidig registrerer eg at finansministeren legg vekt på sysselsettingseffekten av skatteutt, altså at det bidreg til å leggja eit betre grunnlag for verdiskaping. Eg kan vera einig med finansministeren i at om ein står innanfor eller utanfor arbeidslivet, har det veldig mykje å seia for kva slags føresetnader ein har for sjølvstende, fridom, moglegheiter og inntektsgrunnlag. Men då lurar eg på: Kor mange personar har skatteutta til finansministeren fått inn i arbeidslivet?

Statsråd Siv Jensen [11:12:59]: Det er nok riktig at Arbeiderpartiet og regjeringspartiene er grunnleggende uenige i synet på behovet for å redusere skattene i Norge. Der denne regjeringa har levert skattelettelse på i overkant av 18 mrd. kr innanfor vedtatt 2016-budsjett, har Arbeiderpartiet foreslått å skjerpe skattene. Det er for så vidt en ærlig sak å kritisere regjeringa for at vi har hatt for få skattelettelse, men med Arbeiderpartiets opplegg ville de ha vært reversert, og folk hadde opplevd høyere skatter og avgifter. Det er den grunnleggende forskjellen mellom Arbeiderpartiet og regjeringspartiene.

Det må være mulig å gjøre flere ting samtidig: Vi må være opptatt av å ha et godt og velfungerende skattesystem som også stimulerer til økt aktivitet og verdiskaping. Det er i hvert fall ingen tvil om at hvis vi ikke har et konkurransedyktig skattesystem, vil bedrifter etablere seg andre steder enn i Norge. Det blir det ikke flere arbeidsplasser av. Det vi trenger nå, er konkurransevne, som gjør at vi får flere og ikke færre arbeidsplasser og bedrifter.

Spørsmål 3

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:14:18]: «Det viktigste økonomiske skillet går mellom dem som er innenfor og dem som er utenfor arbeid. Under denne regjeringa har ledigheten økt med 30 pst. Andelen personer i arbeid er den laveste på 20 år. Det skapes nesten ikke jobber i privat sektor. I oktober sa finansministeren at ledighetstoppa er nådd, men ferske tall fra SSB og Nav viser derimot at ledigheten har fått bite seg fast på et rekordhøyt nivå det siste året.

Når kan arbeidsledige på Vestlandet forvente at regjeringens skatteutt til de rikeste bidrar til å skape nye arbeidsplasser?»

Statsråd Siv Jensen [11:14:58]: Det er i og for seg gledelig at det nå virker som om Arbeiderpartiet erkjenner at det viktigste økonomiske skillet går mellom dem som er innenfor, og dem som er utenfor arbeidslivet. Redusert aktivitet i petroleumsrelatert næringsliv har ført til høyere arbeidsledighet. Arbeiderpartiet starter ofte sine festtaler med at regjeringa ikke kan klandres for oljeprisfallet, men så følger de opp med å klandre regjeringa for konsekvensene av oljeprisfallet. Det denne regjeringa gjør, er å omstille norsk økonomi fra en situasjon der oljeøkonomien har vært den største vekstmotoren, til en økonomi der veksten må skapes i andre deler av næringslivet. Da er skattelettelse et viktig bidrag.

Jeg vet ikke nøyaktig hvilke skatter representanten Tvedt Solberg henviser til når han sier «skatteutt til de rikeste». Er det arveavgiften, som Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett for inneværende år skrev om viktigheten av for å redusere forskjeller? Er det slik at vi er enige om at den skal forbli fjernet, eller er det slik at Arbeiderpartiet sysler med tanken om å gjeninnføre arveavgiften? Eller er det selskapskatten? Den trodde jeg vi var enige om å redusere, av hensyn til flere arbeidsplasser. Uansett hvilken av skattene vi snakker om, er det liten sammenheng mellom Arbeiderpartiets retorikk og politikk.

I budsjettet for 2017 følger vi opp skattereformen, i tråd med forliket i Stortinget. Det betyr lavere skatter for bedrifter, slik at det blir mer lønnsomt å legge produksjon til Norge. Det gis lettelse i formuesskatt, som vil styrke norsk privat eierskap og vri investeringene fra eiendom til arbeidsplasser, og budsjettet inneholder en målrettet tiltakspakke mot ledigheten på Sør- og Vestlandet i de mest berørte bransjene, på 4 mrd. kr. Vi forsterker satsingen på investeringer i infrastruktur, forskning og innovasjon. Det vil heve kompetansen i befolkningen, styrke nyskapingen og redusere næringslivets transportkostnader. På den måten kan vi bedre grunnlaget for morgendagens næringer. Samlet sett setter denne regjeringa inn en kraftfull innsats for å sette ledige hender i arbeid og for å skape nye, lønnsomme arbeidsplasser.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:17:12]: Nei, vi klandrer ikke regjeringa for oljeprisfallet, men den er ansvarlig for håndteringen. Denne regjeringa har gjort det vanskeligere å være arbeidsledig i Norge. Den har kuttet feriepengene til dem som mottar dagpenger, og den har innført skatt på sluttvederlag. Denne regjeringa har vist at den prioriterer skatteutt til dem som har aller mest, og i den debatten vet finansministeren hvilke skatter Arbeiderpartiet sikter til. Vi trenger en politikk som øker aktiviteten, som skaper nye jobber.

Jeg vil minne finansministeren om at det er hun som er i spørretimen og må svare. Da finansministeren og statsministeren besøkte Rosenberg Verft i Stavanger, kom det en tydelig utfordring fra dem som jobber der, der en sa at skatteletter virker ikke her. En etterlyste konkrete tiltak som kan øke aktiviteten og få på plass flere jobber.

Når kan de ledige i Rogaland forvente at finansministeren lytter til deres innspill?

Statsråd Siv Jensen [11:18:17]: Det har finansministeren og regjeringen gjort, og det har vi demonstrert gjennom både statsbudsjettet for neste år og budsjettet for inneværende år. Vi har tatt den situasjonen som har oppstått som følge av det kraftige oljeprisfallet, på alvor.

Det er helt riktig, regjeringen er ansvarlig for håndteringen av den situasjonen norsk økonomi har kommet opp i. Hvem kunne forutsett at vi skulle møte det største oljeprisjokket på 30 år? Hvem kunne forutsett hvilke konsekvenser det får? Vi har for så vidt lenge visst at vi ville komme til et punkt hvor oljeinvesteringene ville falle, og at vi måtte omstille norsk økonomi. Det arbeidet burde vært påbegynt for lenge siden, men vi gjør den jobben.

Vi har vært opptatt av å kombinere en god og konkurransedyktig skattepolitikk med tiltak som treffer der behovene er størst – både i Rogaland og i resten av Sør-Vestlandet – og ikke minst gjennom fleksibilitet i arbeidsmarkedstiltakene.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:19:18]: Dessverre mangler den omstillingen finansministeren her snakker om, innhold. På tross av store ord og mye snakk om omstilling skapes det ikke nye arbeidsplasser. Det må være et paradoks for finansministeren – på tross av de store ordene – at det ikke skapes nye arbeidsplasser i den omstillingen det snakkes om.

Jeg snakket om de kuttene som er gjort overfor de arbeidsledige. Rosenberg etterlyste de konkrete tiltakene som kan øke aktiviteten, få på plass at det skapes flere arbeidsplasser. Det var derfor litt sjokkerende å se at da finansministeren la fram sitt budsjett, var det også et kutt i den direkte innsatsen mot ledigheten. I 2016 er det 5 mrd. kr i tiltakspakken for Sør-Vestlandet. I 2017, på tross av at ledigheten er på et rekordhøyt nivå, vil den fortsatt være på kun 4 mrd. kr – et kutt på 1 mrd. kr.

Hva er bakgrunnen for at en nå, på tross av at ledigheten er høy, kutter i tiltakene mot ledighet?

Statsråd Siv Jensen [11:20:18]: Jeg er ikke enig i den virkelighetsbeskrivelsen i det hele tatt. Vi har i vårt forslag til statsbudsjett for neste år opprettholdt et høyt nivå på arbeidsmarkedstiltakene, i den erkjennelse at mange mennesker vil ha behov for dem i den omstillingsfasen som norsk økonomi går inn i. Det er ingen tvil om at de som nå opplever utfordringer med å miste jobben, har det vanskelig. Det må vi ta på alvor, og det må vi møte med målrettede tiltak der hvor utfordringene er størst, uten at vi ødelegger veksten og utviklingen i andre deler av landet som ikke har støtt på den ledighetsutfordringen som Sør- og Vestlandet nå står i.

Jeg tror jeg skal minne representanten om at også verftene har mottatt bistand i de ulike tiltakene og ordningene som regjeringen har lagt frem i sine budsjetter. Og på toppen av det er kritikken fra Arbeiderpartiet hul, all den tid det er vanskelig å få øye på hva som er Arbeiderpartiets alternativ til de tiltakene regjeringen faktisk har foreslått.

Spørsmål 4

Truls Wickholm (A) [11:21:38]: Jeg vil stille et spørsmål til finansministeren:

«Ledigheten er rekordhøy, og ifølge statsminister og finansminister er skattecutt i formuesskatten et av de viktigste grepene for å få ned ledigheten. Til tross for at alle eksterne og interne beregninger Finansdepartementet har gjort på dette, viser at skattecutt vil ha liten eller ingen effekt.

Hva tenker statsråden om at hennes sterkeste satsing får så lite å si for alle enkeltpersoner og familier som nå opplever ledigheten på kroppen?»

Statsråd Siv Jensen [11:22:18]: La meg først få korrigerende representanten Wickholm.

Det er kun i Arbeiderpartiets retorikk at formuesskatten er et av de viktigste grepene for å få ned ledigheten. Sannheten er at regjeringen har et bredt spekter av tiltak i verk-tøykassen, som nå tas i bruk – og som allerede har begynt å virke – for å hindre arbeidsledighet. Skattelettelsene er en del av dette, men bare en liten andel av virkemidlene. Jeg har sagt det før: Jeg vedstår meg hver eneste krone denne regjeringen har gitt i skattereduksjoner, ikke fordi de er ment å bekjempe arbeidsledighet her og nå, men fordi vi trenger å ha et konkurransedyktig skattesystem som gjør at bedrifter vil investere, vokse, skape arbeidsplasser i Norge. Når representanten sier at – og jeg siterer – «skattecutt vil ha liten eller ingen effekt», forstår jeg ikke hvorfor Arbeiderpartiet etter skatteforliket, som nettopp handlet om redusert skatt, hadde følgende overskrift på sin hjemmeside:

«Mer lønnsomt å investere i norske arbeidsplasser»

Jeg håper Arbeiderpartiet, til tross for retorikken, står ved den politikken vi har vedtatt.

Formuesskatten, som vi gjennom skatteforliket er enige om å redusere, er uheldig for norsk, privat eierskap. Regjeringen ønsker å styrke det norske, private eierskapet. Formuesskatten rammer som kjent bare norske eiere og gjør det vanskeligere å holde virksomhet under norsk eierskap. Formuesskatten kan også skape likviditetsutfordringer for eierne. Deler av næringslivet kan ha vanskeligheter med å få finansiert sine investeringer. Derfor kan formuesskatt føre til at prosjekter som er lønnsomme for samfunnet, og som ville gitt nye arbeidsplasser, ikke gjennomføres. Jeg er derfor ikke enig i at formuesskatt ikke har betydning for arbeidsplasser. Tvert imot er jeg sikker på at lavere formuesskatt vil øke interessen for å satse i næringslivet og skape nye arbeidsplasser.

Men regjeringens sterkeste satsing er ikke én ting, det er helheten i det vi gjør: tiltakspakker, permitteringsregelverk, tiltaksplasser, flere studieplasser, økte investeringer i forskning og utvikling, rekordhøye investeringer i samferdsel og mye mer.

Summen av dette håper jeg merkes også blant dem som opplever den krevende situasjonen det er å miste jobben etter det store oljeprissjokket som norsk økonomi er utsatt for.

Truls Wickholm (A) [11:24:49]: Jeg tror vi nå får noen gode eksempler på hvorfor det er vanskelig og utfordrende å gjøre avtaler med finansministeren. Det er hun jo midt oppe i denne dagen. Når det gjelder formuesskatten, er vi og regjeringen enige om at det skal være en verdifastsettelse på 80 pst. av formuesobjektene. Vi er ikke enige om sats. Likevel gir finansministeren her i sitt innlegg i

Stortinget inntrykk av at Arbeiderpartiet og regjeringen er enige om formuesskatten i skatteforliket. Det er ikke riktig.

Så siterer hun meg også på at skatteuttak ikke vil ha noen effekt – når det har en direkte referanse til setningen før. Da må jeg bare beklage at Stortingets systemer ikke tillater å bruke flere ord i spørsmålene, slik at det er mulig å tydeliggjøre. Det er altså formuesskatten det her er snakk om, som jeg tydelig refererer til i spørsmålet mitt. Men statsråden velger å bruke det brede begrepet istedenfor å forholde seg til det som er innledningen i spørsmålet. Det er en lite ryddig måte å svare på i Stortinget.

Men spørsmålet gjenstår.

Presidenten: Taletiden er ute.

Statsråd Siv Jensen [11:25:59]: Jeg ga i mitt forrige svar en ganske grundig redegjørelse for hvorfor denne regjeringen mener det er riktig å fortsette arbeidet med å redusere formuesskatten: Vi mener det er feil å straffe norskeid næringsliv i Norge og gi det en konkurranseulempe i forhold til utenlandskeid næringsliv i Norge.

Det er ikke lenge siden vi behandlet en sak i denne sal som handlet om utsatt formuesskatt for bedrifter som nå opplever utfordringer som følge av den krevende situasjonen på Sør- og Vestlandet. Da var vi i hvert fall enige. I det lå det jo en erkjennelse fra Arbeiderpartiet, at formuesskatt kan være krevende. Det er altså greit for Arbeiderpartiet å skyve på den regningen, men det er ikke greit for Arbeiderpartiet å sørge for at formuesskatten oppleves som rettferdig og konkurransedyktig. Vi kommer til å fortsette arbeidet med å redusere formuesskatten, fordi vi mener at det styrker norsk eierskap i Norge og skaper flere arbeidsplasser på sikt.

Truls Wickholm (A) [11:26:59]: Det skapes utrolig få – dvs. ingen – arbeidsplasser i privat sektor under denne regjeringen. Dette er det 7. kvartalet på rad hvor all vekst i sysselsettingen kommer innenfor statlig/offentlig forvaltning. Til det å stå her og hevde at disse skatteuttakene – som jo regjeringen har gjort over lang tid, og som har vært en del av Fremskrittspartiets program lenge, uavhengig av hvilken økonomisk situasjon Norge befinner seg i – vil ha den effekten som statsråden sier: Det er jeg dypt uenig i.

Spørsmålet blir, når 57 pst. av de arbeidsledige sier at de er misfornøyd med regjeringens jobb: Burde man ikke brukt disse pengene på en måte som man vet har større effekt på kort sikt, men også på lang sikt, fordi vi bygger arbeidsplasser og nye bedrifter på skuldrene til allerede eksisterende bedrifter?

Statsråd Siv Jensen [11:27:58]: Jeg skjønner veldig godt at mennesker som nå opplever å være uten jobb, har dårlig tid og er utålmodige etter å komme seg tilbake i arbeidslivet. Det er viktig, for jo lenger man står på utsiden av arbeidslivet, jo vanskeligere blir det å komme tilbake. Derfor iverksetter regjeringen flere tiltak. Ja, vi gjennomfører skattereduksjoner fordi vi mener det er viktig, og vi iverksetter et bredt spekter av tiltak og investeringer fordi vi vet at det avhjelper situasjonen både på kort og på lengre sikt.

Men forutsetningen for å skape flere arbeidsplasser i privat sektor, altså i det private næringsliv, er privat kapi-

tal. Skal vi sikre at vi har nok privat kapital tilgjengelig, må ikke staten legge beslag på den. Derfor har det vært viktig for denne regjeringen å redusere skattetrykket, både gjennom selskapsskatten og gjennom formuesskatten – legge til rette for mer tilgjengelig privat kapital, som kan investeres i nye og flere arbeidsplasser.

Spørsmål 5

Lise Christoffersen (A) [11:29:18]: Mitt spørsmål er som følger:

«Regjeringens kommuneøkonomi gir økte forskjeller i tjenestene folk får i skattesvake kontra skattersterke kommuner. Et eksempel er Nedre Eiker i Buskerud, som er i en tvangssituasjon, der viktige og nødvendige tjenester som for eksempel nytt sykehjem, må skrinlegges pga. alvorlig inntektssvikt.

Ønsker statsråden fortsatt å favorisere innbyggerne i de rikeste kommunene, som kommuneøkonomiavtalen med Fremskrittspartiet og Venstre åpner for, eller vil han prioritere et mer rettferdig tjenestetilbud til alle?»

Statsråd Jan Tore Sanner [11:29:58]: En god og forutsigbar kommuneøkonomi er viktig for å sikre en videre utvikling av skole og velferdstjenester i kommunene. Det har ikke vært endringer i skatteelementene i inntektssystemet i denne stortingsperioden. Det er den samme skatteandelen på 40 pst., og nivået på skatteutjevningen er det samme som under den rød-grønne regjeringen. Skattesvake kommuner som Nedre Eiker blir fortsatt godt ivaretatt. I 2015 hadde ingen kommuner, etter utjevning, under 93 pst. av landsgjennomsnittet for skatt per innbygger.

Regjeringens opplegg for kommuneøkonomien har gitt høyere vekst for kommunene enn de rød-grønnes opplegg. Gjennomsnittlig årlig oppgavekorrigert realvekst for kommunene i perioden 2013–2016, altså under Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen, har anslagsvis vært på 2,2 pst., mens den for perioden 2009–2013 – under den rød-grønne regjeringen – kun var på 1,4 pst. Nedre Eiker har hatt en høyere årlig oppgavekorrigert realvekst under dagens regjering enn under den rød-grønne regjeringen. Under den borgerlige regjeringen har veksten vært på 2,7 pst.; under den rød-grønne regjeringen har veksten for Nedre Eiker kun vært på 2,2 pst. I 2015 fikk Nedre Eiker 49 mill. kr mer i skatteinntekter enn i 2014.

Når vi tar hensyn til kommunenes merutgifter til demografi og pensjon, ser vi at handlingsrommet for kommunene har vært klart større under den borgerlige regjeringen enn det det var under den rød-grønne regjeringen fra 2011 til 2013. Styrket kommuneøkonomi gjør at omsorgstjenester og andre tjenester til innbyggerne kan forbedres.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Lise Christoffersen (A) [11:32:01]: Statsråden gjør et poeng av å sammenligne kommuneøkonomien under rød-grønn regjering med situasjonen under dagens regjering. Den mest rettferdige sammenligningen hadde vel vært å sammenligne dagens regjeringens opplegg for kommuneøkonomi med tilsvarende forslag fra Arbeiderpartiet, og

der foreslår vi nå f.eks. for neste år 2 mrd. kr mer. Nedre Eiker ville fått 8 mill. kr mer med vårt opplegg.

Men det er ikke hovedpoenget. Både økte overføringer fra staten og større omfordeling til skattesvake kommuner er helt nødvendig for å sikre likeverdige tjenester til innbyggerne. Nedre Eiker har f.eks. ca. halvparten av skatteinntektene som Bærum kommune har, og for Arbeiderpartiet er en eldre innbygger i Nedre Eiker like mye verdt som en eldre person i Bærum. Så mitt spørsmål handler om hvorvidt statsråden er villig til å øke omfordelingen fra skattesterke til skattesvake kommuner for å sikre et likeverdig tjenestetilbud.

Statsråd Jan Tore Sanner [11:33:10]: Det er ikke overraskende at Arbeiderpartiet har mer penger i opposisjon enn det de har når de er i regjering. Slik pleier det å være. Derfor er det svært relevant å sammenligne nåværende regjering med den rød-grønne regjeringen, ikke minst fordi det i valgkampen i 2013 kom den ene skremselen etter den andre fra Arbeiderpartiets representanter om hvordan det ville bli med Høyre-Fremskrittsparti-regjering. Nå har vi fasiten. Skremsler er gjort til skamme. Vi ser at kommunene har hatt en positiv utvikling – ja, faktisk en mer positiv utvikling enn under de rød-grønne. I dag kunne Kommunal Rapport melde at kommunene har den laveste gjeldsveksten i moderne tid. Gjeldsveksten i kommunene er halvert siden 2010. Det sier ganske mye, både om forutsigbare rammevilkår og om god økonomistyring i kommunene.

Vi har ikke gjennomført noen endringer i skatteandelen i denne stortingsperioden, og jeg har heller ikke registrert at Arbeiderpartiet har gjort det.

Lise Christoffersen (A) [11:34:18]: Det er for så vidt interessant at statsråden velger å nevne valgkampen i 2013, for da advarte bl.a. undertegnede mot økte forskjeller mellom folk som følge av Høyres kommuneøkonomiopplegg. 14 av 19 kommuner i Buskerud ville gå i minus, og det var Kommunaldepartementets egne tall. Så hvis det har dukket opp noen nye tall siden da, kunne det vært interessant å få se dem. Jeg ble da beskyldt fra Høyre-hold for at jeg spredte løgner om Høyres politikk. Men som sagt: Det var Kommunaldepartementets egne tall.

For neste år har Fylkesmannen i Buskerud vist at 12 av Buskeruds 21 kommuner faktisk går i minus. KS har sagt at handlingsrommet for neste års budsjett er lik null, så jeg gjentar egentlig spørsmålet mitt: Mener statsråden det er rettferdig at innbyggerne i Nedre Eiker får et dårligere tilbud, f.eks. i eldreomsorgen, enn innbyggerne i en rikere kommune, som Bærum? Og hvis nei: Hva vil statsråden gjøre med det?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:35:23]: Denne statsråden er tilhenger av lokalt selvstyre, og det er ganske oppsiktsvekkende hvis det er slik at representanten Lise Christoffersen fra Arbeiderpartiet vil frata kommunene mulighetene til lokale prioriteringer. Det er ingen tvil om at representanten Lise Christoffersens skremsler i stortingsvalgkampen i 2013 er gjort til skamme. Vi ser det nå på gjeldsveksten i kommunene, som er den laveste i moderne tid. Vi ser det på veksten i kommuneøkonomien. Kommunene har fått større handlingsrom under denne regjeringen.

Så er det slik at lokalpolitikkerne har en handlefrihet og må foreta sine prioriteringer. I tillegg har vi trappet opp den statlige innsatsen innenfor helse- og omsorgssektoren. Vi har satset mer på rusomsorg og psykisk helse. Vi har sørget for at de mest sårbare blant oss får et bedre tilbud. Men vi har også respekt for lokale prioriteringer og lokalt ansvar for egne innbyggere.

Spørsmål 6

Jan Bøhler (A) [11:36:34]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kommunal- og moderniseringsministeren:

«I avtalen om nytt inntektssystem for kommunene mellom regjeringspartiene og Venstre heter det at det innen utgangen av 2016 skal legges fram en plan for Stortinget om lokalisering av nye og eksisterende statlige arbeidsplasser utenfor Oslo. Da avtalen ble lagt fram ble omfanget sammenlignet med Bondevik II-regjeringens utflytting av ca. 1 000 arbeidsplasser. Dette vil få stor betydning for de ansatte og deres familier og for Oslo kommune.

Vil planen bli lagt fram før jul mens Stortinget er samlet, og er de ansattes organisasjoner og Oslo kommune blitt involvert i prosessen?»

Statsråd Jan Tore Sanner [11:37:33]: Regjeringen vil utvikle og styrke kompetansemiljøene i hele landet. Statlige arbeidsplasser kan bidra til dette. Avtalen mellom regjeringspartiene og Venstre vektlegger at kommunereformen skal bygge opp større kompetansemiljøer i hele landet. Arbeidet med å lokalisere nye og eksisterende arbeidsplasser utenfor Oslo skal forsterkes. Lokalisering skal særlig vurderes i nye regionsentre, også utenfor de store byene. Nye og omlokaliserte statlige arbeidsplasser skal som hovedregel plasseres utenfor Oslo.

Vi legger opp til at plan for lokalisering av statlige arbeidsplasser legges frem som en del av meldingen til Stortinget om bærekraftige byer og sterke distrikter. Denne meldingen vil etter planen legges frem for Stortinget vinteren 2017. Stortinget ble i Prop. 29 S for 2016–2017, Endringer i statsbudsjettet 2016, orientert om denne utsettelsen. Jeg kan ikke nå kommentere innholdet i planen, ettersom den ikke er ferdig behandlet i regjeringen.

Det har foreløpig ikke vært formell kontakt med Oslo kommune om denne saken. Oslo kommune har det høyeste antall statlige ansatte av landets kommuner. Andelen ansatte i det statlige tariffområdet utgjør om lag 10 pst. av totalt sysselsatte i Oslo. Oslo har et sterkt arbeidsmarked, og konsekvensene ved utflytting av statlige virksomheter er begrenset for arbeidsmarkedet i hovedstaden. Konsekvensene av flytting av eksisterende arbeidsplasser kan imidlertid være krevende for de involverte. I arbeidet med lokalisering og eventuelt utflytting av statlige arbeidsplasser er det derfor viktig å legge opp til gode prosesser. Dette gjelder både overfor ansatte i virksomhetene og overfor berørte lokale myndigheter. De ansvarlige departementene vil legge vekt på disse hensynene i oppfølgingen av planen for lokalisering av statlige arbeidsplasser.

Alle virksomheter i staten er bundet av Hovedavtalens bestemmelser om retten til medbestemmelse. Medbestemmelse utøves i form av informasjon, drøfting og forhand-

ling av særskilte forhold på forskjellige stadier i en prosess. Vurdering og beslutning om eventuell utflytting av arbeidsplasser fra Oslo er et politisk spørsmål som tillitsvalgte ikke skal delta i.

Gjennomføring av eventuell utflytting eller nyetablering utenfor Oslo vil skje i tråd med gjeldende rammeverk for omstillinger i staten. Omstilling skal skje så smidig og effektivt som mulig. Prosessen skal foregå innenfor retningslinjene som er fastsatt i «Personalpolitikk ved omstillingsprosesser». Trygghet i omstilling handler om et godt og forpliktende samarbeid mellom arbeidsgiverne og arbeidstakernes organisasjoner i den enkelte virksomhet og mellom partene sentralt. Det er en rekke virkemidler tilgjengelig for å lette omstillingskostnadene for den enkelte arbeidstaker. Eksempler på dette er dekning av kostnader ved kjøp og salg av bolig, dekning av utgifter i forbindelse med pendling, lønnstilskudd mv.

Jan Böhler (A) [11:40:44]: Jeg takker for svaret.

Når det gjelder nye arbeidsplasser, har også Arbeiderpartiet vedtatt at det er riktig å legge disse utenfor Oslo, når det er mulig og egnet. Så det er det enighet om. Men vi er ikke enig i at man skal ha en storstilt flytting av eksisterende arbeidsplasser ut fra Oslo. Det vil berøre mange familier, mange mennesker som har slitt et helt arbeidsliv, jobbet og stått på. Plutselig å få beskjed om at det er politisk bestemt at de skal flyttes et helt annet sted i landet – det trengs forståelse for at det kan være en ganske tung belastning, også for viktige miljøer her i Oslo. Jeg vil minne om den kraftige ordbruken til byrådsleder Erling Lae i en opphetet debatt under den forrige utflyttingen med daværende statsråd Victor Norman, hvor han sammenlignet dette med Pol Pot-metoder.

Så jeg vil spørre statsråden: Har han forståelse for at Oslo også kan føle seg som en prygelknabe, føle seg utsatt, og at det gjelder å ivareta hensynene til dem som har jobber og sliter i disse jobbene her i byen?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:41:56]: Oslo har et sterkt arbeidsmarked med både statlige og private arbeidsmarkeder, og det er slik i arbeidslivet for øvrig at arbeidsplasser blir flyttet. Det skjer i privat sektor, og det kan også skje i statlig sektor. Vi må derimot konstatere at denne regjeringen har en langt mer offensiv holdning til å bygge opp kompetansemiljøer og bruke kompetansen i hele landet. Vi har flyttet ut flere arbeidsplasser, ja, mer enn dobbelt så mange arbeidsplasser i løpet av denne perioden som under den forrige.

Så konstaterer jeg også at internt i Arbeiderpartiet er det åpenbart stor uenighet om disse spørsmålene. I Stavanger Aftenblad i dag uttaler Arbeiderpartiets stortingsrepresentant Helga Pedersen at statlige arbeidsplasser er viktig for utviklingen av de nest største byene. Og så sier hun: «Oslo har lite å frykte».

Jan Böhler (A) [11:42:55]: Jeg takker for svaret.

Det er jo ingen tvil om hva Arbeiderpartiets program er. Når det gjelder eksisterende arbeidsplasser, går vi ikke inn for en utflytting av dem, men nye arbeidsplasser skal være med og styrke kompetansemiljøer rundt om i landet, som statsråden sier.

Når det gjelder prosessen rundt utflytting av et stort antall eksisterende statlige arbeidsplasser fra Oslo, er det vik-

tig at statsråden forstår det opprøret som det skapte i Oslo forrige gang. Man føler at man blir kjøpslått med her, om noe som virker som det har lite med saken å gjøre, nemlig at man fikk flertall med Venstre alene om et nytt inntektsystem for kommunene på vårparten, der Oslo blir en slags prygelknabe i en avtale med Venstre.

Det er rart at ikke statsråden vil involvere de ansatte, involvere disse arbeidsplassene, på en eller annen måte i prosessen nå, så jeg vil spørre: Skal det være en høringsprosess på noe tidspunkt under arbeidet med stortingsmeldingen, eller vil vi få den rett til Stortinget uten at de ansatte på noen måte har vært involvert, og der det er fare for at tingene er låst?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:44:06]: Jeg redegjorde i mitt svar på hvilken måte de ansatte skal involveres, og de ansatte involveres på den måten som det er vanlig at de involveres i denne typen saker.

Jeg er derimot svært overrasket over språkbruken. Det er ingen grunn til at Oslo skal føle seg som noen prygelknabe. Oslo er en by i vekst. Oslo har et sterkt arbeidsmarked, et sterkt statlig og offentlig arbeidsmarked, et sterkt privat arbeidsmarked. Det er derimot andre deler av landet som har behov for å styrke sine kompetansemiljøer, og jeg konstaterer at Arbeiderpartiet fremstår som det partiet som vil minst når det gjelder å styrke kompetansemiljøene andre steder i landet. Når jeg møter Arbeiderpartiets stortingsrepresentanter i Nord-Norge, på Vestlandet, i Innlandet, så ønsker de flere statlige arbeidsplasser. Jeg har hatt møte med mange representanter fra Arbeiderpartiet fra Sørlandet som vil at vi skal flytte statlige arbeidsplasser dit. Denne regjeringen har en mer offensiv holdning til disse spørsmålene enn det Arbeiderpartiet åpenbart har.

Spørsmål 7

Arild Grande (A) [11:45:25]: Mitt spørsmål går til samferdselsministeren:

«Det er kommet sterk kritikk mot flyrutetilbudet for kortbanenettet i Midt- og Nord-Norge. Mange steder legges det opp til et svekket tilbud, noe som er uheldig for næringsliv og muligheter for nye arbeidsplasser, samt øker bekymringen for fremtidig flyplasstruktur. Dette er statsrådets ansvar. Lokale og regionale politikere har bedt om møte med statsråden, men får ikke svar.

Vil statsråden ta imot invitasjonen til dialog med berørte parter for å sikre et tilbud som er bedre tilpasset behovene?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:46:03]: La meg først bare få gjøre det klart at vi ikke har lagt opp til noen endring i flyplasstruktur. Det har også kommet tydelig fram i det regjeringen har sagt tidligere, så den usikkerheten er det ikke vits i å forsøke å spre.

Vi har allerede sagt ja til et møte. Det er berammet et møte med Luftfartsforum Namdal 20. desember. Slik sett anser jeg at vi har imøtekommet også ønsket som representanten Grande her kommer med.

Arild Grande (A) [11:46:31]: Jeg takker for svaret – om enn noe kort og kontant.

Når det gjelder framtidig flyplasstruktur, er det ingen tvil om – og det er det en entydig tilbakemelding fra Midt- og Nord-Norge om – at hvis dette blir gjennomført, vil det føre til en dramatisk nedgang i passasjertrafikken, noe som igjen vil føre til at flyplasstrukturen vil komme under press. Særlig for mitt eget hjemfylke, Nord-Trøndelag, er det som det nå legges opp til, potensielt svært dramatisk.

Så er det hyggelig at lokale og regionale aktører får møte statssekretæren, men det er typisk for hele saken at det ikke er statsråden selv som stiller opp og lytter til de signalene som kommer. Solvik-Olsen er jo ellers kjent for å være høyt og lavt når det er saker han engasjerer seg i, men her velger han å sende statssekretæren. Jeg vil gjerne at statsråden forsikrer om at møtet den 20. desember blir et reelt innspillmøte, slik at det som kommer fram i møtet, blir ivaretatt, og at man sammen med lokale og regionale aktører søker bedre løsninger enn det som nå er lagt fram.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:47:41]: Jeg har merket meg gjennom ulike debatter med representanten Grande den siste uken at det handler om å skape mest mulig usikkerhet, selv der ting egentlig går veldig bra. Når han gir inntrykk av at det er en entydig tilbakemelding fra hele Nord-Norge, skal vi minne om at mange steder har en faktisk fått et mye bedre flytilbud enn det en har i dag.

Det handler ikke om hvilke krav regjeringen setter i bunnen, for de kravene er stort sett uendret i forhold til under forrige regjering, men det handler om at Widerøe har hatt et tilbud der de tidligere har gått utover kravene, men der de har gått noe ned på det nå. Andre steder har de økt kraftig. For eksempel i Harstad og på Leknes tilbyr Widerøe flere frekvenser enn tidligere, selv om kravene i bunnen er akkurat de samme. Andre steder har de litt færre avganger, som de begrunner med at det nesten ikke har vært passasjerer om bord. Også fra mitt hjemsted, Stavanger, er det nå færre avganger på kvelden enn det har vært før.

Det er ikke regjeringen som setter opp flyruter, men vi sikrer at det er et minimumstilbud rundt omkring i landet der en ikke har kommersielle ruter, og det skal vi ivareta videre.

Arild Grande (A) [11:48:46]: Den usikkerheten som råder på en rekke områder som statsråden har ansvaret for, er det jo statsråden selv som har skapt, gjennom det man har lagt opp til når det gjelder lørdagsaviser – som vi hadde en debatt om i Stortinget i går – og flyrutetilbudet, som vi har debatt om i dag.

Jeg registrerer at statsråden virker tilfreds og fornøyd med det tilbudet som er lagt fram. Både denne saken og saken jeg refererte til i stad, vitner om en regjering og en statsråd som ikke forstår distriktene. Bekymringen som har kommet til uttrykk, kom ikke bare da flyrutetilbudet fra Widerøe ble lagt fram, den kom i det øyeblikket statsråden la fram anbudet. Også tidligere har det vist seg at flyrutetilbud har vært for dårlig tilpasset behovet. Blant annet i 2011 valgte Meltveit Kleppa, daværende samferdselsminister, å trekke tilbake et anbud fordi det var for dårlig tilpasset behovene når det gjaldt Røros.

Er det sånn at statsråden velger bare å lene seg tilbake og ikke engasjere seg i denne saken, eller er han villig til å benytte seg av det handlingsrommet han har, for å sikre et bedre tilbud der det faktisk blir en forverring i dag?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:49:55]: Igjen får vi et eksempel på hvordan representanten Grande fordreier historien litt for å få fram en så negativ tilnærming som mulig. I alle debattene vi har hatt om aviser, har jeg sagt jeg ikke er tilfreds, mens representanten Grande går rundt og sier at regjeringen er tilfreds og gjør ingenting. Det er rett og slett feil, det er rett og slett løgn, for vi har mange ganger sagt at vi har mange møter med aktørene, nettopp for å løse de utfordringene som er. Så jeg håper at representanten Grande kan være ærlig debatten ut, slik at vi kan konsentrere oss om de reelle problemene og ikke oppkonstruere alt til å være et problem.

På samme måte har vi sagt – og det har vi sendt skriftlig til Stortinget – at Widerøes foreløpige ruteplan fra 1. april er noe Widerøe nå har en runde med alle regionene om for å få innspill til. Så skal Widerøe ha møte med oss for å diskutere dette ferdig – mens representanten Grande gir inntrykk av at vi gjør ingenting. Det er feil.

Vi bør ha en konstruktiv tilnærming til dette, slik at vi får løst problemene som finnes, istedenfor bare å svartmale.

Spørsmål 8

Magne Rommetveit (A) [12:15:56]: «I Bergens Tidende 24. november kjem det fram at jernbaneprosjektet Bergen-Arna blir om lag dobbelt så kostbart som foresatt. Samtidig går det fram at byggetida vil auka frå 5 til 9 år. Full effekt av Ulrikentunnelen er avhengig av at også strekninga Bergen-Fløen blir gjennomført som planlagt.

Kan statsråden garantera at det blir halde fullt trykk for å gjennomføra Bergen-Arna med rasjonell framdrift, og at ein held dei tidlegare oppgitte tidsfristane?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:51:47]: Jeg skal garantere at vi gjør så mye som mulig for å gjennomføre prosjektet så bra som mulig, men også innenfor de kostnadsrammene som en i utgangspunktet hadde. Det vet vi kommer til å bli kjempeutfordrende, for vi har sett at kostnadene stiger. Jeg synes det er litt rart at representanten Rommetveit ber om at det blir gitt full gass, nærmest som om ingenting har skjedd, mens representanten Sivertsen, fra Arbeiderpartiet, i disse dager går rundt og er veldig bekymret nettopp på grunn av kostnadssprekkene og gir inntrykk av at vi må både utsette og stoppe prosjektet til vi får mer oversikt. Så Arbeiderpartiet bør snart få én stemme i denne debatten, sånn at vi sammen kan finne de konstruktive løsningene.

Jeg er bekymret når vi ser at kostnadene øker så mye som de gjør. Nettopp derfor må vi bruke tid på å finne ut hva vi kan gjøre av endringer i prosjektet, sånn at vi faktisk får realisert det så raskt og så billig som mulig. Det er min målsetting. Vi skal ha respekt for skattebetalernes penger.

Jeg tror også at Arbeiderpartiet vet at dette er et komplisert prosjekt, for Arbeiderpartiet brukte veldig mange år, da de selv satt i regjering, på å finne ut hvordan de skulle håndtere det, nettopp fordi det var mange uløste utfordringer med det. Jeg tar det ansvaret med å prøve å løse dette. Det har vi også informert Stortinget om mange ganger. Vi har også fått eksterne kvalitetssikrere til å gå igjennom prosjektet. Min ambisjon er at dette prosjektet skal

ferdigstilles, det skal gjøres så fort som mulig, vi skal få kostnadene bedre under kontroll. Men det er åpenbart at det er utfordringer nå som vi må håndtere. Da håper jeg at vi kan jobbe sammen om dette, sånn at vi får prosjektet ferdigstilt.

Magne Rommetveit (A) [11:53:17]: Takk for svaret, som eg oppfattar som nokså «fullt trykk».

Ifølgje Bergens Tidende ønskjer både konsulenten som har vurdert prosjektet, og Jernbaneverket å stengja Bergen stasjon i inntil åtte månader for å kunna spara 200 mill. kr–400 mill. kr. Ei slik stenging vil ramma til saman to millionar reisande. Det vil også medføre ein svært vanskeleg trafikksituasjon på eit frå før sterkt belasta vegnett og skapa parkeringsproblem. Dei fleste vil meina at dette vil vera ei heilt uhaldbar løysing, og det håpar eg at også statsråden kan seia seg einig i.

Mitt spørsmål vert då: Kan statsråden avkrefte at regjeringa og ministeren vurderer å stengja Bergen stasjon i åtte månader?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:54:11]: Det vi jobber med akkurat nå, er å løse dette så godt som mulig. Jeg ser at andre folk, utenfor det politiske system, har sagt at en kan spare penger ved å gjøre folks reisehverdag vanskeligere. Min tilnærming som statsråd er å gjøre folks reisehverdag enklere og øke mobiliteten. Derfor framstår det litt fremmed for meg å skulle gjøre grep i det omfanget. Men fordi vi ennå ikke har fått behandlet dette skikkelig, vil jeg ikke konkludere nå, for jeg er også avhengig av at Stortinget bevilger nok penger til at vi kan realisere disse prosjektene. Vi vet at her må en se kost–nytte opp mot hverandre. Det tror jeg at også Stortinget er opptatt av. Vi har rekordhøye bevilgninger til jernbane. Vi har økt budsjettet for jernbane med over 50 pst. etter regjeringsskiftet. Det utgjør 6–7 mrd. kr mer hvert år. De pengene må vi bruke på en fornuftig måte, og med tanke på den tilnærmingen Arbeiderpartiet har hatt til prosjektet så langt, med kritikk mot kostnadsoverskridelser, vil det være veldig greit om Arbeiderpartiet er tydelig på om de vil akseptere en ytterligere kostnadsoverskridelse, som den løsningen som Rommetveit tar til orde for, innebærer.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Magne Rommetveit (A) [11:55:16]: Takk for svaret.

Viss ein bygger dobbeltspor, dobbel tunnel gjennom Ulriken, har det lite for seg viss ein ikkje også ordnar den biten inn mot Bergen. No ser ein dette i samanheng, og når det gjeld Bergen–Fløen – eg trur ikkje det er så veldig mange som reiser mellom Bergen og Fløen. Det er ikkje så veldig sentralt. Fløyen er det mange fleire som reiser til, enn til Fløen. Så eg synest det er bra at statsråden signaliserer at han ser det som utenkjeleg med så lang stenging av Bergen stasjon.

Bergen–Arna er første etappe i moderniseringa av Vossebanen. Særleg på grunn av rasfaren er det viktig å koma i gang med fellesprosjektet Arna–Voss. Kan statsråden forsikra om at kostnadssprekken på Arna–Bergen ikkje vil føra til at veg og bane mellom Arna og Voss vert nedprioritert i Nasjonal transportplan, som regjeringa skal leggja fram om ikkje så lang tid?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:56:20]: Nasjonal transportplan blir framlagt om ikke så lang tid – det er helt riktig – og da vil en få svarene på hvordan vi prioriterer dette helhetlig. Men det jeg allerede har varslet, er at i motsetning til forrige regjering har vi faktisk tenkt å fikse problemene mellom Bergen og Voss. Vi har sagt at vi skal få bygd en bedre vei, og vi skal få bygd en bedre jernbane. Det lå ikke inne i forrige NTP, det kommer til å ligge inne i denne NTP-en.

Det er også helt riktig, som representanten Rommetveit sier, at jernbanen først gir nytte når en kobler den til de endene som folk faktisk reiser til. Det må også ligge inne, og det er noe av det som er utfordringen her. Når en har fått kostnadsoverskridelser i den dimensjonen vi har, må vi klare å løse det. Da hadde det vært veldig bra om Arbeiderpartiet kunne kommunisert det med én stemme, istedenfor at de på den ene siden skal ha hastverk og ikke tenke kostnader, som Rommetveit her tar til orde for, mens andre folk i Arbeiderpartiet angriper den samme saken med veldig kritikk, nettopp fordi det har blitt dyrt. Det må kunne være én stemme fra ett parti. Det ville i hvert fall være nyttig for oss hvis vi skal få et samlet storting til å støtte det.

Presidenten: Da går vi videre til spørsmål 24.

Spørsmål 24

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Kjell-Idar Juvik til arbeids- og sosialministeren, vil bli besvart av samferdselsministeren som rette vedkommende.

Kjell-Idar Juvik (A) [11:57:34]: Mitt spørsmål går da til samferdselsministeren, og ved en inkurie har det falt ut en setning som nå er tatt inn, i hvert fall i den elektroniske versjonen:

«Statsråden har henvist til Luftfartstilsynet og Samferdselsdepartementet som hele tiden har hevdet at regelverket *knyttet til bakgrunnssjekk av flygende personell fra tredjeland*, er forsvarlig, og at ordningen har blitt nøye vurdert. Men ESA var i sitt brev i september krystallklar på at den norske holdningen «bryter med en grunnleggende felles forståelse for standarden for sikkerhet i europeisk luftfart».

Hvordan kunne statsråden ta så feil og samtidig avvise alle innvendingene mot at det forelå en sikkerhetstrussel?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:58:16]: Dette spørsmålet gjelder besetningsmedlemmer fra land utenfor EU og EØS-området, såkalte tredjeland. Spørsmålet er med bakgrunn i at Luftfartstilsynet foretar bakgrunnssjekk av de personene som skal ha adgang til sikkerhetsbegrenset område, på bakgrunn av bestemmelsen fra den såkalte securityforskriften. Det er altså besetningsmedlemmer i norske flyselskap som bor i et land utenfor EU og EØS-området som skal få utstedt Union Crew Identification Card etter bakgrunnssjekk utført av Luftfartstilsynet. Den bakgrunnssjekken blir gjort på bakgrunn av framlagt dokumentasjon, som f.eks. attester som gjelder utdanning og arbeidsforhold, og søker må også ha ID-papir. Utenlandske politiattester har ikke inngått i denne vurderingen. Vurderingen der er at den tilgangen de får til flyplassen, i

utgangspunktet er den samme som vanlige passasjerer får. De får altså ikke tilgang til noe hemmelig område, eller til et spesielt beskyttet område, de får tilgang til ankomst- og avgangshall, de får tilgang til et venterom, og de får tilgang til det flyet som de faktisk jobber på. Det er alt. Tilgang til øvrige områder på flyplassen er begrenset. De må også gjennom den vanlige sikkerhetskontrollen som alle passasjerer går gjennom, når de skal ut og inn av flyplassområdet. De kan altså ikke ta med seg ulovlige gjenstander uten at de faktisk blir sjekket for det.

ESA ba i brev av 6. juli om informasjon om saken. Vi orienterte dem i brev tilbake 23. august om regelverk og praksis, og så har de i brev til oss den 28. september vist til at securityforskriften ikke er i tråd med EØS-regelverket. Det betyr ikke nødvendigvis at sikkerheten ikke er godt ivaretatt, men at den ikke er i tråd med det regelverket de mener skal være.

Så har vi gått en runde og sett på dette med politiattest, for det er primært det de har sett på, og i brev av 31. oktober til ESA opplyser vi at det kan være mulig å benytte politiattest fra tredjeland. Det vi har fått avklart i denne tiden, er at en kan fravike bestemmelsene i den norske politiregisterloven og forskriften hvis det følger av folkerettslige forpliktelser. Og i dette tilfellet gjelder altså regelverket en EU-forordning som er gjennomført gjennom EØS-avtalen på vanlig måte, og da er det den typen lovverk. Derfor jobber nå Luftfartstilsynet sammen med departementet for å utarbeide forslag til endringer av securityforskriften, og det forslaget vil bli sendt ut på alminnelig høring, og vi tar sikte på at det trer i kraft så fort som mulig.

La meg understreke til det jeg har sagt, at på grunn av den begrensede adgangen disse folkene allerede har til flyplassen – de kan altså stort sett bare bevege seg der vanlige reisende kan – har man vurdert at sikkerheten er blitt godt nok ivaretatt, selv om vi nå gjør en liten endring for å tilpasse oss EØS-regelverket fullt og helt.

Kjell-Idar Juvik (A) [12:01:02]: Takk for svaret. Jeg vet ikke om jeg skal føle meg mer beroliget. I hvert fall gjør ikke Norsk Flygerforbund det. De går såpass hardt ut at de, så sent som den 27. november, sier at terrorister kan ha adgang til flyvninger. Norske myndigheter unntar hundrevis i luftfarten fra kravet om bakgrunnsjekk og politiattest, noe som nettopp nå ble bekreftet av statsråden. Og så sier de: Nå roper Norsk Flygerforbund et varsku. I ytterste konsekvens kan dette bety at potensielle terrorister nå er gitt en nøkkel til å befinne seg om bord.

Jeg synes statsråden tar temmelig lett på det når han sier at dette blir behandlet som øvrige flypassasjerer. Jeg er ikke helt enig i det når en blir godkjent som crew. Men det er ganske sterke påstander fra forbundet, og følgespørsmålet mitt blir da: Deler statsråden denne bekymringen?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:02:03]: Vi er veldig opptatt av sikkerheten, både på flyplassene og ikke minst når en er om bord i flyet. Derfor jobber vi hele veien med hvordan vi kan sørge for at den praktiske sikkerhetskontrollen gjennomføres på en best mulig måte, og for at Luftfartstilsynet fungerer på en best mulig måte. Vi jobber tett med både Avinor og flyselskapene.

Nå gjør vi de endringene som trengs for å tilfredsstille ESA- og EØS-avtalen. Men som sagt: Den tilgangen disse

personene har på flyplassen, er stort sett den samme tilgangen enhver som helst som har kjøpt seg en flybillett, har. I sin ytterste konsekvens, hvis disse personene begynner å bevege seg på steder de ikke har lov til – men det ville også en flypassasjer i realiteten kunne ha gjort – hvis en begynner å bryte regelverket og bryte seg inn på steder, da ville sikkerhetskontroller avslørt dette fordi det er alarmer på dørene og lignende.

Jeg mener vi har allerede et godt sikkerhetsnivå generelt på flyplassene for folk som reiser. Nå får vi også sørge for at lovverket er i tråd med det ESA mener er nødvendig.

Kjell-Idar Juvik (A) [12:03:10]: Jeg må bare si at det bekymrer meg ganske mye når man sammenligner en kabinansatt med godkjenning, med en passasjer. Vitterlig er det to forskjellige ting. Det ene er hva de gjør på selve flyplassen. Det andre er at det ikke er noen tvil om at en kabinansatt har større tilgang inne i et fly og til flyerne, når det gjelder betjening av dem.

Jeg synes dette er å dra det veldig langt. Det er ikke bare norske flymyndigheter som er skeptisk. Også den europeiske partnerorganisasjonen til Norsk Flygerforbund, ECA, har heller ikke vært nådig i sin kritikk. Deres korte kommentar er: Hva er det Norge driver med? Hvorfor tillater vi en mulig sikkerhetsrisiko, både i Norge og i resten av Europa? Som statsråden viser til, har også overvåkingsorganet ESA bedt Norge om dette. Da vil jeg spørre: Når kan vi forvente at de nye reglene er på plass?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:04:17]: La meg understreke noe som virker å bli forbigått i stillhet. Representanten Juvik nevnte at dette regelverket skal på plass. Den store tiraden som nå kom, virker litt unødvendig med tanke på at regelverket faktisk vil ordne det som Juvik mener er et problem, men som jeg mener egentlig er godt ivaretatt slik det har vært praktisert. Nå er det i arbeid, og vi regner med at det vil komme på plass i løpet av noen måneder.

Presidenten: Da går vi tilbake til spørsmål 9.

Spørsmål 9

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Torgeir Knag Fylkesnes til utenriksministeren, vil bli besvart av klima- og miljøminister Vidar Helgesen på vegne av utenriksministeren, da utenriksministeren er bortreist.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:05:01]: «Hvilke tanker gjør utenriksministeren seg om nasjonalt eierskap og utbytte av norske naturressurser i forbindelse med TISA-avtalen?»

Statsråd Vidar Helgesen [12:05:09]: TISA er en viktig avtale for Norge. Det er dessverre ikke lenger utsikter til å slutføre avtalen i år, men prosessen har kommet langt, og vi håper å slutføre så raskt dette er mulig. Norge har en særlig avhengighet av åpne, frie og velfungerende markeder internasjonalt, ikke minst for tjenester, som utgjør tre fjerdedeler av vårt BNP. Vi har sterke, konkurranseedyktige, internasjonalt orienterte selskaper innenfor

energirelaterte tjenester, skipsfart, telekommunikasjon, finansielle tjenester med mer. De er avhengig av gode, forutsigbare rammevilkår for å lykkes.

Det er ingenting i TISA som vil innskrenke norsk handlingsrom når det gjelder nasjonalt eierskap eller utbytte av norske naturressurser. Utvinning av naturressurser er i hovedsak regnet som vareproduksjon i handelssammenheng, mens TISA omfatter tjenestehandel. TISA påvirker ikke norsk suverenitet over naturressursene. Som for tjenestevtalen i WTO, GATS, er det også slik at retten til å regulere ligger til grunn for TISA.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:06:15]: Eg står her med energitillegget til TISA-avtala, og eg er klar over at TISA-avtala har blitt sett på vent i påvente av Trump og den nye administrasjonen i USA og kva dei skal gjere, men det er stor grunn til å tru at vi vil møte desse prinsippa igjen, men kanskje i ei anna form eller på ein annan måte. Eg står her og ser på energitillegget i TISA-avtala, slik det no ligg føre, som eit utkast, og det som er urovekjande der, og som fleire kritikarar har påpeikt, er at det kan hende at det ligg ein trojansk hest her. Avtaleutkastet slår fast at nasjonalt eigarskap skal bestå, men ikkje nasjonal kontroll over utnyttinga av desse ressursane, altså at ein får ein slags «liksom-nasjonal» eigarskap, der ein eiger eit hus, men ikkje kan bestemme korleis det skal bli innreidd, bli brukt osv.

Kan statsråden garantere at Noreg ikkje no går inn i ei avtale som rokkar ved den norske modellen for eigarskap og utnytting av nasjonale naturressursar?

Statsråd Vidar Helgesen [12:07:22]: Det ligger til grunn for TISA-forhandlingene, og det ligger til grunn for Norges posisjoner, at eierskap, retten til å regulere og retten til å eie er på nasjonale hender, og at det viktige – utover det – er at man sikrer likebehandling, i den grad man åpner for internasjonal konkurranse, f.eks. Vi er på energifeltet opptatt av at norske energitjenesteleverandører som konkurrerer internasjonalt, ikke skal diskrimineres. Da er vi forpliktet til å ha en tilsvarende tilnærming på hjemmebane. Men prinsippet om likebehandling dreier seg bare om forskjellsbehandling av tjenestetilbydere basert på nasjonalitet, og påvirker ikke innholdet i nasjonale krav og reguleringer.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:08:11]: Takk for svaret.

Eg skal prøve å konkretisere uroa som har vore: Noreg er kanskje det landet i heile «TISA-avtale-gjengen» som har verkeleg store naturressursar. Vi er ein stor eksportør av olje og har enorme naturressursar på energifeltet som er eksporterbare. Difor er dette tillegget spesielt interessant i TISA-sammenheng for Noreg. I Noreg har vi ein lang tradisjon, med Statoil, Statkraft, og heimfallsdebatten har vi gåande med jamne mellomrom. Vi har også staten sitt direkte økonomiske engasjement. Til saman dannar dette den norske modellen.

Kan ministeren forsikre Stortinget om at ingenting av desse elementa i det som utgjør den norske modellen, vil bli rokka ved ved introduksjonen av ei avtale, slik det no har blitt føreslått frå Island og Noreg?

Statsråd Vidar Helgesen [12:09:17]: Jeg må gjenta at TISA dreier seg om handel med tjenester, ikke om det grunnleggende eierskapet til naturressurser eller den grunnleggende retten man har nasjonalt til å regulere både eierskap og forvaltning av naturressurser. Det ligger til grunn – det ligger til grunn for forslaget fra Norge og Island, og det ligger til grunn for hele forhandlingen. Det er med utgangspunkt i at vi ønsker å styrke mulighetene for energitjenesteleverandører internasjonalt, vi forhandler – ikke med et utgangspunkt om å ville rokke ved vår rett til å regulere våre naturressurser.

Spørsmål 10

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:10:09]: Mitt spørsmål lyder som følger:

«De siste ukene har det nesten daglig blitt gjort ulveobservasjoner helt inntil og mellom bebyggelse i Trysil kommune. Ulven er et rovdyr som jakter i flokk og kan gjøre stor skade. Det har nylig blitt bekreftet av Statens naturoppsyn at fem–seks ulv har vært inne på en gårds plass i Varåholla. Det skaper uro når ulv er inne på gårds plassen til folk, og når den angriper sau helt inntil husveggen.

Mener statsråden at det ikke skal være noen grense for hvor nærgående ulv skal være før den kan tas ut?»

Statsråd Vidar Helgesen [12:10:43]: Jeg har stor respekt for at mennesker føler frykt for ulv som er nærgående. Den respekten har jeg, selv om det er slik at ulven er relativt ufarlig for mennesker.

Det er viktig for meg å understreke at ulven er fredet i Norge. Ulven er kritisk truet, og vi har et internasjonalt ansvar for å ta vare på denne arten i norsk natur. Derfor skal det grundige overveielser til før man vurderer uttak av ulv på det grunnlaget som representanten viser til.

I de aller fleste tilfeller der ulv blir observert og vurdert til å være lite sky, handler det om unge individer. Unge ulver på vandring eksponerer seg ofte mer enn stasjonære ulver. Det forekommer imidlertid også situasjoner der ulv knyttet til etablerte ulverevir i perioder kan oppholde seg svært nær befolkede områder. Et eksempel på dette er fra det såkalte Slettåsreviret i 2015, da en ulvflokk oppholdt seg noen dager nær et gårdsbruk i Trysil. Statens naturoppsyn var på stedet og observert situasjonen i noen døgn. Man så imidlertid ikke ulvene på nytt, og ulvene forlot trolig området etter noen dager.

Miljødirektoratet og deres feltpersonell i Statens naturoppsyn har beredskap for å følge opp enhver situasjon med nærgående ulv. Det har vi også sett i den saken som representanten Slagsvold Vedum tar opp. De har kunnet bekrefte at det har vært ulv på gårds plassen, også fordi de har vært der, men de har observert at det ikke lenger er en aktuell situasjon. De gjør en faglig vurdering i hvert enkelt tilfelle. Det første som nesten alltid blir prøvd, er å forsøke å skremme for å få individene bort og gjøre dem mer skeptiske til folk. Lykkes man ikke med dette og man fortsatt har en uønsket atferd, vil felling vurderes.

Jeg har full tillit til at Miljødirektoratet er egnet til å gjøre en god vurdering konkret av når det er nødvendig å iverksette felling av store rovdyr med uønsket atferd, og hvor dette anses som nødvendig.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:12:38]: Det har vært gjentatte ulveobservasjoner i boligområder i Trysil kommune. En kommunestyrerepresentant fra Høyre har også sendt brev til klima- og miljøministeren og gitt uttrykk for bekymringen det har medført, ikke minst når en ulveflokk på fem–seks dyr har gått mellom husene. Jeg tror de fleste av oss vil skjønne at det er ganske krevende når det blir tatt dyr nesten helt inntil husveggen – 20 meter fra der man bor.

Mener statsråden at det burde være grunnlag for å kunne ta ut den type nærgående ulv, rett og slett fordi det er en så stor inngripen i enkeltindividets frihet at man har ulv i bebyggelsen? Skjønner statsråden at lokalbefolkningen ønsker å ta bort den type dyr, som skaper så mye uro?

Statsråd Vidar Helgesen [12:13:27]: Jeg forstår, som jeg sa i mitt svar, at alle situasjoner der ulv er nærgående, kan skape frykt. Det er også derfor vi tar dette alvorlig. I de situasjonene er det viktig med en god vurdering av hvert enkelt tilfelle. Det er derfor Statens naturoppsyn ved varsel rykker ut til stedet og observerer situasjonen. Hvis rovdirektivet i den aktuelle situasjonen ikke lar seg skremme vekk, eller hvis det av andre årsaker fortsetter å vise uønsket atferd, vil man allerede i dag vurdere om avlaving vil bli iverksatt. Men det første man gjør, er å rykke ut. Det beroliger lokalbefolkningen, og det gjør at man kan gjøre en faglig vurdering på stedet av hva man skal gjøre.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:14:16]: Hans Peter Nyhuus, som mistet to dyr på gårdsplassen sin på grunn av at en ulveflokk gikk inn der og tok dem, uttaler i avisen Østlendingen at han ikke orker å søke om fellings-tillatelse på nytt, fordi han har søkt tidligere og bare fått avslag. Han synes det er veldig krevende, og er litt desillusjonert på bakgrunn av det. Vil statsråden ta initiativ til at det skal bli lettere for lokalbefolkningen som har ulv inntil husene sine – der de mister dyr, der det er ulv som snuser på trampolinen, der det står ulv mellom gårdsplassen og bussholdeplassen – å søke om fellings-tillatelse, slik at de kan få skutt de dyrene raskt, eller mener statsråden at dagens system er godt?

Statsråd Vidar Helgesen [12:14:55]: Vi har et system i dag som tar utgangspunkt i Stortingets vedtak om ulvesoner og bestandsmål, og i at vi er forpliktet av Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven, som setter vilkår for hva som skal til for å tillate uttak av en totalfredet art som ulv i Norge. Det fungerer godt, og i situasjoner der ulven er nærgående, er det etter min mening tjenlig at vi har et system der Statens naturoppsyn rykker ut og kan gjøre en vurdering på stedet av hva som er nødvendig. I første omgang forsøker man som sagt å skremme ulven, og dersom det ikke fungerer, vurderes andre tiltak, inklusiv mulig felling.

Spørsmål 11

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Anna Ljunggren til klima- og miljøministeren, vil bli besvart av kommunal- og moderniseringsministeren som rette vedkommende.

Anna Ljunggren (A) [12:15:56]: «Tilgang på natur er viktig for folkehelse og rekreasjon uavhengig av størrelsen på lommeboka di. I de områdene der naturen er lett tilgjengelig, har innbyggerne lavere terskel for å bruke naturen enn der naturen er mindre tilgjengelig. Tall fra SSB viser at fylkene i indre Oslofjord har minst tilgjengelig strandsone, samtidig som tilgjengelig strandsone krymper både i Aust- og Vest-Agder og i noen områder på Vestlandet.

Hvordan vil statsråden sikre lik rett til naturen for alle?»

Statsråd Jan Tore Sanner [12:16:24]: Strandområdene er viktige for oss alle – selvsagt uavhengig av lommebok – og vi må unngå uheldig utbygging nær sjøen. Etter plan- og bygningsloven er det et generelt forbud mot bygging i 100-metersbeltet langs sjøen. Her skal det tas særlig hensyn til bl.a. friluftsliv og natur. Forbudet kan fravikes gjennom dispensasjoner og gjennom kommunepaner og reguleringsplaner.

Det er kommunene som har ansvaret for å behandle dispensasjoner og vedta planer, og derfor er det kommunene som har ansvaret for å ivareta allmenne interesser, og sikre at vi alle kan bruke strandområdene til rekreasjon. Jeg har tiltro til at kommunene tar dette ansvaret, og at de samarbeider godt med fylkesmannen og fylkeskommunen.

Det er gitt en rekke føringer fra sentralt hold for behandling av saker i strandsonen, også under den nåværende regjering. Strandsonen er omtalt i stortingsmeldingen om friluftsliv som ble fremmet av Klima- og miljødepartementet 11. mars i år. Som det fremgår her, er regjeringen opptatt av å ivareta rekreasjonsverdier i strandsonen. I regioner og kommuner der strandsonen allerede er sterkt utbygd, er statlig sikring av friluftsområder et aktuelt virkemiddel. I pressområder er det samtidig viktig å unngå en bit-for-bit-nedbygging. God og helhetlig planlegging i strandsonen er viktig for å unngå at den bygges ned gradvis gjennom dispensasjoner.

Jeg vil også nevne nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, som ble vedtatt ved kongelig resolusjon 12. juni 2015. Her gis det viktige generelle føringer for planleggingen. Et av punktene som er særlig fremhevet, er at kommunene skal ta vare på naturverdier og legge til rette for fysisk aktivitet og trivsel for hele befolkningen ved å sikre sammenhengende grønne strukturer, åpne vannveier og nær tilgang til områder for lek, idrett, rekreasjon og nærfriluftsliv.

Disse føringene henger godt sammen med byggeforbudet i strandsonen. Praktiseringen av byggeforbudet er utdypet gjennom statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen, fra 2011. Her er det gitt mer konkrete føringer for kommunene, til hjelp ved behandling av plansaker og enkeltsaker.

Det er i spørsmålet vist til tall fra SSB som viser at Indre Oslofjord har minst tilgjengelig strandsone, og at tilgjengelig strandsone krymper i Aust-Agder og Vest-Agder og i noen områder på Vestlandet. Det er riktig at disse områdene er mest utsatt for press på arealene, og dette er også noe av grunnen til at disse områdene har de mest restriktive føringene.

Selv om det bygges i strandsonen, viser tall fra SSB at antall dispensasjoner for nye bygninger i 100-metersbeltet langs sjøen har gått ned. I 2014 ble det gitt 1 107

dispensasjoner for nye bygninger i 100-metersbeltet langs sjøen, mens det i 2015 ble gitt 719 dispensasjoner. Antall tillatelser i samsvar med plan har også gått ned, fra 1 194 i 2014 til 811 i 2015.

Anna Ljunggren (A) [12:19:28]: I forslag til endringer i plan- og bygningsloven som Stortinget har til behandling nå, har regjeringen foreslått forenklede regler for bl.a. dispensasjon. Miljødirektoratet har vært en av høringsinstansene som har advart mot dette, fordi de mener at endringer vil kunne bety større utbyggingspress i strandsonen og på grøntområder i tettbygde strøk, ved at dispensasjonskravene senkes. Det betyr at en vanlig familie, en vanlig turgåer, får mindre strand, mindre grøntområder i sentrum å bruke til rekreasjon og folkehelse.

Hvorfor mener statsråden at det hastet så mye med endringer i plan- og bygningsloven at man ikke tok seg tid til å gjøre de nødvendige utredninger av konsekvenser av hvordan planverket og loven har fungert i praksis siden 2009?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:20:19]: Regjeringen gjennomfører store forenklinger i plan- og bygningsloven og de tekniske forskriftene, og det er med bakgrunn i at vi trenger færre omkamper, kortere planprosesser og lavere kostnader. Det er stort press i boligmarkedet, særlig i byene og i pressområdene. Den saken Stortinget har til behandling, er svært viktig, særlig i byene, for å kunne redusere behandlingstiden ved en del fortettingstiltak.

Det er ikke riktig at forslaget om dispensasjon vil gjøre det lettere å bygge i strandsonen, for i proposisjonen er det understreket at dette ikke gjelder når det er viktige regionale og nasjonale hensyn. Viktige regionale og nasjonale hensyn er strandsonen, kulturminner og dyrket mark, slik at den økte dispensasjonsmuligheten vil gjelde i enklere saker hvor vi mener at kommunene skal ha et større lokalt handlingsrom.

Anna Ljunggren (A) [12:21:21]: Vi kommer tilbake til debatten om plan- og bygningsloven til neste år, når denne salen skal behandle den. Men i naturmangfoldsmeldingen og behandlingen av den ble det understreket at Norge trenger økt kunnskap om naturen og mangfoldet, og at det haster med å få utarbeidet et helhetlig økologisk grunnkart for hele landet. Dette vil være et viktig arbeid for kommunene i deres planer og i arbeidet med arealforvaltningen, slik at verdifulle arter, naturtyper og naturen generelt kan sikres mot inngrep og nedbygging.

Mener statsråden at kommunene i dag har nok kunnskap til å sikre en helhetlig forvaltning av verdifull natur og friluftsanser, mot nedbygging?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:22:04]: Det er et godt spørsmål som egentlig fortjener et mer utfyllende svar, fordi det er to viktige elementer i det. Det ene er at man generelt trenger mer kunnskap og kompetanse for å kunne ta vare på natur, truede dyrearter og annet biologisk mangfold. Det andre er at mange kommuner mangler nødvendig kompetanse. Det mener jeg er et reelt problem, og det er også en av de viktige grunnene til at vi ønsker å gjennomføre en kommunereform med større kommuner, nettopp for å kunne få mer plankompetanse. Det vet vi er et problem i mange kommuner, og jeg har tro på at større

kommuner vil kunne styrke kompetansen, men i tillegg er jeg enig med representanten i at det også er behov for mer generell kunnskap for å kunne ta nødvendige hensyn til natur og miljø.

Spørsmål 12

Lasse Juliussen (A) [12:23:14]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til barne- og likestillingsministeren:

«For tredje år på rad øker antallet personer som stadig har betalingsproblemer, ifølge en ny SIFO-rapport. Private husholdninger har 90 mrd. kr i forbrukslån, på toppen av 3 500 mrd. kr i annen gjeld. Disse tallene har aldri vært så høye før. Samtidig har regjeringen somlet med å få på plass et gjeldsregister og regler for å stanse den aggressive markedsføringen av lettvinnt kreditt.

Hvorfor bruker statsråden så lang tid på dette viktige arbeidet?»

Statsråd Solveig Horne [12:23:52]: Det er, som representanten var inne på, slik at forbrugsgjelden i Norge er på ca. 100 mrd. kr, og den stiger med nærmere 10 pst. årlig. Det kommer i tillegg til allerede svært høy bolig-gjeld. Det er spesielt bekymringsfullt at mange ungdommer påtar seg mer gjeld enn de klarer å håndtere. Høy gjeld, særlig forbruks- og kredittkortgjeld, er dyre lån som skaper en rekke utfordringer for enkelte.

Regjeringen tar nå tre viktige grep på dette området: Vi har sendt på høring forslag om å etablere et privat gjeldsregister, vi har fått vurdert begrensninger i kredittmarkedsføring, og vi har støttet flere forslag om å styrke opplæring i personlig økonomi.

Det er riktig at arbeidet med et gjeldsregister har tatt tid. Etablering av et regelverk på dette området er komplisert. Vi har måttet gjøre vurderinger av både hvordan beskyttelsen av personopplysninger kan bli best mulig, og hvordan gjeldsregisteret kan drives på en sikker og effektiv måte.

Forslaget er nå sendt på høring, og det går ut på at private aktører skal kunne få konsesjon til å etablere gjeldsregisterforetak, som så skal godkjennes av det offentlige. Vi legger i denne saken opp til en meget hurtig prosess og tar sikte på at Stortinget kan behandle forslaget i løpet av våren. Dersom det blir vedtatt, kan det bli anledning til å søke om å opprette gjeldsregister allerede neste år.

Regjeringen har nylig også fått utredet hvilket handlingsrom vi har til å regulere markedsføring av kreditt og på denne måten bremse den mest pågående markedsføringen. Utredningen viser at vi har relativt stor frihet sett i forhold til EU-regelverket. Regjeringen vil nå gå gjennom utredningen og vurdere om noen av forslagene til reguleringer skal følges opp. Regjeringen har også foreslått strengere rutiner for fakturering av kredittkort, samt en plikt til å avslå søknad om slike kort dersom kredittvurderingen tilsier det.

Vi har alle et personlig ansvar for økonomien vår, men arbeidet med forebygging og god kunnskap om personlig økonomi er helt sentralt. Her er skolen en viktig arena. Forbrukerombudet og Finans Norge har utviklet et nettbasert læringsverktøy for personlig økonomi, og regjeringen har bidratt til flere tiltak på dette området. I fjor høst lanserte Finans Norge «Skolemeny», en nettside med mange

ulike opplæringsverktøy i personlig økonomi. I går deltok jeg sammen med bl.a. Ungt Entreprenørskap på en temadag om personlig økonomi på Edvard Munch videregående skole og møtte der 800 engasjerte elever som skulle lære om personlig økonomi.

Det er også viktig at det finnes en utvei når økonomiske problemer har oppstått. Gjeldsordningsloven, som skal hjelpe dem som er hardest rammet av gjeldsproblemer, er et viktig virkemiddel som vi stadig arbeider med å utvikle og forbedre.

Jeg er glad for representantens engasjement på dette området og kan forsikre om at det er et engasjement som både jeg og regjeringen deler.

Lasse Juliussen (A) [12:26:45]: Takk for svaret. I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for ett år siden uttrykte både Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti en spesiell bekymring for økningen i betalingsanmerkninger og inkassosaker blant ungdom. Fra regjeringspartiene var det derimot tyst i både budsjett og merknader. Nå har det gått enda ett år. Som statsråden var inne på i sitt svar, viser tall fra Finanstilsynet at forbruksgjelden øker med nesten 10 pst. årlig. I dag er den på om lag 100 mrd. kr. Halvparten av denne gjelden er knyttet til unge i alderen 18 til 26 år. Den bekymringen som vi uttrykte i fjor, er fortsatt høyst reell. Det er bra at det nå tas sikte på å få behandlet en sak om gjeldsregister i 2017, men fra regjeringen trakk det rød-grønne gjeldsregisterforslaget og fram til i år, har forbruksgjelden blant nordmenn økt med 25 pst., og med spesielt stor økning blant unge. Hvilke tanker gjør statsråden seg om det?

Statsråd Solveig Horne [12:27:47]: I likhet med representanten er jeg bekymret for at den økningen skjer spesielt blant unge. Vi vet det er tall som viser at ungdom mellom 18 og 25 år nå i år har ca. 1 mrd. kr i forbruksgjeld, og det er bekymringsfullt.

Gjeldsregister er ett av disse tiltakene. Noe av det viktigste vi kan gjøre for ungdom, er å gi dem informasjon om og god opplæring i personlig økonomi. Det er viktig at det blir satt på dagsordenen i skolen, og jeg er veldig glad for at mange skoler gjør dette nå. Skolemeny.no, som Finans Norge har lansert, og okonomilappen.no, som regjeringen har vært med og finansiert, er med på å gi lærerne verktøy for å lære ungdom hva inkasso betyr, hva effektiv og nominell rente er, og hva det vil si å ta opp kredittkort- og forbruksgjeld. Dette er dyr gjeld som det er viktig at ungdommen er klar over og har god nok informasjon om.

Lasse Juliussen (A) [12:28:48]: Om interessen fra regjeringspartiene i fjorårets statsbudsjettbehandling var laber, var vi tilsvarende aktive. Vi etterlyste også tiltak mot aggressiv markedsføring av lån og kreditt. Nå er vi på vei inn i enda en julehandelsmåned der det lokkes med kjappe og enkle lån og kredittløsninger. Et kjøpt søk på internett gir f.eks. følgende treff: «Verdiriktig kredittkort til julehandelen» og «Julehandel med forbrukslån, forbrukslån på dagen». I sistnevnte treff omtales forbrukslån som den optimale løsningen når en lurer på hvordan en skal få råd til å handle inn alt en trenger til jul. Dette ble som sagt påpekt også i fjor. Spørsmålet er da: Hva har statsråden gjort fra i fjor til i år for å unngå at årets jule-

handel bidrar til ytterligere gjeldsøkning og flere betalingsproblemer?

Statsråd Solveig Horne [12:29:42]: Jeg har lyst til å understreke at vi alle har et personlig ansvar for den situasjonen vi setter oss i, men jeg er, i likhet med representanten, bekymret for at det er en aggressiv markedsføring av kreditt som kan være en belastning for veldig mange. Derfor var det viktig for oss å få en utredning for å se på hvilket handlingsrom vi hadde opp mot EU-regelverket for å kunne regulere og stramme inn regelverket for aggressiv markedsføring. Denne rapporten har vi fått nå, og den viser at vi har et tydelig handlingsrom. Det er noe regjeringen vil følge opp for å se på hvordan det skal følges opp videre.

Finansministeren har også sett på det å foreslå strengere rutiner for fakturering av kredittkort og på plikten til å avslå søknader om slike kort dersom kredittvurderingen tilsier det. Det er veldig viktig for meg å få understreket at både i neste års budsjettproposisjon og i årets har regjeringen vist til flere tiltak på dette området, som jeg nå setter i gang.

Spørsmål 13

Ketil Kjenseth (V) [12:31:05]: «Landsforeningen for hjerte- og lungesyke, LHL, har kjøpt Vertikal Helse AS for nesten 400 mill. kr. Med dette trer en konsernmodell med såkalt vertikal integrasjon inn i norsk helsevesen, hvor en pasientorganisasjon blir eier av både private sykehus og et helseforsikringselskap som genererer pasienter til disse. I Nederland er helseforsikringselskaper enten eid eller strengt regulert av staten.

Ser statsråden noen prinsipielle utfordringer med denne nye konstruksjonen i norsk helsesektor?»

Statsråd Bent Høie (H) [12:31:43]: Spørsmål om regelverk vedrørende denne typen selskapskonsesjoner som representanten tar opp, er i utgangspunktet spørsmål som ligger under finansministerens ansvarsområde, siden finansministeren har ansvar for forsikringsvirksomhet. Jeg kan derfor i utgangspunktet ikke gå inn på dette. Jeg deler imidlertid bekymringen til stortingsrepresentanten. Det at samme selskap eller konsern eier både sykehusvirksomhet og helseforsikringsvirksomhet, kan gi noen uheldige incentiver som ikke er ønskelig verken for sektoren som sådan eller for pasientene.

Norge har imidlertid en helt ulik tilnærming til helsesektoren i forhold til det en har i Nederland. Det er også et forhold en må ta hensyn til. Det nederlandske helse-systemet er basert på en obligatorisk forsikringsordning. Fra 2006 ble alle innbyggere pålagt å tegne helseforsikring hos et privat forsikringselskap, og behovet for regulering er dermed noe helt annet enn det har vært i Norge. Det er bred enighet i Norge om å verne om vår løsning med en offentlig finansiert helsetjeneste, der befolkningen får rettferdig fordelt helsehjelp etter behov og betaler etter evne over skatteseddelen – ikke gjennom forsikringsordninger.

Også i framtiden vil det aller meste av pasientbehandling foregå i de offentlige sykehusene. Vi har også, bl.a. gjennom innføring av fritt behandlingsvalg, forbedret den

offentlig finansierte helsetjenesten gjennom at pasientene får større valgfrihet og tilgang til private helsetjenester, men allikevel finansiert av det offentlige på siden av forsikringsordninger. Denne reformen gir mer valgfrihet for pasientene, reduserer ventetiden og stimulerer offentlige sykehus.

Spørsmålet som representanten tar opp, er et viktig spørsmål som jeg håper at også de politiske partiene og Stortinget kan diskutere videre, for en ser her en ny situasjon som vi nok ikke har vært forberedt på i Norge, og som det også er grunnlag for å diskutere de prinsipielle sidene ved.

Ketil Kjenseth (V) [12:33:51]: Jeg takker for svaret. Jeg ser at forsikringsbransjen er regulert av finansministeren, men dette er i stor grad en diskusjon om hvordan vi skal bruke offentlig finansiering til behandling. Vi er nå i en situasjon der en pasientorganisasjon kommer til å kunne formidle egne medlemmer gjennom et forsikrings-selskap og direkte til et selveid sykehus hvor det offentlige faktisk i en god del tilfeller betaler for behandlingen. Det er i seg selv en ny situasjon. Derfor bør vi se på konkurranselovgivningen og på hvordan vi eventuelt skal regulere, for i Norge er også folketrygden en forsikringsordning, bare at vi for så vidt betaler null.

I Nederland er alle innbyggerne pålagt å betale. Men der er forsikringsselskapene agenter på vegne av pasientene og kjøper av aktørene. Spørsmålet videre er om statsråden vil se på dette med tanke på pengebruken.

Statsråd Bent Høie [12:35:06]: Våre avtaler med LHL og andre private og ideelle aktører er oppnådd gjennom enten langsiktige avtaler eller anbud. Det er forhold som jeg mener er ganske godt regulert. Vertikal Helseforsikring er et selskap som, etter hva jeg forstår, både formidler og betaler for behandling og også veileder pasienter i å finne fram til offentlig finansierte tilbud. LHL er også en pasientorganisasjon som har som oppgave å ivareta pasientenes interesser. Her er det da tre ulike formål som samles i samme organisasjon. Det er en situasjon som jeg tror ikke har vært forutsatt i det regelverket vi har i dag, og har derfor heller ikke vært en del av den politiske diskusjonen. Jeg mener at representantens spørsmål bør være starten på en diskusjon om de prinsipielle sidene ved dette.

Ketil Kjenseth (V) [12:36:11]: De private helseforsikringene var en del av valgkampen i 2013 og lå dels bak Høyres ønske om å innføre fritt behandlingsvalg – sammen med voksende helsekøer. Nå er fritt behandlingsvalg innført og foreløpig lite tatt i bruk av pasientene. De private tilbyderne i helsesektoren har foreløpig ikke fått stor interesse og har gjerne henvist til at de økonomiske betingelsene ikke er gode nok. Det kan være en indikasjon om at tilgangen på pasienter er god nok for de private, enten fordi pasientene vil betale selv, eller at det er forsikringsordninger som genererer pasienter til en god pris.

Mitt oppfølgingsspørsmål til slutt er om statsråden er bekymret for at fritt behandlingsvalg ikke har blitt tilstrekkelig godt nok i konkurranse med private helseforsikringer – som ser ut til å vokse videre.

Statsråd Bent Høie [12:37:07]: Mitt engasjement for fritt behandlingsvalg har handlet om å øke pasientenes valgfrihet og bruke ledig kapasitet hos private. Så langt i år er det om lag 1 000 pasienter som har fått hjelp gjennom ordningen. Det er 1 000 enkeltmennesker – flere av dem innen rus og psykisk helse – som har fått raskere hjelp, og som ikke minst har hatt mulighet til å velge private tilbydere som har meldt seg og søkt om å delta i ordningen, 30 av dem er godkjent. Jeg er overbevist om at ordningen kommer til å øke i bruk, men det er ikke en målsetting i seg selv at flest mulig får hjelp gjennom fritt behandlingsvalg. Målsettingen er at pasientene har valgmulighet, og at de raskt får hjelp. Derfor står 80 000 færre pasienter i kø, ventetidene går ned, og de fleste pasientene vil naturlig nok først og fremst velge å få behandling på sine lokale sykehus, hvis de har akseptabel ventetid.

Spørsmål 14

Kari Henriksen (A) [12:38:23]: «Helseministeren har innført det som kalles for en reform, som er å føre midler fra offentlige sykehus til private aktører, samt iverksatt ABE-kutt i helsetjenesten. For Sørlandet sykehus betyr dette at de er inne i en kritisk økonomisk situasjon. Revmatologisk avdeling ble bedt om å kutte i sine tilbud, noe som ville gått ut over kronikergrupper og spesielt kvinner. Slike tiltak forsterker ulikhetene i helsetjenesten.

Hvilke grep har statsråden tatt for å hindre ulikheter i helsetilbudet?»

Statsråd Bent Høie [12:39:00]: Først setter jeg et spørsmålstejn ved den årsakssammenhengen som representanten her tar opp. Denne regjeringen har gjennom sine fire forslag til statsbudsjett lagt til rette for og finansiert en høyere vekst i pasientbehandlingen enn det den forrige regjeringen klarte å få til i noen av sine åtte.

Det er også slik at fritt behandlingsvalg er en viktig reform, også i lys av det som representanten tar opp som tema, nemlig ulikhet. Det er grunnen til at regjeringen og samarbeidspartiene har vært veldig klare på å prioritere at disse utvidede pasientrettighetene først skal gjelde pasienter med rusavhengighet og psykiske helseutfordringer, for det er nettopp på det området vi ser den største ulikheten i norsk helsetjeneste og i samfunnet vårt når det gjelder helse. Et menneske som er rusavhengig og har psykiske helseutfordringer, har i gjennomsnitt en forventet levetid som er 20 år kortere enn befolkningen ellers. Jeg registrerer at Arbeiderpartiet nå skal gå til valg på å svekke nettopp pasientrettighetene til denne pasientgruppen.

Så tar representanten opp fagområdet revmatologi ved Sørlandet sykehus. Dette er et fagområde under sterk utvikling. Introduksjon av biologiske legemidler i behandlingen av revmatologiske sykdommer har medført at pasientene får bedre prognoser og bedre livskvalitet. Denne typen medisinsk utvikling er et eksempel på at sykehusene hele veien må endres, og at de må endre måten de jobber på, fordi medikamentbehandling gir et mindre behov for at pasienten blir lagt inn på døgnet, og mindre behov for senger, og pasientene kan i større grad bo hjemme og følges opp gjennom et poliklinisk tilbud. Sørlandet sykehus er nå

i en budsjettprosess for 2017 og vil, i likhet med alle andre sykehus, vurdere hvordan de best kan bruke sine samlede ressurser til å gi et best mulig tilbud til alle pasientene.

Revmatologi er et område som er i forandring, der en i større grad kan behandle pasientene poliklinisk med bedre resultater, samtidig som vi også nå ser at vi får muligheten til å bytte legemidler – over på biotilsvarende legemidler. Det gjør det mulig å se at dette er et område der vi kan få bedre resultater ved bruk av mindre ressurser. Da er det den lokale sykehusledelsens oppgave å sørge for at de ressursene kommer andre pasienter som har store behov, til gode. Det er i tråd også med den prioriteringsmeldingen som Stortinget sluttet seg til i går kveld.

Kari Henriksen (A) [12:41:46]: Mens de rikeste kan hente ut mest fra de over 20 milliardene i skattekutt, må altså Sørlandet sykehus klare seg med grovt regnet 70 mill. kr mindre enn det som Høyre lovte. Det er riktig, som statsråden sier, at sykehuset nå er inne i økonomisk vurdering av neste års budsjett, og det er en ganske kritisk situasjon for mange. Tilbakemeldingene jeg får, er at det går på bekostning av fagligheten, de er redd for at fagfolk går over til private, fordi det der er blitt mer romslig økonomi.

Revmatologisk avdeling i Kristiansand er i ferd med å «krakelere», skriver en overlege i Fedrelandsvennen i går. Revmatikerforeningen har vært ute i media og uttalt alvorlig bekymring for situasjonen ved Sørlandet sykehus når det gjelder revmatologi. Hva vil ministeren gjøre for å sikre at denne krakeleringen stopper, og hva vil han gjøre for å berolige pasienter og ansatte og forsikre dem om at denne krakeleringen ikke skal videreføres?

Statsråd Bent Høie [12:42:52]: Som jeg redegjorde for i mitt første svar, er det slik at revmatologi er et fag som er i endring. Det betyr at måten som en har jobbet på tidligere, blir forlatt av hensyn til pasienten, fordi det å gi poliklinisk behandling med legemidler er et bedre alternativ enn den gamle måten å jobbe på. Mens en ofte politisk diskuterer at nye behandlingsmetoder fører til økte kostnader for sykehusene, er vi her i den fantastiske situasjonen at nye behandlingsmetoder er billigere for sykehuset og for samfunnet, samtidig som det gir bedre resultater for pasientene.

Endring er vanskelig – i alle typer virksomhet er endring vanskelig. Men endring er også ofte nødvendig, ikke minst med utgangspunkt i å sikre at prinsippene bak prioriteringen følges opp, og at vi bruker samfunnets ressurser til helse på en slik måte at vi bidrar til flest mulig gode leveår for flest mulig mennesker. Det betyr også av og til å flytte ressurser når det er mulig å bruke ressursene bedre.

Kari Henriksen (A) [12:43:58]: Jeg registrerer at også denne statsråden peker nedover i systemet og peker på lokale ledere som skal gjennomføre de kuttene som kommer fra politisk ansvarlig for departementet. Også dette at endring er vanskelig, er blitt et mantra for dem som sitter med ansvaret. Skattekutt, som ikke skaper flere jobber, byråkratreform som ikke skaper færre byråkrater, men tvert imot flere, valgløfter til sykehus som ikke følges opp, og kommersialisering, som trekker økonomi og ressurser ut fra offentlige sykehus – det er Arbeiderpartiet imot. Men dette er bevisste valg som denne regjeringen

har innført. Justisdepartementet har gitt beskjed til komiteen om at de følger ikke opp denne reformen, avbyråkratiseringsreformen, med rapportering eller kontroll for å følge med på konsekvensene. Så mitt spørsmål til statsråd Høie er: Følger statsråden opp hvilke konsekvenser kutte- ne for å hindre flere byråkrater får for svake grupper i helsetjenesten?

Statsråd Bent Høie [12:45:01]: Den framstillingen av situasjonen som representanten her gir, har ikke rot i virkeligheten. Det som er situasjonen, er at denne regjeringen har evnet å prioritere en høyere vekst i pasientbehandlingen i alle våre fire forslag til statsbudsjett enn det den forrige regjeringen klarte i noen av sine åtte. Det andre er at når en ser på det økonomiske handlingsrommet, er det ikke først og fremst brukt til skattelette. Det er først og fremst brukt til å styrke velferden i kommunene, legge til rette for høyere vekst i pasientbehandlingen i sykehusene og til å investere for fremtiden i forskning, utvikling og infrastruktur. Det er helt nødvendig.

Samtidig ser vi at det er ikke bare slik at sykehusene har fått mer penger, en får også mer pasientbehandling ut av pengene. 80 000 færre pasienter står nå i kø enn på Arbeiderpartiets vakt. Ventetidene går ned, og flere får hjelp.

Spørsmål 15

Kjersti Toppe (Sp) [12:46:19]: «Altaposten 25. april 2016 omtalte at dei fire direktørane i helseføretaka hadde gjort eit vedtak om luftambulansen i eit AD-møte. Ifølgje avisa Dølen gjorde det same AD-møtet den 14. november 2016 nytt vedtak i sak om ambulansflytenesta. AD-møtet er ikkje eit formelt organ, og korkkje sakslister, vedtak eller referat er offentlege.

Er det i tråd med lova at direktørar i helseføretaka kan fatte viktige vedtak om folk sine helsetenester utanom ordinær styrebehandling og offentleg innsyn?»

Statsråd Bent Høie [12:47:06]: AD-møtet er et forum der de fire administrerende direktørene for helseregionene kan diskutere saker av felles interesse, bl.a. behov for felles styresaker. For å sikre et likeverdig tjenestetilbud på tvers av helseregionene er det nødvendig å samarbeide om felles styresaker og strategier i forkant av regional saksforberedelse og styrebehandling. Dette gjelder også saker som angår de felleseide selskapene.

AD-møtet er ikke et formelt organ og har ingen beslutningsmyndighet. Myndigheten til å fatte beslutninger ligger i de ulike regionale helseføretakene, der forankring og involvering av tillitsvalgte og vernetjenesten skjer. Styrene i føretakene avgjør saker som ikke ligger innenfor daglig drift. I den grad det tas beslutninger i AD-møtet, er det den enkelte administrerende direktør som tar beslutning innenfor de fullmaktene som er tildelt fra eget styre.

Helseføretaksloven § 26a fastsetter at styremøter som hovedregel skal holdes for åpne dører. Styremedlemmenes drøftinger og saksgrunnlaget de baserer seg på, er derfor offentlig. De møtene som administrasjonen deltar i som ledd i saksforberedelsene til styrets behandling, er ikke offentlige.

I denne konkrete saken har den enkelte administrerende

direktør fattet beslutninger om å sette ut konkurransegrunnlaget for anskaffelsen av ambulanseflytjenester. Dette har blitt gjort innenfor den fullmakten styret har gitt.

Ved anskaffelse av ambulanshelikoptertjenester ble f.eks. fullmakten til Helse Nord RHF gitt i styresak 86-2016/2, og var formulert på denne måten:

«Styret ber administrerende direktør om å fullføre anskaffelsen i samarbeid med de andre regionale helseforetakene innenfor de generelle fullmaktene som ligger i hans stilling».

Kjersti Toppe (Sp) [12:48:59]: Eg har tidlegare tatt opp i skriftleg spørsmål det som eg får mange tilbakemeldingar frå tillitsvalde i helseforetaka om, at dei oppfattar at AD-møta i praksis meir og meir vert eit forum der avgjerdene vert tatt – om ikkje formelt, så i praksis er det der avgjerdene vert tatt utan at ein sørgjer for verken forankring eller involvering av dei tillitsvalde. Dette er ei sak som viser at innretninga på luftambulansen har skapt stort engasjement i nord, og spørsmålet mitt er om ikkje helsestatsråden ser at dette kan verka uheldig.

Statsråd Bent Høie [12:50:04]: Det som er viktig, er at de administrerende direktørene utfører sine oppgaver innenfor de fullmaktene som styret har gitt dem og det ansvaret de har for den daglige driften. Det er en del av deres jobb.

Forberedelsene til styresakene er det klare retningslinjer for. I denne konkrete saken har det vært betydelig offentlig arbeid rundt det, med høringer og møter med kommuner, som også har resultert i endringer i det som opprinnelig var foreslått, nettopp fordi en har hatt gode prosesser der en også har lyttet til befolkningen.

Så er det slik at det er ansattrepresentanter i styrene. Ansattrepresentantene i styrene er med på disse diskusjonene, de er med på hvilke fullmakter administrerende direktør skal ha. Det er også i den forbindelse de har mulighet til å påvirke den type spørsmål.

Kjersti Toppe (Sp) [12:51:05]: Så statsråden ser ikkje noko problematisk ved praksisen til helseforetaka i AD-møta, og statsråden ser heller ikkje noko problematisk når han får vita at tillitsvalde rundt omkring i landet faktisk ser på AD-møta som eit demokratisk problem slik at dei ikkje til fulle kan gjera jobben sin som tillitsvalde. Eg har vorte kontakta av tillitsvalde frå forskjellige delar av landet, og eg synest det er ganske spesielt når det òg står omtalt i avisene at AD-møta faktisk gjer vedtak. Så eg vil igjen spørja om ikkje statsråden ser noko problematisk ved desse tilbakemeldingane, som eg i alle fall bringar fram her, og om statsråden synest det er heilt greitt at dei administrerende direktørane får fullmakter frå styret i ei så viktig sak.

Statsråd Bent Høie [12:52:11]: Jeg er ikke kjent med betenkelige forhold knyttet til de møtene som de fire direktørene i helseregionene har for å samordne sitt arbeid. Og det er helt klart at det er et arbeid som må foregå innenfor de fullmaktene de har som ansvarlige for den daglige driften, og innenfor de fullmaktene som styrene har gitt dem.

Det er styret i helseregionenes ansvar å vurdere hvilke typer fullmakter de ønsker å gi administrerende direktør,

og det er åpne prosesser, som også ansattrepresentantene har innsikt i.

Spørsmål 16

Ingrid Heggø (A) [12:53:06]: «I 2011 var opposisjonspolitikar Høie, ifølgje NRK, «bekymret for at økningen i private helseforsikringer fører til et klasseskilt helsevesen, der de uten private ordninger bokstavelig talt havner bakerst i helsekøen. Det blir et klasseskille.» I valkampen 2013 fekk vi vite at med Høgre sitt forslag til helsereform, ville «dagens helseforsikringer i hovedsak falle bort». I 2016 hadde rekordhøge 481 000 privat helseforsikring.

Er statsråd Høie einig i at aukinga i private helseforsikringer gjer eit klasseskilt helsevesen?»

Statsråd Bent Høie [12:53:51]: Det er bred enighet i Norge om at det er viktig å verne om vår løsnings, som er en offentlig finansiert helsetjeneste der befolkningen får rettferdig fordelt helsehjelp etter behov, og betaler etter evne over skatteseddelen.

Vi har aldri – og jeg har aldri – tatt for gitt at folk ikke vil kjøpe private helseforsikringer. Det er for mange faktorer som bidrar til den utviklingen – ikke minst at forsikringsbransjen alltid vil tilpasse sine produkter til enhver situasjon.

Det jeg har vært opptatt av, er at pasientene ikke skal føle behov for – og oppleve et behov for – å ha private helseforsikringer for å få dekket nødvendig helsehjelp, som vi i fellesskap har blitt enige om skal være det offentliges ansvar. Det vil være en utvikling som over tid undergraver grunnlaget for vår modell, som jeg er opptatt av å verne om.

Derfor er en av Høyres løsninger å gi pasienter som er medlem av folketrygden, større valgfrihet – også til å bruke private helsetilbud, men finansiert av det offentlige, likt for alle.

Tall fra Finans Norge viser at om lag 481 000 personer hadde helseforsikring ved utgangen av 2. kvartal 2016, en økning på i underkant av 80 000 siden utgangen av 2013. Under forrige regjering økte antall forsikrede med over 100 000 bare mellom 2010 og 2011. Dette var en veldig alvorlig utvikling.

Derfor har denne regjeringen innført fritt behandlingsvalg. Reformen gir større valgfrihet for pasientene og gjør at de offentlige sykehusene reduserer sine ventetider og organiserer arbeidet på nye måter. Vi gir pasientene rett til å velge behandling hos godkjente private, men på det offentliges regning. I tillegg har vi bedt helseregionene om å kjøpe mer av den private, ledige kapasiteten gjennom anbud.

Det er viktig også å prioritere de offentlige sykehusene. Derfor har regjeringen lagt til rette for en høyere vekst i pasientbehandlingen i våre fire statsbudsjetter, sammenlignet med hva den rød-grønne fikk vedtatt gjennom sine åtte. Vi har også fjernet aktivitetstaket på de offentlige sykehusene, slik at de som har ledig kapasitet og nye måter å organisere arbeidet på, har mulighet til å behandle flere pasienter.

Resultatet er godt. Ventetidene går ned. 80 000 færre

pasienter står i kø nå enn under forrige regjering. Samtidig ser vi at vi i 2015 var i en situasjon der det ble gjennomført over 1 million flere utredninger, kontroller og behandlinger i helsetjenesten, sammenlignet med utgangen av 2012.

Det er viktig å verne om en god, offentlig finansiert helsetjeneste, nettopp for å hindre en negativ utvikling.

Ingrid Heggø (A) [12:56:58]: Eg registrerer at statsråden ikkje vil svara på spørsmålet mitt, som var om han framleis meiner som i 2011, at helseforsikringar aukar klasseskiljet i samfunnet. Det er vel som med mange av dei andre lovnadene Høie kom med i opposisjon – det kan openbert vera vanskeleg å levera når ein kjem i regjering. Eg tenkjer t.d. på dei 12 ekstra milliardane som han lova til norske sjukehus.

Lat meg difor spørja på nytt om det Høie i opposisjon sa i 2013, at med Høgre i regjering vil behovet for private helseforsikringar falla bort. Men med Høie som helseminister har nesten 80 000 fleire no private helseforsikringar. Kvar er det statsråden ikkje har lukkast, når enda fleire no opplever at dei treng ei slik forsikring? Kva tiltak vil ministeren setja inn?

Statsråd Bent Høie [12:57:55]: Med respekt: Jeg tror ikke det er mangel på svar på spørsmålet, for det svarte jeg veldig klart på. Jeg mente før og mener fortsatt at det vil være veldig uheldig hvis befolkningen opplever at for å føle trygghet for å få nødvendig helsehjelp, altså den helsehjelpen som vi som fellesskap har blitt enige om skal være offentlig finansiert, må en ha private helseforsikringer. Vi så jo en rekordvekst i private helseforsikringer under forrige regjering, og det var det grunn til å være urolig over.

Jeg mener at svaret på det nettopp er å sikre at befolkningen opplever rimelige ventetider og større valgfrihet innenfor den offentlig finansierte helsetjenesten. Det er nettopp det denne regjeringen har gjort, med gode resultater, i form av kortere ventetid, færre pasienter som må stå i kø, flere som får hjelp. Veksten i private helseforsikringer har begynt å gå ned.

Ingrid Heggø (A) [12:59:00]: Ein SINTEF-analyse i 2015 viste at private helseforsikringar ikkje gav reduksjon i sjukefråværet i bedrifter som teikna dei. Undersøkingar viser at det i hovudsak er private arbeidsgjevarar som teiknar helseforsikring for sine tilsette. Er statsråden uroa for at tilsette i offentleg sektor skal få dårlegare tilbod enn tilsette i privat sektor, og dermed at offentleg sektor skal verta mindre attraktiv? Det er spørsmålet mitt.

Så vil eg òg minna statsråden om at Stoltenberg tok bort skattefrådraget som Bondevik-regjeringa hadde innført på nettopp helseforsikringar, for å gjera dei mindre attraktive.

Statsråd Bent Høie [12:59:43]: Det siste hadde jo svært begrenset effekt, siden vi etterpå fikk rekordvekst i private helseforsikringer.

Jeg ønsker, som jeg har sagt, ikke en utvikling der folk opplever at det å ha private helseforsikringer skal gi trygghet for å få den type helsetjenester som det offentlige har blitt enige om at vi skal tilby.

Men forsikringsbransjen vil alltid tilpasse seg. For eksempel i en situasjon der folk ikke lenger opplever urimelig lang ventetid ved sykehus, vil forsikringsbransjen

sannsynligvis fylle helseforsikringen med et innhold på områder der vi f.eks. har blitt enige om at dette ikke er et offentlig ansvar.

Det som er venstresidens – og Arbeiderpartiets – svar på dette, er å frata pasientene valgfrihet. For første gang går Arbeiderpartiet til valg på å svekke pasientrettighetene. Arbeiderpartiet har alltid kjempet mot pasientenes rettigheter, men det er første gang de går til valg på å fjerne pasientenes rettigheter.

Spørsmål 17

Ingvald Kjerkol (A) [13:01:03]: «Sosial ulikhet har betydning for sjansen til å overleve kreft. Lungekreftpasienter med høy inntekt hadde 66 pst. større sannsynlighet for å bli operert enn de med lav inntekt, jf. Kreftregisteret 2016, data 2002–2011. Yngvar Nilssen i Kreftregisteret peker på at «Generelt så vet vi at de som blir operert, har en mye bedre prognose enn de som ikke blir operert.»

Hvordan er ulikheten i kreftbehandling nå, og kan statsråden leve med dette?»

Statsråd Bent Høie [13:01:40]: Nei, denne type resultater mener jeg vi ikke kan leve med, rett og slett fordi det er et uttrykk for sosial ulikhet når det gjelder helse. Selv om man alltid kan diskutere denne type undersøkelser, mener jeg at utslagene man ser her, er ganske tydelige. Derfor er det så viktig det som Stortinget vedtok i går, en prioriteringsmelding som setter klare kriterier, prinsipper for prioritering, systemer for prioritering – nettopp for å gi en rettferdig fordeling av helsehjelpen til hele befolkningen.

Samtidig ser vi at bl.a. innenfor kreftområdet har det vært veldig store variasjoner i hva pasientene har blitt tildelt. Det har vært en bekymring at noen pasienter av ulike årsaker, f.eks. at de er ressurssterke eller har lengre utdanning, har kjempet mer for sine rettigheter enn andre pasienter. Derfor var det viktig for meg, for denne regjeringen og våre samarbeidspartier, å innføre pakkeforløp for kreft, nettopp som et virkemiddel for å redusere denne forskjellen.

Disse tallene er fra 2011, altså før pakkeforløpene ble innført. Pakkeforløpene gir pasientene en mye større forutsigbarhet, en mye større trygghet for hvilken type behandling de får, og bedre informasjon. Ikke minst er det nå en koordinator som har ansvar for at pasientene får hjelp og undersøkelse på det tidspunktet de skal. Det skal bidra til mindre variasjon og mindre sosial ulikhet – problemer vi har sett.

Andre tertial 2016 viser at for lungekreft fikk 62,8 pst. av pasientene i pakkeforløp undersøkelse og behandling i tråd med pakkeforløpenes tider. Jeg synes det er en god start. Målsettingen er at vi skal over 70 pst., og det håper jeg at sykehusene vil klare i løpet av neste år.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Ingvald Kjerkol (A) [13:03:35]: Pakkeforløp er vi akkurat like for som statsråden. Kreftstrategien som pakkeforløpene bygger på, lå klar da statsråden tiltrådte. Da het det riktignok helhetlige pasientforløp. Jeg er enig med

statsråden i at pakkeforløp er et «catchy» og godt ord. Poenget er at det skal virke.

Jeg ønsker noen tanker fra statsråden om pakkeforløpene. De sikrer behandling ved mistanke om kreft og gir samme utsjekk og forløp for alle. Det er en god kvalitetsheving – vi er helt enige om det. Men hvordan kan man forebygge det utgangspunktet hver enkelt stiller med til første avtale hos sin fastlege når man har mistanke om kreft? Hvordan vil statsråden si at denne regjeringen forebygger de sosiale ulikhetene som gjør at man stiller ulikt når man møter hos sin fastlege med mistanke om kreft?

Statsråd Bent Høie [13:04:38]: For det første er historiebeskrivningen ikke riktig. Da Høyre og Framskrittspartiet i opposisjon fremmet forslag om å innføre et pakkeforløp i Norge, stemte de rød-grønne partiene det ned. Førrige statsminister, Jens Stoltenberg, sa på TV 2 at Norge har ingenting å lære av Danmark på kreftområdet. Det var feil. Det viser innføringen av pakkeforløpet. Jeg kan forsikre representanten om at alle som var med på det enorme arbeidet det var å etablere pakkeforløp for innføringen, opplevde at dette var et helt annet oppdrag enn det som var gitt gjennom den førrige regjeringens kreftstrategi. Det har også gitt veldig gode resultater.

At Arbeiderpartiet nå støtter denne måten å tenke på om kreft, synes jeg er positivt, men jeg registrerer fortsatt Arbeiderpartiets motstand mot pakkeforløp når de f.eks. er imot innføring av pakkeforløp for dem som kanskje har det største behovet – mennesker med en psykisk helseutfordring.

Ingvild Kjerkol (A) [13:05:43]: Vi vil ikke kalle psykisk syke mennesker for pakker. Vi kommer nok tilbake til den debatten. Også for psykisk syke ønsker Arbeiderpartiet helhetlige pasientforløp med forutsigbare rettigheter.

Vi blir nok ikke enige om historieskrivningen, men jeg har lyst til å utfordre statsråden litt på prioriteringsmeldingen som han selv viste til. Vi vet at ukritisk screening med tanke på å oppdage kreft kan føre til funn som må avklares ytterligere, og tar mye ressurser fra behandlingsapparatet. Det er en av grunnene til at man er nøye når man reviderer screeningprogram. Det er også slik at mange private tilbyr slike tjenester som screening er. I hvilken grad mener helseministeren at eventuell overbehandling som følge av at screening også tilbys privat, kan påvirke den ulikheten i helsetjenesten som vi ser i dag?

Statsråd Bent Høie [13:06:46]: En av grunnene til at vi har innført et nasjonalt program og system for innføring av screening, er nettopp for å unngå den type uheldige utslag som representanten her tar opp, og for å sikre oss at når vi innfører screeningprogram, er det riktig bruk av ressursene, at vi når dem som er i risikozonen, at ressursene blir anvendt på en måte som bidrar nettopp til flere gode leveår for hele befolkningen, at vi ikke risikerer forsterkning av variasjon og feil bruk av ressurser i helsetjenesten.

Jeg bruker konsekvent ordet «variasjon» i stedet for overforbruk. Utfordringen i den norske helsetjenesten er variasjonen, altså at noen får for lite, andre får for mye. Det er noe som nå er en del av oppdraget for hele spesialisthelsetjenesten, å jobbe med reduksjon av uønsket variasjon.

Vi ser at tilnærmingen til dette, utfra en variasjonstenkning, gir helt andre resultater enn Arbeiderpartiets tradisjonelle tilnærming, som handler om overbehandling.

Spørsmål 18

Tove Karoline Knutsen (A) [13:08:06]: «Ulike privatiseringstiltak som f.eks. Fritt behandlingsvalg bidrar til å samle ressurser i helsesektoren i de mest sentrale strøk og gi kommersielle aktører frihet til selv å bestemme hvor man vil etablere seg og hvilke pasientgrupper man vil gi et tilbud til, med rett til å få dette betalt av det offentlige.

Ser statsråden at dette kan gi vridningseffekter i helsetjenestene som ikke er i tråd med ønskede prioriteringer?»

Statsråd Bent Høie [13:08:33]: Fritt behandlingsvalg er ikke et privatiseringstiltak. Privatisering handler om at en overlater til pasienten å betale for, finne og organisere helsetjenestene sine selv. Det er ikke fritt behandlingsvalg – tvert imot.

Det er heller ikke fritt behandlingsvalg som gjør at en kan etablere seg hvor en vil, og behandle hvem man vil. Sånn har det alltid vært for dem som betaler behandlingen selv. Nå sørger vi for at flere pasienter får lov til å velge selv uten å betale selv. Derfor er fritt behandlingsvalg en viktig reform for nettopp å styrke pasientenes valgmulighet innenfor et offentlig finansiert helsevesen.

Fritt behandlingsvalg er en bred reform som skal redusere ventetidene, øke valgfriheten og bidra til at de offentlige sykehusene gir pasientene raskere og bedre tilbud. Den største effekten ved ordningen vil komme nettopp ved de offentlige sykehusene fordi de har fått større mulighet til å behandle flere pasienter, og også fordi de kjøper mer av den ledige kapasiteten privat, gjennom anbud. Det kommer alle pasienter til gode.

Fritt behandlingsvalg er også et virkemiddel for å redusere den samlede ventetiden. Det er ikke et virkemiddel for å flytte køer mellom ulike sykehus og private.

Fritt behandlingsvalg-pasientene rettighetsvurderes i offentlige sykehus eller hos private med myndighet til å tildele pasienter brukerrettigheter. De samme prinsippene om veiledning for prioritering som gjelder i spesialisthelsetjenesten for øvrig, gjelder også for leverandørene i fritt behandlingsvalg.

Når en tjeneste vurderes for innfasing i fritt behandlingsvalg, er det et viktig kriterium at det ikke er risiko for kompetanseflytting fra offentlig til privat virksomhet, som kan gi f.eks. vesentlig risiko for svekkelse av den offentlige spesialisthelsetjenestens evne til å oppfylle sine oppgaver når det gjelder både pasientbehandling, utdanning, forskning og pasientopplæring ved sykehusene. Tjenesten fases gradvis inn i ordningen, og det følges nøye med på utviklingen.

Selv om private generelt trolig har en tendens til å etablere seg der hvor folk bor tettest, der det er enklest å rekruttere helsepersonell, og der det også er enklest for pasientene å komme til, er fritt behandlingsvalg-leverandøren tilgjengelig for alle pasientene i hele landet. Som ved fritt sykehusvalg vil det variere i hvor stor grad en pasient bruker fritt behandlingsvalg, og hvor langt en må reise for bruke et sånt tilbud.

Ett år etter at reformen trådte i kraft, ser vi at fritt behandlingsvalg-leverandører er lokalisert i både sentrale og mindre sentrale strøk. Representantens påstand er derfor ikke riktig. Vi finner godkjente private i ordningen både i Hedalen, på Finnsnes, på Avaldsnes og på Røros. Det er ikke områder jeg tror representanten Knutsen ville beskrive som de mest sentrale strøk.

Tove Karoline Knutsen (A) [13:11:32]: Helseministeren kom nå med noen opplysninger som var veldig interessante, for tidligere har han sagt at det eneste man trenger, er faglig godkjenning for å komme inn i ordningen med fritt behandlingsvalg. Det ble også sagt, da vi behandlet den, at man ikke skulle ta noen samfunnsmessige eller helsepolitiske hensyn. Men dette er aktører som etablerer seg ut fra hva slags pasienter som er de lønnsomme, i alle fall de kommersielle. I Danmark innførte den borgerlige regjeringa i 2007 en ordning som ligner på fritt behandlingsvalg, og så la man den bort etter tre år fordi den førte til en betydelig kostnadsøkning i tjenestene. Man så også en vridning av ressursbruken, at det gikk i en retning som ikke matchet helsepolitiske prioriteringer. Men vi har et godt embetsverk som har dempet markedsinnflytelsen i ordningen, og under 1 000 pasienter er behandlet så langt.

Men dersom vi skulle se en utvikling som den i Danmark, og at Stortingets vedtak om prioriteringer – fattet i Stortinget – utfordres, vil helseministeren sette et tak på antallet behandlinger eller legge den vekk?

Statsråd Bent Høie [13:12:42]: Fritt behandlingsvalg er nå en del av pasientenes rettigheter – det har Stortinget vedtatt – det er en del av pasientrettighetsloven. Det gir pasientene større muligheter til å velge mellom ulike behandlingstilbud, også når de ønsker f.eks. kortere ventetid. Men innenfor rus og psykisk helse, som er de to store områdene innenfor fritt behandlingsvalg, er det ofte andre hensyn som pasientene legger vekt på, enn nødvendigvis bare ventetiden. De har f.eks. et sterkt ønske om å velge et behandlingssted som har en behandlingsfilosofi som er i tråd med det de selv ønsker å få. Det mener jeg har en stor egenverdi. Da handler det ikke for meg om å telle et visst antall, for jeg mener at for hver enkelt av de til nå litt under 1 000 pasientene som har fått denne muligheten, utgjør denne reformen en stor verdi. Jeg registrerer at Arbeiderpartiet går til valg på å fjerne denne verdien og muligheten fra disse pasientene.

Tove Karoline Knutsen (A) [13:13:42]: Takk for svaret.

Arbeiderpartiet har økt pasientenes valgfrihet, og det skal vi fortsette med. Det er ingen rettighet som pasientene har, som skal tas vekk, men kommersielle behandleres rettigheter skal vi muligens gjøre noe med.

Jeg mener at helseministeren må slutte å snakke om at de 1 000 som har fått behandling, har sluppet å stå i kø, for det er ikke friske penger som ligger inne i denne ordningen. De er jo tatt fra de offentlige sykehusene, i tillegg til at offentlige penger er brukt til administrasjon. Helseministeren vet også at ventetidene ved norske sykehus har gått jevnt og trutt ned for alle behandlinger siden 2010. Han snakker om 80 000 færre som står i kø. Ja, vi fikk nettopp høre at 160 000 pasientbehandlinger blir skjøvet på i

såkalte interne køer ved sykehusene. Dette nevner ikke helseministeren.

Mitt spørsmål er: Vi ser at private etablerer seg sentralt – uansett om statsråden nevner disse plassene. Følger statsråden med på hvor pasientene kommer fra – reint geografisk – i fritt behandlingsvalg?

Statsråd Bent Høie [13:14:50]: For det første går ventetidene betydelig ned. For ruspasientene er ventetiden redusert med 40 pst. Det er en helt annen utvikling enn det en så under den forrige regjering. Det står nå 80 000 færre pasienter i kø.

Det er helt riktig at Arbeiderpartiet klarte å ta igjen noe av den ventetiden de selv hadde klart å skape i begynnelsen av sin regjeringsperiode, på slutten, men ventetiden var likevel høyere da de gikk ut av regjeringskontorene, enn da de gikk inn i regjeringskontorene. Ventelistene var lengre da de gikk ut av regjeringskontorene, enn da de gikk inn i regjeringskontorene.

Rettigheten til fritt sykehusvalg stemte Arbeiderpartiet imot. Pasientenes rettighet til å få en medisinsk tidsfrist for behandling var en rettighet som Arbeiderpartiet kjempet imot. Pasientenes rettigheter i Norge er i all hovedsak kjempet fram av Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre – med motstand fra Arbeiderpartiet.

Spørsmål 19

Marianne Aasen (A) [13:16:08]: «Gutter og jenter i Norge velger fortsatt utdanning og yrke svært tradisjonelt. Det påvirker i sin tur framtidige muligheter for lønn, karriere og heltids- kontra deltidsarbeid. Arbeiderpartiet mener det er på tide å gjøre mer systematiske grep for å gjøre noe med tradisjonelle utdanningsvalg. Vi gikk sammen med Kristelig Folkeparti inn for en rekrutteringsstrategi i likestillingsmeldingen som ble behandlet sist vår.

Hva vil statsråden gjøre for å bidra til mer likestilling når det gjelder utdanningsvalg?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:16:41]: Norske gutter og jenter, kvinner og menn velger i stor grad kjønnsstradisjonelt når de tar utdannings- og yrkesvalg. Det er særlig tydelig i fag- og yrkesopplæringen i videregående opplæring og innen enkelte fagområder i høyere utdanning. Jeg er enig med representanten Aasen i at likestilling er viktig, og regjeringen prioriterer dette bl.a. gjennom oppfølging av likestillingsmeldingen.

Kunnskapsdepartementet har satt i gang oppfølgingsarbeid med to anmodningsvedtak i behandlingen av likestillingsmeldingen. For det første vil vi se på nasjonale regler om kvotering ved inntak til videregående opplæring. I samarbeid med Utdanningsdirektoratet kommer vi til å utrede hvordan reglene for inntak kan bidra til bedre kjønnsbalanse i videregående opplæring, og komme tilbake til Stortinget på en egnet måte.

For det andre har vi startet arbeidet med å utrede utforming og innføring av ekstra poeng for studier innen høyere utdanning der det er stor overrepresentasjon av ett kjønn. Jeg har bedt universitetene og høyskolene om å spille inn forslag til flere utdanninger som vil kunne ha behov for slike tilleggspoeng for å oppnå bedre kjønnsbalanse.

Gjeldende likestillingslov tar særlig sikte på å bedre kvinners stilling, og dette medfører at Kunnskapsdepartementet per i dag ikke kan fastsette kvote for menn og heller ikke gi menn tilleggs poeng til alle studier der de er sterkt underrepresentert.

Utkastet til ny likestillingslov har vært ute på høring, og utkastet omfatter hjemmel til særbehandling av menn. Dermed kan særbehandling begge veier bli lovfestet. Anmodningsvedtaket om tilleggs poeng for menn må derfor følges opp etter at ny lov om likestilling er behandlet i Stortinget våren 2017. For øvrig er det i høyere utdanning en rekke tiltak på plass, og utviklingen går i riktig retning. De fleste universiteter og høyskoler arbeider aktivt med å bedre kjønnsbalansen i sine studier, og mange av institusjonene har rekrutteringstiltak og stimuleringsprosjekter. Men regjeringen kan ikke alene endre de tradisjonelle utdanningsvalgene og det kjønnsdelte arbeidsmarkedet. De incentivene som Kunnskapsdepartementet rår over, er neppe tilstrekkelige alene. Dette er problemstillinger som må løses i fellesskap, og som derfor også diskuteres med partene i arbeidslivet.

Marianne Aasen (A) [13:18:46]: Jenter gjør det bedre på skolen. Gutter har mye større frafall fra videregående skole. Det finnes knapt gutter på design og håndverk eller helsefag. Det finnes knapt jenter på elektro, bygg- og anleggsteknikk. Det samme gjelder fagskolene. Trenden er lik, men ikke like sterk innen høyere utdanning. Jeg opplever at statsråden har et engasjement i denne saken, men like fullt opplever jeg kanskje at de konkrete tiltakene ikke er så mange. De han viser til, handler om ekstra poeng, studiepoeng, som stortingsflertallet påla regjeringen å innføre, noe Høyre og Fremskrittspartiet ikke ivret for. Er statsråden enig i at det er gode virkemidler å bruke, og er det andre virkemidler man kan ta i bruk i skolen – ikke sammen med arbeidslivets parter, men i skolen – for å gjøre noe med likestillingsutfordringene våre?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:19:42]: Jeg er i utgangspunktet enig med Høyre og Fremskrittspartiet på Stortinget. Nå er det kanskje litt forskjell på de to partiene, men Høyres tradisjonelle holdning har vært en skepsis til kjønnskvolter, men ikke dogmatisk motstand. Det er verdt å huske at det var en Høyre-næringsminister – riktig nok omdiskutert i eget parti – som lanserte f.eks. 40 pst. kjønnskvolter i ASA-styrene.

Jeg tror problemet med kjønnskvolter er at veldig mange ganger er det ikke et virkemiddel som egentlig adresserer problemet. Hvis man ser på f.eks. veterinærstudiet, vil man se at grunnen til at det er så skjev rekruttering der, ikke handler om forskjellig poengsum, det er ikke tilleggs poeng som gjelder, men det er rett og slett fordi det i utgangspunktet er færre gutter enn jenter som søker. Jeg tror den nye rammeplanfornyelsen i skolen gir en mulighet til også å tiltrekke flere jenter til realfagene, ved å vise frem bedre hva realfag kan brukes til, som et eksempel.

Marianne Aasen (A) [13:20:46]: En av fire lærere er menn, men sjelden i barneskolen. I barnehagene er 8,5 pst. menn, og på psykologi ved Universitetet i Oslo er 11 pst. menn, av dem som ble uteksaminert i 2015, lavest noensinne. Alle disse skal jobbe tett på mennesker, av alle kjønn. Jeg mener en så skjev kjønnsfordeling i denne type

grupper er spesielt uheldig, og det går etter mitt syn ut over kvaliteten på tjenestene, og det gir ikke reell valgmulighet i situasjoner hvor kjønn har betydning.

Ofte står våre egne holdninger i veien for å fatte nødvendige beslutninger, og da har jeg lyst til å lese følgende:

«Dersom vi ser på jenters utdanningsvalg, så oppfatter de nok ofte realfag som virkelighetsfjernt og lite egnet til å bidra til noe godt i verden. Derfor er det viktig å vise frem at realfag også har mye verdier.»

Dette er statsrådens egne ord i VG et halvt år etter at han ble statsråd. Står statsråden fortsatt inne for at realfag er virkelighetsfjernt og ikke bidrar til noe godt i verden, og at det må mye verdier til for at jenter skal fatte interesse?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:21:49]: Nå feilsiterer jo Marianne Aasen, i hvert fall når hun parafaserer hva jeg sier. Jeg sier ikke at det er virkelighetsfjernt, eller at det ikke har noe å si for verden. Men det har vært flere rapporter som har pekt på at en mulig årsak til at det er så svak rekruttering av jenter og kvinner til realfag og teknologifag, er at jenter i mindre grad, sannsynligvis av kulturelle årsaker, oppfatter det som relevant for områder de er interessert i.

Så er det selvfølgelig noe farlig med et slikt resonnement også, for det kan lett lede til at man mener at man må ha en egen type realfag for jenter, men utgangspunktet vårt er at jenter i Norge har ikke noe svakere realfagsresultater enn guttene. Med andre ord er det ikke noen faglige barrierer for at de skulle velge f.eks. fordypning i matematikk og fysikk. Det må være noe annet, og da vil jo kjønns poeng være en fryktelig dårlig løsning. Det handler sannsynligvis om kultur og kanskje også om hva man er interessert i.

Spørsmål 20

Rasmus Hansson (MDG) [13:23:06]: Spørsmålet til fiskeriministeren lyder:

«Bruken av kjemikalier mot lakselus har eksplodert de siste årene. Etter bruk tømmes kjemikaliene i sjøen. 10. november omtalte NRK Brennpunkt hvordan en rekefisker har fått rekefisket ødelagt som følge av dette. Han anmeldte praksisen og etterforskningen viste brudd på forurensningsloven. Saken ble allikevel henlagt på bakgrunn av at utslippene synes å være akseptert av fagmyndighetene.»

Kan statsråden garantere at han vil gripe inn og stanse tømning av skadelige kjemikalier i sjøen?»

Statsråd Per Sandberg [13:23:43]: Spørsmålet har en alvorlig karakter. Brennpunkt har satt søkelys på flere aktuelle problemstillinger og utfordringer knyttet til dagens havbruksproduksjon. Flere av disse utfordringene har hatt, og har, høy prioritet, og skal ha høy prioritet, både i forvaltning og innen forskning. Jeg tror jeg har vært ganske tydelig og ganske så klar på at vekst innenfor havbruksnæringen skal være miljømessig forsvarlig.

Lakselus er den største miljøutfordringen vi ser i oppdrettsnæringen i dag, men forskerne og forskningsmiljøene våre har i hvert fall ikke så langt kunnet påvise noen sammenheng mellom bruken av legemidler i oppdrett og rekedød. Jeg har, og regjeringen har, på tross av at man

ikke har full dokumentasjon på noen ting som helst, ut fra et føre-var-prinsipp og en føre-var-tilnærming vurdert, og vurderer, ulike tiltak for å redusere mulig negativ miljøpåvirkning, og jeg har også hatt på høring flere forslag. Av hensyn til fiskens helse og velferd vil jeg ikke – og jeg tror heller ikke det er noe politisk flertall for det – forby bruk av legemidler til fisk i sjø, men vi må alle sammen sikre oss at bruken av legemidler skjer på en forsvarlig måte, og et forbud vil kanskje også bli komplisert i forhold til at det dukker opp nye legemidler som på sikt kanskje kan hjelpe oss når det gjelder denne utfordringen.

Lakselus er et krepsdyr, og at medikamenter som er laget for å bekjempe lakselus, også vil påvirke krepsdyr i nærheten av oppdrett, er selvfølgelig naturlig. Det er det ikke noen tvil om, men vi vet ikke nok, og det vi ikke vet nok om, er hvordan og i hvor stor grad bruken av lakselusmidler i sjøen påvirker krepsdyr, andre plankton og fiskeyngel i nærheten. Så langt indikerer forskningen at effektene er kortvarige, da fortynning, nedbryting og inaktivering av lusemidler går raskt, bortsett fra for midlet som kalles flubenzuron. Jeg har derfor foreslått særlige restriksjoner på bruk av disse.

Rasmus Hansson (MDG) [13:26:47]: Takk til statsråden for et skikkelig og lovende svar. Nøkkelpoenget er at disse lusemidlene er laget for å kverke krepsdyr, og alt tilsier en meget sterk føre-var-holdning når det gjelder å dumpe den typen midler i det naturlige miljøet. Vi har lenge fått meldinger fra rekefiskere og andre som mener at dette har en effekt, så jeg har stor forventning til hvordan statsråden følger opp dette.

Men så har vi lakselusa i merdene. Mattilsynet anmeldte nettopp et anlegg i Trøndelag med 60–90 lus per fisk – himmelhøyt over de grensene statsråden selv har satt. Dette er en situasjon som i min karriere, som opptatt av oppdrett, har gjentatt seg utallige ganger til tross for løfter om det motsatte.

Mener statsråden på bakgrunn av denne utviklingen fortsatt at en femdobling av næringens størrelse er forsvarlig?

Statsråd Per Sandberg [13:27:55]: Nå skal det komme et nytt vekstregime fra 2017, og innenfor det er det lagt rammer som er veldig strenge med hensyn til å få vekst i framtiden. Nå er ikke næringen helt på linje med regjeringen og statsråden i forhold til det som ligger der. Jeg har også lagt på plass et tilbud til næringen med en 5 pst. vekst ut fra meget, meget stramme forhold når det gjelder lus, for det er lakselusa som er et kriterium framover for å få vekst. Så er det sånn at det er ikke statsråden eller regjeringen som mener at det er muligheter for en femdobling. Det er forskningsmiljøene som er klar på at det er en mulighet i framtiden for å få en femdobling av eksportverdien innenfor sjømat, men det innebærer også mye annet – teknologiutvikling og det som går på det – det er ikke bare laks alene, men kvaliteten på hvitfisk bl.a., det er mange ting som ligger i dette.

Rasmus Hansson (MDG) [13:29:05]: Jeg merker meg at statsråden sier at det ikke er han som mener at det er åpent for en femdobling av oppdrettsnæringen – det får vi komme tilbake til.

Vi har en veldig høy og illevarslende vekst av dødelig-

het i oppdrettsnæringen, og oppdrettsnæringens grunnproblem er at man plasserer millioner av vertedyr i et område hvor det finnes en naturlig parasitt som dermed vokser enormt, blir tatt med lusemidler og svarer med evolusjon, og vi er inne i en situasjon som bare vil kunne løses ved at vertedyrene, altså oppdrettslaksen, skilles fysisk eller på annen måte fra parasitten. Det finnes ikke noen annen langsiktig biologisk løsning på det.

Er statsråden enig i at tiden er kommet til å gå hardt inn for lukkede anlegg?

Statsråd Per Sandberg [13:30:03]: La meg bare først presisere: Det er ikke jeg som har sagt at det er mulig med en femdobling i utgangspunktet, det er det forskning som har lagt til grunn for Stortinget, som gjennom havbruksmeldingen har fulgt opp dette. Det er en mulighet til å få en femdobling av verdiskapingen eller eksportverdien innen det som går på hav, og jeg følger opp det som Stortinget har vedtatt gjennom havbruksmeldingen.

Men så er jeg helt enig med representanten Hansson, og der er jeg veldig optimistisk. De siste fire tillatelsene innenfor det som heter utviklingskonsesjoner, kom nå. Det går nettopp på det som representanten Hansson er inne på, lukkede anlegg, stenge for rømning og stenge for lus, og dette ser jeg mange søkere på nå. Også leverandørindustrien er med hensyn til dagens oppdrettsmerder veldig ivrig og framoverlent i forhold til å utvikle utstyr som sikrer dette. Så har også denne regjeringen lagt til grunn at det er vederlagsfritt å etablere oppdrettsanlegg på land.

Presidenten: Da går vi tilbake til spørsmål 1.

Spørsmål 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Karianne O. Tung til statsministeren, er overført til arbeids- og sosialministeren.

Karianne O. Tung (A) [13:31:24]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til statsministeren – eller nå: arbeids- og sosialministeren:

«Et samfunn med store forskjeller mellom folk er mer utrygt. Framveksten av underklasser skaper grobunn for krefter vi ikke ønsker. «Norge er et samfunn med små forskjeller, det er et gode vi må jobbe for å ta vare på», sa Solberg i 2010. Det er jeg helt enig i. Nå er Solberg statsminister i en borgerlig regjering som fører en politikk som står i stor kontrast til prinsippet om små forskjeller.

Er statsministeren villig til å ta lederansvar for å minske forskjellene i samfunnet?»

Statsråd Anniken Hauglie [13:31:59]: Små forskjeller i et samfunn er et gode, og det er vi enige om. Denne regjeringen fører nettopp derfor en politikk som bidrar til det, som sikrer alle barn god utdanning, at flere kommer i arbeid, og et godt utbygd sikkerhetsnett som hjelper dem som faller utenfor.

Sammenlignet med nesten alle andre land har Norge små inntektsforskjeller. Også i Norge har inntektsulikhetene økt siden 1980-tallet, men økningen har vært langt mer moderat enn i de fleste andre land. Siden 2009 har

ulikheten, målt ved Gini-koeffisienten, økt noe hvert år.

I den politiske plattformen slås det fast at regjeringen vil jobbe for at Norge skal være et land med små forskjeller og minimal fattigdom. Dette følges opp i regjeringens løpende arbeid på berørte politikkområder.

Høy sysselsetting og lav arbeidsledighet innebærer at en stor andel av befolkningen deltar i inntektsgivende arbeid, noe som er særlig viktig for å sikre nettopp små inntektsforskjeller. Økt deltakelse i arbeid er det viktigste virkemiddelet for å forebygge varig lavinntekt og øke inntektene i lavinnteksgruppene.

Offentlige overføringer bidrar sammen med skattesystemet til omfordeling og til å redusere økonomisk ulikhet. Skatter bidrar også til å redusere sosiale og økonomiske forskjeller ved å finansiere helse, utdanning og andre velferdstjenester.

Skal vi redusere ulikhet på lengre sikt, må utdanningsystemet gi barn og unge grunnleggende ferdigheter og kompetanse. Videre må vi sørge for et velfungerende arbeidsmarked og et inkluderende arbeidsliv. Skattesystemet og velferdsordningene må utformes slik at de støtter opp om verdiskaping og høy deltakelse i arbeidslivet. En aktiv arbeidsmarkedspolitikk og koordinert lønnsdannelse bidrar til å jevne ut inntektsulikhet.

Norge har høy innvandring fra lavinntektsland. Mange mangler utdanning og har svake norskkunnskaper og lav yrkesdeltakelse. Dette gir tilstrømming til lavinnteksgruppene. For å motvirke økte inntektsforskjeller er det særlig viktig at innvandrere med varig opphold i Norge blir raskt integrert i arbeidsmarkedet. Integreringstiltak, norskopplæring, rask kartlegging og godkjenning av utenlandsk kompetanse, kvalifisering og utdanning er viktig i denne sammenheng.

Jeg viser for øvrig til omtalen av regjeringens oppfølging av FNs bærekraftsmål nr. 10, om å redusere ulikhet, i budsjettframlegget for 2017. Ulikhet vil være ett av temaene i en ny perspektivmelding, som regjeringen legger fram våren 2017.

Karianne O. Tung (A) [13:34:33]: Takk for svaret. Jeg er helt enig med statsråden i at skattesystemet vårt bidrar til omfordeling, og regjeringens forslag til skattesystem bidrar til feil omfordeling. Når man velger å bruke 25 mrd. kr på skatteuttak til dem med mest fra før, mens resten av befolkningen bare får smuler, bidrar det også til at forskjellene øker. Vi har fått mindre pappapermisjon, og vi har fått høyere arbeidsledighet og større inntektsforskjeller. Da må jeg nesten tillate meg å stille samme spørsmål igjen: Mener statsråden at dette er å ta lederskap for å minske forskjellene, eller er det å ta lederskap for å øke forskjellene i samfunnet?

Statsråd Anniken Hauglie [13:35:12]: Jeg vet ikke hvilke bedrifter representanten Tung besøker for tiden, men alle dem jeg besøker, er opptatt av at man skal føre en politikk som gjør at det er mulig for dem å overleve i en vanskelig tid. Så når representanten snakker om skatteleppe til dem som har mest fra før, snakker vi i stor grad om norske bedrifter som sliter med å betale regningene, bl.a. fordi de har en formuesskatt som de er alene om å betale, sammenlignet med bedrifter eid av utenlandske eiere. Vi er opptatt av at vi skal ha levedyktige bedrifter som kan skape arbeidsplasser som kan sørge for at folk

har en jobb å gå til, og på den måten også har en inntekt å leve av.

Karianne O. Tung (A) [13:35:55]: Det er åpenbart at jeg og statsråden er ganske uenige om hvem som drar mest nytte av skatteuttakene til regjeringen. Så da skal jeg heller stille noen andre spørsmål som gjør at statsråden kan vurdere om forskjellene øker eller minsker under denne regjeringen. Under denne regjeringen har karantenetiden for dagpenger økt fra åtte til tolv uker, det har blitt kutt i lønnsgarantiordningen, og arbeidsledige har fått fjernet feriepengene sine. Mener statsråden at det nå er større forskjeller mellom dem som er i jobb, og dem som er uten jobb – eller er det mindre forskjeller nå mellom dem som er i jobb, og dem som er uten jobb?

Statsråd Anniken Hauglie [13:36:36]: Ja, vi er helt uenige om skatt. Jeg er sikker på at det finnes ingen bedrift som ønsker den skatteregningen på 10 mrd. kr som Arbeiderpartiet ønsker å servere dem. Det som er viktig å huske på nå, er at ledigheten går ned. I 14 av landets fylker er den lavere enn i fjor. Det er bra, men vi skal ikke lene oss tilbake. Tvert imot skal vi fortsatt ha trykket oppe for å få flere arbeidsplasser.

Når det gjelder feriepengene: Det som ble gjort, var at man la om den ordningen, slik at arbeidsledige kunne få feriepengene mens de var ledige. Tidligere fikk man feriepengene året etter at man var kommet i jobb. Vi mente det var mer målrettet å sørge for at man fikk de feriepengene mens man var ledig og sånn sett trengte de pengene mer.

Men den viktigste forskjellen på dem som lever i inntektsfattigdom, og dem som ikke gjør det, er hvorvidt man er i jobb eller ikke. Det er også bakgrunnen for at regjeringen nå jobber så hardt for å sørge for at vi klarer å trygge de jobbene som er, men også legge til rette for flere jobber gjennom de store, offensive tiltakspakkene som vi har lagt fram i de siste budsjettene.

Presidenten: Vi går til spørsmål 21.

Spørsmål 21

Gunvor Eldegard (A) [13:37:46]: Eg ønskjer å stilla arbeidsministeren følgjande spørsmål:

«Det er et hav av forskjell på å ha fast heltidsjobb og å være ringevikar, ha brøkstilling, deltid eller midlertidig jobb. Det handler om trygghet, mulighet til å etablere seg, betale regninger og å leve et selvstendig liv. Som oftest er det kvinner som rammes av det utrygge, og gjerne i omsorgssektoren.

Hvorfor har regjeringen fjernet flere viktige statlige bidrag til en bedre heltidskultur, som konkrete krav i oppdragsbrevene til sykehusene og heltidspotten til tiltak og forsøk på å skape heltidskultur?»

Statsråd Anniken Hauglie [13:38:30]: Regjeringen arbeider for å øke andelen som jobber heltid, og redusere bruken av ufrivillig og uønsket deltidsarbeid.

Andelen kvinner som arbeider heltid, har økt i løpet av det siste tiåret – fra 56 pst. til om lag 63 pst. Overgangen fra deltids- til heltidsarbeid har vært størst blant kvinner

med barn under 16 år. For ti–tolv år siden arbeidet om lag 55 pst. heltid, nå arbeider om lag 70 pst. av alle kvinner med barn under 16 år heltid. Dette tyder på at det gir resultater når temaet får oppmerksomhet og det gjennomføres målrettede tiltak som bl.a. utbygging av flere barnehageplasser. Denne positive utviklingen er det viktig å videreføre.

Det er de siste årene gjennomført flere forsøk hvor det er gitt økonomisk tilskudd til tiltak som har hatt som mål å bidra til økte stillingsprosenter. Kommunal- og moderniseringsdepartementet gjennomførte i samarbeid med partene i arbeidslivet slike tiltak som en del av programmet «Sammen om en bedre kommune». Arbeids- og sosialdepartementet gjennomførte i perioden 2011–2014 en tidsbegrenset satsing hvor det ble gitt økonomisk støtte til 47 ulike prosjekter. Forsøkene har vært evaluert av Fafo, og evalueringen viser at nesten alle tiltak har hatt positiv effekt på stillingsstørrelsen. Mange av forsøkene gikk ut på å prøve ut andre arbeidstidsordninger.

Erfaringene fra forsøkene mot ufrivillig deltid er at økte muligheter til å tilpasse arbeidstidsordningene til arbeidstakernes behov er viktig for å fremme en heltidskultur. Stortinget har etter forslag fra regjeringen endret bestemmelsene i arbeidsmiljøloven slik at det er større adgang til å finne løsninger lokalt på den enkelte arbeidsplass, innenfor de samme rammene for samlet arbeidstid. Utvidet adgang til individuell avtale om gjennomsnittsberegning av arbeidstiden og utvidet adgang til avtale mellom arbeidsgiver og lokale tillitsvalgte vil kunne gjøre det enklere f.eks. å jobbe lengre vakter enkelte dager.

I foretaksmøte med helseforetakene har Helse- og omsorgsdepartementet satt fram krav om å redusere bruken av deltid i sykehusene. Dette kravet er ikke trukket tilbake. Redusert bruk av deltid har vært – og er fortsatt – tema i departementets oppfølgingsmøter med helseforetakene, og bruken av deltid er også blitt redusert i samtlige helse-regioner.

Gunvor Eldegard (A) [13:41:06]: Takk for svaret. Det er positivt at prosenten heiltidstilsette har auka. Likevel er deltid i stor grad tildekt arbeidsløyse. Av dei sysselsette på deltid var 73 000 klassifiserte som undersysselsette i tredje kvartal 2016. Med omgrepet «undersysselsette» meiner Statistisk sentralbyrå deltidssysselsette som har forsøkt å få lengre arbeidstid. To av tre av dei kvinner, noko som må sjåast i samanheng med den store prosentdelen kvinner som jobbar deltid. Den totale tida som dei undersysselsette ønskte å arbeida ekstra no i tredje kvartal, har SSB berekna til å tilsvare 27 000 heiltidsjobbar. Då må eg få lov til å spørja: Det hjelper ikkje å vera fornøgd med den vesle prosentauken når det faktisk er 27 000 heiltidsjobbar som er ønskte der ute.

Statsråd Anniken Hauglie [13:42:11]: Jeg tror vi er enige om at det er et mål at flest mulig skal jobbe heltid. Det sier seg selv at det er for mange, særlig kvinner, som jobber redusert. Det er dårlig ressursutnyttelse for samfunnet, og det er heller ikke bra for de enkelte kvinnene, som tjener mindre enn det de kunne ha gjort, og med de konsekvensene det vil ha for dem senere.

Samtidig ser vi at utviklingen nå går i positiv retning, særlig blant yngre kvinner. Barnehagepolitikken er sann-

synligvis én av grunnene, men også det at man setter temaet høyt på dagsordenen.

Det er et tankekors at 90 pst. av dem som jobber deltid, gjør det frivillig. Derfor er det viktig at man innenfor de sektorene hvor det er en høy andel deltidsansatte, bidrar til å skape en kultur for heltidsansettelser.

Vi tror også at de endringene vi gjorde i arbeidsmiljøloven, som gjorde det lettere for de lokale å avgjøre arbeidstiden, også vil kunne bidra til å finne flere turnuser som passer for dem som jobber der.

Gunvor Eldegard (A) [13:43:12]: Eit av dei viktigaste tiltaka mot ufrivillig deltid har vore å gje deltidstilsette rett til å få stilling tilsvarende det dei faktisk jobbar, og fortrinnsrett til å utvida stillinga si – to tiltak som Høgre, tradisjonen tru, var imot. Men i april bestemte Høgsterett at ein sjukepleiar ved legevakta i Oslo som var i 75 pst. stilling, ikkje hadde krav på fulltidsjobb då ei stilling på 75 pst. vart utlyst. Høgsterett har altså slått fast at deltidstilsette ikkje kan reise krav om delar av ei utlyst stilling for å få fylt opp si eiga stilling. Me veit at denne dommen har vorte brukt i seinare saker. Både LO, Unio og Sjukepleiarforbundet har bedt departementet rydda opp og endra lovteksten slik at det går an å krevja fortrinnsrett til delar av ei utlyst stilling, noko som faktisk var intensjonen med lova.

Eg ønskjer å spørja: Kva er det som gjer at statsråden brukar så lang tid på dette arbeidet? Og er statsråden eigentleg i gang med dette arbeidet?

Statsråd Anniken Hauglie [13:44:15]: Vi er, som jeg sa i mitt tidligere svar, alle enige om at det er et mål at flest mulig skal kunne jobbe heltid, og at de som jobber i deltidstillinger, skal få mulighet til å jobbe heltid. Derfor er jeg også glad for at Helsedepartementet er så tydelig i sin dialog med helseforetakene på at de skal jobbe for heltidstillinger i sykehusene. Vi ser også en positiv utvikling i alle helseregionene. Jeg har selv tatt opp med KS, som også sysselsetter en stor andel av de deltidsansatte innenfor helse- og omsorgssektoren i kommunene, at det er viktig når de skal ansette, å sørge for at de tilbyr heltidstillinger. Det er vanskelig å se for seg at man skal kunne rekruttere unge til de kommunale sektorene dersom man ikke samtidig kan tilby ungdommene heltidstillinger, eller i hvert fall så hele stillinger som mulig. Mitt inntrykk fra dialogen med KS er at de også er opptatt av dette. Det må være et felles ansvar for de arbeidsgiverne som sysselsetter de deltidsansatte, å bidra til at flere ansettes på heltid.

Spørsmål 22

Dag Terje Andersen (A) [13:45:28]: «En samlet arbeids- og sosialkomité deler bekymringen for utviklingen med økende tendens til bruk av kontraktsformer av typen fast ansettelse uten garantilønn. Under komiteens høring i forbindelse med behandlingen av Dokument 8:104 S (2014–2015) om å forby visse typer ansettelseskontrakter i norskregistrerte foretak, var det bred enighet om at lovens intensjon for faste ansettelser ikke ivaretas av disse kontraktsformene.

Hva vil regjeringen gjøre for å motvirke en utvikling i arbeidslivet hvor stadig flere blir ansatt uten lønn mellom oppdrag?»

Statsråd Anniken Hauglie [13:46:07]: Jeg vil starte med å understreke at regjeringen er opptatt av at arbeidslivet skal ha ordnede forhold, og at faste ansettelser skal være hovedregelen.

Arbeidsmiljøloven åpner for to former for ansettelse: fast og midlertidig. Alle ansettelser må skje innenfor rammene for disse formene. Loven har ingen definisjon av hva som kreves for at det regnes som fast ansettelse, men rettspraksis har sagt noe om avtaler som er for dårlige til å innebære fast ansettelse.

Domstolene kan etter en konkret vurdering ta stilling til hvorvidt arbeidsavtalene er i samsvar med loven eller ikke. Det er den enkelte ansatte som må bringe en slik sak inn for domstolene dersom vedkommende mener at ansettelsen er i strid med loven. Det er vanskelig å lage et detaljert, generelt regelverk som fanger opp alle forhold knyttet til ansettelsene. Jeg mener derfor at domstolene er best egnet til å vurdere disse sakene ut fra de konkrete fakta.

Jeg kan forstå at det kan være vanskelig for dem med svak tilknytning til arbeidslivet å gå til domstolene med sin sak. Imidlertid kan organisasjonene støtte den enkelte faglig og økonomisk og også ved å tre inn som partshjelp i saken.

Forslag knyttet til kontraktsformen «fast ansettelse uten garantilønn» har vært reist flere ganger her i Stortinget, om både å forby kontraktsformen, å presisere nærmere i regelverket hva som er fast og midlertidig ansettelse, og å sikre alle fast ansatte i bemanningsforetakene garantilønn. Ingen av forslagene har fått flertall.

Jeg mener også at det ikke er et opplagt svar i denne saken. Min forgjenger gjennomførte dialog med partene om kontraktsformen, både skriftlig og muntlig, høsten 2015, men partene har ulikt syn og ulike oppfatninger av virkeligheten. Dette er noe av grunnen til at det er viktig å følge utviklingen i tilknytningsformer i tiden framover. Jeg vil også peke på at vi ikke har grunnlag for å si at det er en klar tendens til at «stadig flere blir ansatt uten lønn mellom oppdrag», som spørsmålsstilleren hevder. Men vi har satt i gang flere forskningsprosjekter for å få en bedre oversikt over tilknytningsforholdene i norsk arbeidsliv, og vi følger også utviklingen nøye.

Dag Terje Andersen (A) [13:48:25]: All erfaring tilsier at når regjeringa sier at de følger utviklingen nøye, da blir det ikke gjort stort. Det har vi sett i forbindelse med situasjonen på arbeidsmarkedet.

Men det er litt spesielt når statsråden – som forrige statsråd – stadig henviser til at det er rettsvesenet som må avklare situasjonen i forhold til loven, for dette er faktisk en lov som er vedtatt av Stortinget. Og Stortinget har sagt noe helt klart i forbindelse med vedtakelse av loven, nemlig i forbindelse med Prop. 74 L for 2011–2012, Endringer i arbeidsmiljøloven og tjenestemannsloven, der kontraktsformer blir beskrevet på side 45:

«Uten tilstrekkelig garantilønn og forutsigbarhet med hensyn til tilgang på oppdrag, vil en «fast ansettelse» i vikarbyrået i realiteten ikke være mer enn midlertidig ansettelse.»

Det er altså det som er gjentatt av en samlet komité ved

behandlingen av Dokument 8:104 S for 2014–2015. Da blir spørsmålet mitt nok en gang: Hva vil statsråden gjøre for å følge opp Stortingets uttrykte vilje?

Statsråd Anniken Hauglie [13:49:32]: Som jeg sa i mitt første svar, er det ingen opplagte, enkle løsninger på dette. Jeg tror vi alle er enige om at vi ønsker at flest mulig skal ha fast jobb, med fast lønn, uten at man skal kunne gå i perioder mellom oppdragene uten lønn.

Samtidig tror jeg ikke det er noen i denne salen som ønsker å forby bemanningsbransjen. For mange er jo dette et viktig supplement i arbeidslivet, og det er også relativt få som sysselsettes av bemanningsbransjen. Husker jeg riktig, er det ca. 1 pst. som sysselsettes av denne bransjen. Samtidig er vi opptatt av at dette er ordninger som ikke skal utnyttes, og derfor har vi flere forskningsprosjekter på gang nettopp for å følge utviklingen i denne bransjen. Det har jo vært en sterk økning tidligere, og det har vært en nedgang i bruken av det nå. Men som jeg også sa i mitt forrige svar, er det ganske stor uenighet mellom partene om hvordan dette skal være, og sånn sett er det heller ingen enkel løsning på hvordan man skal håndtere det.

Dag Terje Andersen (A) [13:50:35]: På spørsmålet mitt om hva regjeringa vil gjøre, har jeg nå to ganger ikke fått svar, og jeg betrakter det som et signal om at regjeringa vil gjøre ingenting.

Statsråden henviser til uenighet mellom partene, men det er altså sånn at det er Stortinget som vedtar norsk lov. I forbindelse med vedtakelse av denne loven har Stortinget vært tydelig på hva de mener om denne ansettelsesformen. Synes ikke statsråden det er et ganske dristig stykke ikke å følge opp det Stortinget faktisk ønsker skal være forståelsen av loven, under henvisning til at noen av partene er uenige?

Statsråd Anniken Hauglie [13:51:16]: Loven sier «fast» eller «midlertidig» ansettelse, og vi er enige om at vi ikke ønsker et arbeidsliv hvor man har lange opphold mellom oppdragene, men jeg har ikke sett noen forslag fra Stortinget om at man ønsker å forby midlertidige ansettelser eller bemanningsbyråene. Det er få som ansettes på denne måten i dag. All den tid det er såpass stor uenighet mellom partene, at det ikke er noen opplagte svar om hvordan man skal håndtere det, er det vanskelig å se for seg hvordan man skal kunne komme med et detaljert lovverk om dette. Jeg har heller ikke sett noen konkrete forslag fra Arbeiderpartiet om hvordan dette skal håndteres, med mindre man ønsker å forby bemanningsbransjen, og det har jeg ikke sett noen forslag om. Jeg mener også det ville være svært uheldig å gå til det skritt å forby bemanningsbransjen, for dette vil for de aller fleste være en positiv inngang til arbeidsmarkedet. Det kan være bra for studenter å kunne benytte seg av denne muligheten, og det er bra for bedrifter at de fra tid til annen kan bruke byråer for å ta topper når de har ujevn fordeling av oppdragene.

Spørsmål 23

Terje Aasland (A) [13:52:35]: Jeg tillater meg å stille statsråden følgende spørsmål:

«Statsråden har tildelt Den norske arbeidsmiljøprisen til journalist Gunnar Thorenfeldt. Dette er en velfortjent pris til en som har arbeidet hardt for å avdekke økende arbeidsmiljøkriminalitet. Selv fikk statsråden kun tildelt skarp kritikk fra Riksrevisjonen for «svak og lite avskrekende innsats mot arbeidsmiljøkriminalitet» i juni.

Er statsråden enig i at det er riktig å karakterisere regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet som svak, lite avskrekende og dermed mislykket?»

Statsråd Anniken Hauglie [13:53:13]: Jeg vil starte med å si at jeg er uenig i omtalen av regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet som mislykket. Riksrevisjonens rapport omtaler i all hovedsak arbeidet som ble gjort før strategien ble lagt fram, og det kan ikke være noen tvil om at regjeringen prioriterer kampen mot arbeidslivskriminalitet svært høyt. Gjennom 2015 og 2016 er det blitt gjort mye fra regjeringens side for å styrke kampen mot arbeidslivskriminalitet.

Vi har sett en tendens til at kriminaliteten i arbeidslivet har blitt mer omfattende, grovere og mer sammensatt. Dette medfører alvorlige konsekvenser for berørte arbeidstakere og virksomheter – og ikke minst for samfunnet. Slik kriminalitet kan være krevende å avdekke. Det er derfor av stor verdi at mediene retter sitt søkelys mot denne type saker.

Strategien mot arbeidslivskriminalitet ble utarbeidet i dialog med partene i arbeidslivet og inneholder tiltak på en rekke områder, som berører ulike departementers ansvarsområder. Statsministeren står selv i spissen for oppfølgingen.

Det er av stor betydning at offentlige etater prioriterer innsatsen mot arbeidslivskriminalitet, og at de samordner sine ressurser på best mulig måte og utveksler informasjon seg imellom. Det er derfor opprettet fem samlokaliserte enheter mot arbeidslivskriminalitet. Her samarbeider Arbeidstilsynet, skatteetaten, politiet og Nav om felles tiltak for å gjøre det så vanskelig som mulig for de kriminelle i arbeidslivet. Det er også etablert et eget analyse- og etterretningssenter, hvor etatene samarbeider om kunnskap og etterretning for å styrke sin felles slagkraft mot de kriminelle aktørene.

Regjeringen er også opptatt av at bestillere og leverandører i offentlig sektor skal gå foran i arbeidet med å fremme et seriøst arbeidsliv. Derfor er regelverket om offentlige anskaffelser skjerpet, og nye bestemmelser vil tre i kraft 1. januar 2017.

I samarbeid med partene gjennomføres det flere tiltak for å fremme seriøsitet i byggenæringen. Et av disse tiltakene er forskriftsendringer for å motvirke misbruk av HMS-kort, slik at vi får et mer effektivt tilsyn i bransjen.

I disse dager jobber regjeringen med å utarbeide en revidert strategi mot arbeidslivskriminalitet. Dette skjer i nær dialog med partene. Arbeidet med å videreutvikle treffsikre tiltak for å bekjempe arbeidslivskriminalitet og useriøsitet er høyt prioritert. Jeg vil derfor heller karakterisere regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet som styrket, mer koordinert og målrettet.

Terje Aasland (A) [13:55:48]: Jeg merker meg at statsråden ikke vil vedkjenne seg at strategien er mislykket, men den kan jo heller ikke være vellykket så lenge arbeidslivskriminaliteten som problem er økende.

Det er nettopp det som er problemstillingen, for det er de seriøse, organiserte bedriftene, og ikke minst arbeidstakerne, som er de første som merker det når kriminaliteten øker og den sosiale dumpingten griper om seg. Riksrevisjonen bekrefter nettopp det inntrykket som mange sitter med, nemlig at useriøse aktører tar seg et stadig større handlingsrom og utvider sin horisont.

Rapporten fra Riksrevisjonen er et tydelig signal til landets arbeidsminister om at en må handle mer, bredere og mer kraftfullt. Mener statsråden at den nåværende strategien mot arbeidslivskriminalitet, som regjeringen kom med i januar 2015, er god? Er det den faktiske gjennomføringen som har sviktet? Eller er det Riksrevisjonen som tar feil? Og hva kommer eventuelt i en ny strategi?

Statsråd Anniken Hauglie [13:56:57]: Som jeg sa i mitt første svar, omhandler i hvert fall deler av Riksrevisjonens rapport arbeidet før strategien. Det kan ikke være noen tvil om at den strategien vi har, er god. Den er offensiv, og det gir også gode resultater.

Gjennom de fem sentrene som er opprettet – det siste ble opprettet i Trondheim i september – får vi gode tilbakemeldinger fra de statlige etatene om at arbeidet er mer koordinert, mer målrettet og mer slagkraftig, ikke minst når hver etat legger sine verktøy i en felles verktøykasse, for da blir arbeidet mer målrettet enn om de jobber hver for seg. I tillegg lærer de mye av hverandre, og de klarer gjennom sine koordinerte innsatser å ta mer enn om de hadde arbeidet hver for seg.

Men nå jobber vi med å revidere strategien. Vi skal legge fram en ny strategi sammen med partene over nyttår, og da får vi se hvilke tiltak som skal ut, hva som skal forsterkes, og hva som eventuelt skal inn. Vi er opptatt av at vi skal ha et seriøst arbeidsliv. Det tjener arbeidstakerne på, det tjener arbeidsgiverne på, men ikke minst tjener samfunnet som helhet på et seriøst arbeidsliv.

Terje Aasland (A) [13:57:58]: Jeg er enig med statsråden i at dette er alvorlig og komplisert kriminalitet som utøves. Det er gjerne snakk om skatte- og avgiftskriminalitet, regnskapsjuks, fiktiv dokumentasjon, korrupsjon, økonomisk utroskap, tapping av selskaper, konkursskriminalitet, hvitvasking, svart arbeid, valutasmugling, menneskehandel, trygdesvindler, bedrageri, dokumentforfalskning – ja, en kan nevne en hel rekke andre tilfeller også. Det er ingen tvil om at kompetansen i Arbeidstilsynet, som utøver kontrollen, må bedres – kunnskapen der må bli bedre.

Det kan være interessant å høre hva som kommer, og hva statsråden vil vektlegge av nye tiltak for å sørge for at arbeidslivskriminaliteten ikke øker i omfang, men at den faktisk blir redusert i omfang. Hva mener statsråden nå, før strategien blir presentert, vil være hennes viktigste punkter når det gjelder en ny strategi for å hindre at arbeidslivskriminaliteten øker?

Statsråd Anniken Hauglie [13:59:01]: Til kompetansen til Arbeidstilsynet: Vi har veldig mange kompetente medarbeidere i Arbeidstilsynet. Men på spørsmål om man trenger mer kompetanse, ville de fleste av oss svare ja, uten at man dermed sier at man ikke er kompetent.

Jeg tror noen av de store utfordringene framover nå, i tillegg til det som representanten nevnte, er nettopp å være

i forkant av den teknologiske utviklingen og internasjonaliseringen. Man har jo sett hvordan overgrepssaken i Bergen ble avdekket, og hvordan teknologien gjør det mulig å bedrive alvorlig kriminalitet på skjulte nett.

Nå skal ikke jeg forskuttere hvordan den nye strategien skal bli seende ut. Dette gjør vi bl.a. i samarbeid med partene, og det skal vi jobbe sammen om en stund til. Men det er klart at den teknologiske utviklingen og internasjonaliseringen – konsekvenser av økt globalisering – vil få større og større innvirkning også på norsk arbeidsliv. Det er det vi må ta høyde for i årene som kommer, og det vil også være noen av de områdene som jeg mener vi må fokusere mer på.

Spørsmål 25

Hege Haukeland Liadal (A) [14:00:10]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kulturministeren:

«Kulturutredningen bekrefter tydelig at sosial ulikhet gjenspeiles i kulturbruk. Utdanningsnivå, yrkesstatus, alder og bosted avgjør. For å motvirke dette initierte Stoltenberg-regjeringen den kulturelle nistepakka, spaserstokken, kulturskoletimen og kulturkort for ungdom. Nåværende regjering gikk ivrig i gang med å fjerne dette på område etter område og har lykket.

Mener statsråden at samfunnet blir bedre av dette?»

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:01:01]: Ja, jeg mener at det er en viktig oppgave for oss politikere hele tiden å stoppe opp og se om det er ordninger vi kan gjøre bedre. Det mener jeg vi har gjort i dette tilfellet.

Regjeringen prioriterer arbeid, aktivitet og omstilling i våre budsjetter. Arbeidet med å nå ut til et stort og mangfoldig publikum med kulturtilbud er viktig for regjeringen, og jeg forutsetter at alle aktører og institusjoner arbeider målrettet og systematisk med det som en naturlig del av sin ordinære drift.

Kulturutredningen tok utgangspunkt i at demokrati, rettferdighet og mangfold er de verdiene som på overordnet nivå begrunner offentlig støtte til kulturlivet. Kunst- og kultursektoren skal bidra til en levende og kritisk offentlighet gjennom produksjon av kunst og kultur av faglig høy kvalitet og ved å nå ut til varierte publikumsgrupper. Det er et mål å sikre alle adgang til kulturelle fellesgoder som teater, konsert, opera og museer, og støtte former for ulike kulturvirksomheter i ulike grupper i befolkningen.

Siden 2013 har vi fjernet en del ordninger som etter hvert viste seg ikke å fungere like bra som opprinnelig tenkt. Til gjengjeld satses regjeringen på mer treffsikre tiltak mot sosial ulikhet i kulturbruken, som f.eks. Krafttak for sang, som Talent Norge, som Kulturtanken – DKS.

Krafttak for sang er et eksempel på en ordning som vi mener når ut i mye større grad. Det er bygget opp rundt fem delprogrammer, og gjennom pilotprosjekter har flere tusen beboere på institusjoner, skoleelever, asylsøkere og flyktninger og innbyggere i utvalgte kommuner bidratt til å teste ut modeller som skal føre til mer og bedre sang og kultur ut i hele Norge. Det er et prosjekt som er veldig vellykket, og er ett av de prosjektene som erstattet en av de opprinnelige ordningene som viste seg ikke å fungere så bra.

For eksempel kunne Rikskonsertene etter at ordinære offentlige konserter ble flyttet til Norsk kulturråd og Konsert på jobben ble avvirket, satse fullt og helt på omstilling og opprusting av Den kulturelle skolesekken og heller bli til Kulturtanken – DKS, for nettopp å nå det målet som representanten er opptatt av, et mål som vi deler, hvordan kultur skal nå ut til alle, ikke bare enkelte deler av befolkningen som er oppvokst med det, som har blitt lært opp til det, som har midler til det, og som prioriterer det.

Hege Haukeland Liadal (A) [14:03:56]: Jeg takker for svaret.

Kulturopplevelser i hele landet har vært viktig for Arbeiderpartiet, nettopp for også å motvirke utenforskap. Derfor har vi store ambisjoner i våre alternative budsjetter og for tiden framover. Vi vet at bl.a. ungdom i hele landet etterspør kulturopplevelser. I Nordland, i Rogaland og i flere andre fylker jobbes det i disse dager med å få på plass ordninger som sikrer ungdom f.eks. rimeligere transport til den enkelte kulturopplevelse, og de ser på muligheter for å gjenopprette en ordning som f.eks. kulturkort eller kulturapp i disse dager for ungdom.

Hva gjør statsråden som er ansvarlig for kultur, konkret for å sikre at all ungdom i landet har tilgang og anledning til å gå på kulturopplevelser?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:05:01]: Det gleder meg å høre at det ute i fylkene også foregår mye bra arbeid for å tilrettelegge i større grad for at flere unge skal ha muligheten til å oppleve god kunst og kultur.

Kulturkortet for ungdom ble rett og slett fjernet fordi det var veldig ulik praktisering fra fylke til fylke. Og så viste det seg at det var stadig færre fylker som var interessert i å søke staten om midler fra ordningen, og det gjorde at man la den ned.

Et annet eksempel er Den kulturelle nistepakka. Den ble avvirket fordi vi ble enig med Rikskonsertene om at det var bedre heller å prioritere barn og unge enn Konsert på jobben for voksne folk.

Jeg deler representantens ønske om at vi skal nå ut til særlig utsatte grupper, og at det må være en viktig prioritering for oss kulturpolitikere.

Hege Haukeland Liadal (A) [14:06:07]: Jeg takker for svaret.

Jeg har også lyst til å minne statsråden om en av de få tingene på kulturområdet som står i Sundvolden-plattformen. Der står det følgende:

«Regjeringen vil sikre barn og unge mulighet til gode kulturopplevelser, og vil blant annet satse på områder som korps, kor og ungdommens kulturmønstring» – nå Ung kultur møtes.

Satsingen for 2017 tallfestes til 189 000 kr og har ingen omtale. Hva er årsaken til dette, og når forlot statsråden regjeringens satsing på Ung kultur møtes?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:06:49]: Det å nå frem til ungdommen og at de skal ha god tilgang til kunst- og kulturopplevelser over hele landet, uansett familiebakgrunn, uansett økonomi, er viktig for regjeringen. Derfor er jeg glad for at representanten også nevner korps, for vi har nå gjort 2018 til Musikkorpsets år. Det har jeg veldig stor tro på knyttet til hvordan vi kan nå ut

til og rekruttere flere barn og unge som kan få gleden av å delta i korps.

Så vil jeg minne om at Norge er et av de landene i verden med høyest andel statlig finansiering av kulturlivet. Det er jeg veldig glad for. Regjeringen er opptatt av at vi skal ha en høy andel statlig finansiering av vår kunst og kultur nettopp for at alle deler av folket skal ha muligheten til å benytte seg av de tilbudene.

Spørsmål 26

Helga Pedersen (A) [14:08:05]: «Et av de få nye initiativene regjeringen har tatt på kulturfeltet, er gaveforsterkningsordningen, som gir kulturinstitusjoner statlig støtte når de mottar private gaver. Mens de fleste postene i regjeringens forslag får reelle kutt, styrkes denne ordningen. Samtidig heter det at målet med kulturpengene er at de skal omsettes i «kulturell aktivitet som kommer hele befolkningen til gode».

Hvordan samsvarer dette målet med å la rike sponsorer bestemme hvem som skal få glede av offentlige kulturkroner?»

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:08:43]: Gaveforsterkningsordningen ble opprettet av regjeringen i 2014 for å stimulere til økt privat finansiering av kulturlivet. I 2016 er ordningen utvidet fra å gjelde museer til å gjelde alle kunst- og kulturområder. Ordningen innebærer at 1 mill. kr i gave utløser 250 000 kr i statstilskudd, og regjeringen foreslår å styrke ordningen med ytterligere 6,15 mill. kr til totalt 51,1 mill. kr i statsbudsjettet for 2017.

Hensikten med det, og med denne ordningen, er å motivere og belønne kulturvirksomheter til å jobbe mer systematisk mot private givere for å skaffe seg flere finansieringskilder og kommunisere sin aktivitet bedre med omgivelsene og publikum. Tilskudd fra ordningen kommer ikke private givere til gode. Det er kulturvirksomhetenes egen innsats og egne prosjekter som bestemmer hvem som skal få gleden av offentlige kulturkroner. I tillegg er tilskuddet fra gaveforsterkningsordningen avhengig av at man først har fått i stand en avtale og utbetalinger fra en privat giver.

Hittil har 98 ulike kunst- og kulturinstitusjoner fått tilskudd fra gaveforsterkningsordningen. Midlene har uten unntak blitt kanalisert til kulturpolitiske gode tiltak som det er uproblematisk å tilgodese med offentlige midler. Ordningen krever dessuten lite byråkrati å forvalte og fungerer også som et maktspredende tiltak ved at det er den enkelte institusjon som bestemmer hva tilskuddet skal anvendes til. Staten stiller ikke andre krav enn at midlene forutsettes brukt innenfor rammen av vedkommende institusjons formål, som det er formulert i vedtektene.

Det er sikkert mulig å konstruere tenkte eksempler på «rike sponsorer» som legger føringer for bruken av kulturmidler. Det har imidlertid lite med virkeligheten å gjøre. I realiteten er det styret og ledelsen ved de respektive kulturinstitusjonene som avgjør hvilke tiltak som skal prioriteres innenfor tilgjengelige ressursrammer. Dersom Stortinget slutter seg til forslaget om å bevilge 50 mill. kr til gaveforsterkning i 2017, vil det innebære at kvalifiserte

ledere og styrere ved et stort antall kulturinstitusjoner vil kunne bestemme bruk av ikke bare den summen, men i tillegg over 200 mill. kr som kommer som gave fra private givere – til sammen er det 250 mill. kr vi snakker om.

Dette handler om å gi kultursektoren gode økonomiske ankerfester også utenfor statsbudsjettet. Gaveforsterkningsordningen har vist seg å være et instrument som fungerer. Kultursektoren tilføres ekstra ressurser, og de mottakende institusjonene får også armslag for å gjennomføre prioriterte tiltak.

Helga Pedersen (A) [14:11:39]: Jeg fikk ikke svar på spørsmålet mitt, så jeg kan ikke konkludere på noen annen måte enn at det er veldig stor avstand mellom det regjeringen sier, og det regjeringen gjør gjennom gaveforsterkningsordningen. Det er jo heller ikke riktig at denne ordningen fører til maktspredning. Tvert imot fører den til en sterk sentralisering, fordi denne ordningen i svært liten grad kommer Distrikts-Norge til gode. Et eksempel på det er at kulturen i Finnmark har fått 25 000 kr gjennom denne ordningen, mens Oslo har fått nesten 12,7 mill. kr. Så derfor gjentar jeg spørsmålet mitt: Hvordan synes statsråden at det går? Er denne fordelingen i tråd med målet om at kulturell aktivitet skal komme hele befolkningen til gode?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:12:26]: Nå står jeg her med oversikten over dem som har fått, og det er heldigvis mange gode kulturtiltak og aktører både i Nordland, Troms og Finnmark som har fått midler gjennom gaveforsterkningsordningen, og som da har utløst statlige-private midler i tillegg, som gjør at de kan prioritere tiltak de ellers ikke kunne gjort. Det er en god spredning rundt i hele landet. Jeg viser også til en bedriftsundersøkelse om sponing fra 2013, som viser at antall bedrifter som sponser, er høyest i utkantstrøk. Det er Finnmark, fylket som representanten kommer fra, og det er Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal og Nordland som kommer høyest – og best ut – i denne undersøkelsen. Men jeg tror at vi kan bli enda bedre på å utløse gaver og midler fra andre for å forsterke kultursektoren enda mer og gjøre den enda mer robust, ikke bare ensidig avhengig av statsbudsjettet.

Helga Pedersen (A) [14:13:29]: Hvis det er sånn at kulturaktørene i Nord-Norge er best i landet til å sponse kulturaktivitet – det er helt sikkert riktig – er det jo desto mer forstemmende at Finnmark kun har fått 25 000 kr av denne ordningen, samtidig som Kulturløftet er avlyst, noe som har ført til at ingen større kulturprosjekter er gjennomført i Finnmark med denne regjeringen. På kulturfeltet ser vi generelt en sterk sentralisering av midlene, og det er veldig dumt.

I Sundvolden-plattformen står det:

«Det er viktig og berikende for Norge å ta vare på samisk språk, kultur og tradisjoner.»

Likevel har det med dagens regjering vært en realnedgang i størrelsesorden 70 mill. kr til samiske formål, og det rammer ikke minst kulturformål. Heller ikke der har det vært noen nye satsinger med denne regjeringen. Derfor spør jeg: Hvor mange samiske kulturprosjekter er finansiert gjennom gaveforsterkningsordningen?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:14:24]: Nå er det jo opp til givene selv å avgjøre hvem de vil gi til, og det er særlig etter et utstrakt arbeid fra institusjonene selv. Så har ikke representanten Pedersen og jeg et helt likt utgangspunkt når det gjelder politisk detaljstyring og innflytelse. Jeg synes at det er fantastisk at kulturlivet selv er med og får inn midler, og jeg mener at det er ikke et gode at politikerne er de som skal sitte og avgjøre hvem det er som er best skikket til å motta statlig støtte i ethvert tilfelle. Når vi ser på veldig mange andre land, og særlig land som vi kan sammenligne oss med, er det veldig høy andel av privat finansiering av kulturlivet. Det er nesten ingen andre land i verden som har en så høy statlig finansiering av kulturlivet. Så det kommer til å bli et større mangfold i kultursektoren. Det tenker jeg er bra, og så håper jeg at også samiske prosjekter vil få veldig god nytte av gaveforsterkningsordningen og få styrket budsjettene sine i årene framover.

Spørsmål 27

Marit Nybakk (A) [14:15:39]: Jeg tillater meg å stille et spørsmål til kulturministeren:

«Oslo nedprioriterte i mange år å bygge idrettsanlegg. Mange barn i hovedstaden mangler derfor gode aktivitets-tilbud. Det nye byrådet har tatt tak i dette, og det skal nå bygges anlegg over hele byen. Men på landsbasis mangler det milliarder til godkjente anlegg. Regjeringen vil ikke bruke en eneste krone over statsbudsjettet for å ta igjen etterslepet.

Hvorfor ikke?»

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:16:08]: Jeg takker for spørsmålet.

Regjeringen har gjennomført endringer av tippemidlene sånn at fra 2015 har hele 64 pst. av det årlige overskuddet fra Norsk Tipping gått til idrettsformål. Til sammenligning var det i 2012 bare 45,5 pst. av overskuddet som ble avsatt til det formålet, sånn at overføringen til idrettsformål har økt betraktelig i denne regjeringsperioden.

Denne endringen blir i særlig grad begrunnet med behovet for å styrke tilskuddet til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg i kommunene, fordi vi vet at noe av det viktigste for økt idrettsaktivitet i befolkningen er nettopp å ha tilgang på anlegg. Det har nå regjeringen fulgt opp med detaljfordeling til de ulike idrettsformålene. Det ble i 2016 avsatt hele 1,2 mrd. kr til idrettsanlegg i kommunene. Det er 0,5 mrd. kr mer enn i 2012, eller en økning på 72 pst. Dette har resultert i at forholdet mellom tilgjengelige midler og det totale behovet har minket, dvs. at hundrevis av anleggseiere vil oppleve å få penger innvilget raskere enn tidligere. Det letter anleggseiernes behov for mellomfinansiering og bidrar til at de kan prioritere å bruke ressurser på aktivitet i anleggene de har bygd opp.

Regjeringen vil fortsette å prioritere idrettsanlegg ved fordelingen av Norsk Tipping's overskudd. Regjeringen mener at den store økningen av spillmidler til idrettsanlegg synliggjør en betydelig satsing. Midler til formål har økt betydelig både gjennom tilskudd og gjennom kompensasjon av merverdiavgiften, som viser også en klar prioritering av idrettsanlegg, selv i utfordrende økonomiske tider,

der andre samfunnsformål opplever reduserte overføringer.

Marit Nybakk (A) [14:18:01]: Takk til statsråden for svaret.

Tippemidlene er viktige – det tror jeg vi kan være enige om. Nå er det et problem for Oslo at innretningen på tippemidlene er en utfordring, som jeg vil be statsråden være så snill å se på. Byrådet i Oslo har fått opp takten når det gjelder utviklingen av idrettsanlegg med over 4 mrd. kr. Det skal skje de neste fire årene. Men med de behovene og alle de utfordringene som vi vet storbyen har, er det egentlig ikke så veldig hyggelig eller moro – hvis det går an å bruke det uttrykket – å ligge dårligst an i landet på tippemidler. Det har noe med taket på sum per anlegg å gjøre. Vil statsråden ta med seg det eller kommentere akkurat det?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:18:51]: Det vil jeg gjerne gjøre. Det er derfor vi satte ned idrettsutvalget som regjeringen gjorde, nettopp for bl.a. å se på anleggssituasjonen, fordi vi ser at noen kommer skjevt ut. Jeg vil veldig gjerne ta med meg det innspillet for å se på hvordan vi kan sikre at hovedstaden kommer bedre ut.

Jeg hadde for noen måneder siden et innspillmøte hvor vi inviterte kommuner, fylkeskommuner, lag og idrettsforeninger for å komme med innspill til oss om hvordan vi kan ha en bedre anleggspolitikk, for i dag er det litt tilfeldig hvem det er som når gjennom. Det er ofte dem som har sterke talspersoner og ressurspersoner, som kan stå på og få gjennom sine anleggsprosjekter i idrettsrådene, som vinner gjennom, mens kanskje andre typer idretter eller de som ikke klarer å mobilisere i like stor grad, ikke klarer å nå opp i idrettsrådene, og blir dermed ikke prioritert av fylkene. Det at vi styrker kompetansen lokalt så vi får en bedre strategi på anleggsmidler, tror jeg er helt avgjørende.

Marit Nybakk (A) [14:20:01]: Jeg synes det er viktig at statsråden vil se på dette og setter pris på det.

Penger fra tippemidlene er viktige – det skal vi være enige om – slik at alle kommuner kan bygge idrettsanlegg så ungene får aktivitetstilbud i nærområdene. Kan statsråden si litt om hvilke tanker hun har om erfaringene fra Danmark, der overskuddet fra danske spill har falt dramatisk etter liberaliseringen i 2012? Da ble det delt ut lisenser til utenlandske spillselskaper. Norsk idrett har bedt regjeringen om ikke å gjøre det samme her, så jeg vil be om en vurdering eller et svar fra statsråden på akkurat dette.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:20:51]: Først vil jeg si at det er et samlet storting som har sluttet seg til modellen hvor tilskudd til idrettsformål gis fra overskuddet til Norsk Tipping. Jeg forholder meg til det som et samlet storting har sluttet seg til, og mener at det er viktig at vi prioriterer midler til anlegg av det overskuddet som Norsk Tipping har.

Jeg vil si til representanten Nybakk at regjeringen kommer til å legge frem en stortingsmelding om pengespill før jul. Jeg kan bare vise til hva jeg tidligere har sagt, at jeg mener at vi har en enerettsmodell som fungerer ganske bra. Så kjenner representanten Nybakk veldig godt til at en statsråd ikke kan si noe mer om innholdet i en melding før den har gått gjennom Kongen i statsråd.

Presidenten: Dermed er sak nr. 2 ferdigbehandlet.

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.
Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Sak nr. 3 [14:21:46]

Referat

Møtet hevet kl. 14.22.